

6.

Acad.
207.

40.

RÉGI MAGYAR NYELVEMLÉKEK.

KIADTA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

ÖTÖDIK KÖTET.

A JORDÁNSZKY-CODEX BIBLIAFORDÍTÁSA.

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE ÉS KINYOMATTA

TOLDY FERENCZ.

A KÉSZ NYOMTATVÁNYT AZ EREDETIVEL ÖSSZEVETETTE, A CSEMEZ-TÖREDÉK SZÖVEGÉVEL KIEGÉSZÍTETTE ÉS ELŐSZÓVAL ELLÁTTA

VOLF GYÖRGY.

Ára 6 forint.

BUDAPEST.

1888.

Acad.

89.

RÉGI MAGYAR
NYELVTÖREDEK.

KIADTA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

ÖTÖDIK KÖTET.

A JORDÁNSZKY-CODEX BIBLIAFORDÍTÁSA.

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE ÉS KINYOMATTA

TOLDY FERENCZ.

A KÉSZ NYOMTATVÁNYT AZ EREDETIVEL ÖSSZEVETETTE, A CSEMEZ-TÖREDÉK SZÖVEGÉVEL KIEGÉSZÍTETTE ÉS ELŐSZÓVAL ELLÁTTA

VOLF GYÖRGY.

BUDAPEST.

1888.

RÉGI MAGYAR NYELVEMLÉKEK.

KIADTA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

ÖTÖDIK KÖTET.

A JORDÁNSZKY-CODEX BIBLIAFORDÍTÁSA.

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE ÉS KINYOMATTA

TOLDY FERENCZ.

A KÉSZ NYOMTATVÁNYT AZ EREDETIVEL ÖSSZEVETETTE, A CSEMEZ-TÖREDÉK SZÖVEGÉVEL KIEGÉSZÍTETTE ÉS ELŐSZÓVAL ELLÁTTA

VOLF GYÖRGY.



BUDAPEST.

HORNÝÁNSZKY VIKTOR AKADÉMIAI KÖNYVKERESKEDÉSE.

1888.

26.9249/6



E L Ö S Z Ó.

Döbrentei Gábor már félszázaddal ezelőtt gondolt a Jordánszky-codex kiadására. E czélból mint a «magyar tudós társaság titoknoka» s a Régi Magyar Nyelvmélekek közrebocsátója 1834-ben lemásoltatta. A Bécsi codexhez 1837-ben írt bevezetése VII. lapján (R. M. Nyelvm. I. köt.) meg azt ígérte, hogy «bővebben hozatik majd elé ama kézirat ügye azon kötetünkben, melly az akadémia részéről azt magában foglalni fogja». És íme, a mit oly közel, vagy legalább nem távol látott, csak mily hosszú idő múlva teljesülhetett. Azóta a fáradhatatlan kutató rég sírba szállott s utána most már tizenkét éve kiszólitotta közülünk a halál Toldy Ferenczet is, ki a Régi Magyar Nyelvmélekek kiadását folytatva e codexet csak épen hogy kinyomathatta. A munka befejezése nekem jutott. A magy. tud. Akadémia nyelvtudományi bizottsága fölszólitott, hogy Toldy hátrahagyott nyomtatványát, melynek végső hitelesítését a boldogúlt nem teljesíthette, az esztergomi főérseki könyvtárból e czélra készségesen átengedett eredetivel még egyszer összehasonlítsam s előszóval ellássam. Így mint a Régi Magyar Nyelvmélekek V. kötetét bocsátja most a közönség használatára.

A Jordánszky-codexről legelőször Gyurikovics György adott rövidke hírt 1833-ban a Tudományos Gyűjtemény XII. kötete 102. lapján, a hol elmondja, hogy «a Nagy Szombati Clarissa Apátza szerzetes Monostornak eltörültetése után 1782-dikben egy régi Magyar Kézirat, melly az O Testamentom néhány részének fordíttatását foglalja magában, Tek. Fába Mátyásnak, az Esztergomi Fő Érseki Káptalan Jegyzőjének, birtokába jutott» és hogy «ezen XV-ik század vége, vagy XVI-dik század kezdetére eső Kéziratot 1820-dikban Fötiszt. és Mélt. Jordánszky Elek, felszentelt Tinniniai Püspök, tulajdonává tette, s ezzel is régiség gyűjteménynek betség nevezetesen emelte». E leírásból kitünik, hogy Gyurikovics csak futólag láthatta a codexet. Nevezetesen nem vette észre benne az új testamentomi könyveket s nem tűnt szemébe sem a János evangéliuma végén szóban megírt 1516, sem a Bírák könyve végén szóval is arabs jegyekkel is kitett 1519 évszám. Nem sokára valamivel bővebben ugyan, de nagyon zavarosan szólt róla Jankovich Miklós (Biblia' tudniillik a' szentírás' különb és eredeti

magyar fordításainak öt példái. Esmérteti W. J. M. Egyházi Folyóírás 1834. IV. füz. 89—93. l. E dolgozat megjelent külön is mint «ujjabb nyomtatás»). Jankovich úgy tesz ugyan, mint ha látta volna a régi kéziratot, de ki lehet mutatni, hogy leírása részint «ezen Codexnek» ama «két első leveleiből» van merítve, melyek «valóban reménytelen úton, Nagy-Szombat városát illető régiebb magyar nyelven írt levelekkel jutottak» kezébe, részint pedig e levelek megnevezetlen küldőjének tudósításán alapszik. A küldő is régen láthatta a codexet s jól megvizsgálni aligha volt alkalma, különben Jankovich nem lett volna kénytelen az írásból következtetni, hogy «a XV. Századnak nem előbbi, hanem utóbbi felekezetébe helyeztetendő», mikor ott az 1516 és 1519 évszám. Azt is látta volna, hogy nemesak ó testamtomai könyvek vannak benne, hogy ezek közt «Propheticusok» nincsenek, és hogy «ezen nemzeti kincs a végén» nem «kopasztatott» s nem «csonkítatott meg». Helyesen tudta azonban, hogy a Jankovichnak küldött két levél a Jordánszky-codexnek elejéről való, ha nem is épen első két levele, hogy e kézirat «3 hüvelnyi vastag», és hogy elején jókora hézag van. De már az utóbbira nem emlékezett pontosan. Jankovich elhitte neki, hogy a codex «a 40-dik lapon kezdődik» s így a megmentett két levelet levonva «36 lapjai immár örökre elvesztek, ha valamely Nagy-szombati tudósabb kézbe a jobb szerencse által véletlenül nem jutottak». Már pedig könyv, akár hiányzik belőle akár nem, soha sem kezdődhetik páros számú lapon, hanem mindig csak páratlanon. Ez utóbbi üres lehet ugyan, de magában el nem veszhet. Hibás különben a számítás is. Ha a codex a 40. lapon kezdődik, akkor 39 hiányzik, s ha ebből 4 meg van mentve, akkor nem 36, hanem csak 35 vesztett el örökre. Ez meg azonban lehetetlen, mivel a lapok, kettő tevén egy levelet, mindig csak párosan pusztulhatnak. A való pedig az, hogy a codex a 28. számú levélen, tehát az 55. lapon kezdődik s így Jankovichnak 4 lapot tevő 2 levelét számításba véve, 25 levél azaz 50 lap hiányzik, vagyis hiányzott 1880-ig, a mikor ebből is meg a Jankovich két levele előtti részből is még valamennyi megkerült. De erről később. Hogy az elsoroltakat Jankovich csak a két levél küldőjétől tudhatta meg, az legjobban kitűnik abból, hogy a miről saját szemével szerezhett meggyőződést, azt egészen helyesen írja le s abból egészen helyesen következtet. Így a birtokában volt két levélből merítve elmondja, hogy a codex «kisebb folióban, tömött papiroson, álló és folyó betűk között lévő középszerű characterrel írva vagyon», és hogy «írójának elkövetett hibáiból» ítélve «e példány nem a szerző eredeti írása». Ha tehát látta volna a codexet, a fentebbi tévedések bizonyára nem esúsznak leírásába.

A kézirat múltjáról Jankovich Gyurikovicsétól majd mindenben eltérő tudósítást ad. Szerinte is valaha Fába Mátyás esztergomi főérseki káptalanbeli jegyzőé volt, a kihez Nagy-szombatban került. Hogy melyik évben, nem bolygatja; de azt kijelenti, hogy nem «Nagy-Szombathi Apácáktól». Bizonyosságul arra hivatkozik, «kitől a ritkaság említett részét», a két

levelet nyerte. Ettől kapta azt a tudósítást is, hogy Fába Mátyás «successori» és testvére «Esztergomi kanonok Fába Simon» a codexet Fába Mátyás kezébe «Nagyszombatban telepedett Paulinusok által jutottnak említék». Ugyanabból a forrásból származik nyilván az is, hogy a kézirat Fába Mátyástól előbb Fába Simon kanonokhoz került és csak ennek holta után jutott Jordánszkyhoz, kinek «pártfogása által kész veszedelmétől megmentetett», mivel «a mit miveltebb évkorunk méltán szégyenelhet, szinte már Fába» kanonok «halála után, minekelőtte a tudós» Jordánszky «Püspök Úrnak pártfogó szárnya alá juthatott, a vak tudatlanság ostroma, s kegyetlen körmei közé kerülvén» az elején «megkopasztatott s csonkítatott». Hogy mennyire megbízhatatlan az, a kire Jankovich itt hivatkozik, az kitünt már a codex leírásánál s azonnal világossá lesz most is. Czáfolatul ide iktatom Jordánszkynek a codex akkori első lapja alsó szélére írt következő sajátkezű sorait: «Librum hunc, post abolitum A. 1782. Conventum Clarissarum Tirnaviae per se obtentum, donavit mihi die 29. Maji 820. Splis D. Mathias Faba, Notarius VCapli Strigon. A. J. mp. EMSC. SubCustos» (A. J. = Alexius Jordánszky). Itt van magának Fába Mátyásnak bár közvetett, de megbízható embertől és így kétségkívül híven közölt, és Jordánszkynek közvetetlen, mindenkép hiteles nyilatkozata. A codexet Fába Mátyás 1782-ben a nagyszombati clarissák eltörölt kolostorából kapta, tehát a kézirat nem «Nagyszombatban telepedett Paulinusok által», hanem igenis «Nagyszombathi Apáczáktól került» hozzá; azután még éltében 1820-ban május 29-én ajándékozta Jordánszkynek, tehát a kézirat sohasem volt Fába Simonnál, nem ennek halála után csonkult meg se nem akkor jutott a püspökhöz. Tovább időztem itt, mivel a magyar tudós világ a rosszul értesült Jankovich szavaiban túlságosan bízott. Jankovich föltétlenül hitt gyanús tudósítójának s egyetlen egy szavára egész elméletet épített, melynek veleje valóságos dogmává lett. Erről tüzetesen szoltam «Bátori László és a Jordánszky-codex bibliafordítása» című akadémiai székfoglaló értekezésemben (Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből VII. köt. 10. sz. Budapest, 1879.).

Néhány hónappal Jankovich említett dolgozatának megjelenése után újra fölszínre jutott a Jordánszky-codex ügye. Ugyanis 1834-ben a magyar tudós társaság nov. 9-én tartott V. nagy gyűlésén Szlemenics Pál rendes tag beadta a Gyurikovics György levelező tag hitelesítette másolatot, melyet Szalay László még ugyanazon évben a Jankovich-töredék másolatával egészített ki. Ezúttal végre kitünt, hogy a codex 1516-ból és 1519-ből való (Jelenkor II. féleszt. 91. sz. 723. l. és Magyar tudós társasági névkönyv 1836-ra). Következett Horvát István ismertetése (Tud. Gyűjt. 1836. III. köt. 113—117. l.), melyhez a Jankovich-töredék első lapja Jankovichnak «mint számtalan hazai és külföldi Régiség Megmentőjének» szentelt rézmetszetű hasonmása volt csatolva. Horvát egészben elfogadja ugyan Jankovich nézeteit, hanem «minekutána a Kéziratban az 1516-dik és 1519-dik évszámok világosan ki vagynak

iratva», nem is kételkedhetik arról, «hogy e Régiség Kéziratát ezentúl a XV-dik Század utóbbik felére fölvenni nem lehet», és az is hihetőbb előtte, «hogy e Kézirat egykor Apátzabirtok volt». Helyesen látja, hogy a Jankovich-töredék «nem lehetett első két levele Jordánszky Püspök Ur Kéziratának», mivel a legelől Mózes I. könyve I. részéből közölt «Deák textus» csak folytatás. Ebből tehát még legalább egy megelőző levélre lehet következtetni. Jankovich nyilván azért gondolta az ő töredékét a codex első két levelének, mivel a latin szöveg folytatásával kezdődő levélre maga az eredeti kéz írta rá vörös téntával, hogy «fol I», és a másakra, hogy «fol II». Az 1880-ban előkerült levelek Horvát István okoskodását helyeselték. Utójjára Toldy Ferencz ismertette a kéziratot, a ki már határozottan a nagyszombati clarissák kolostorából kerültnek mondja s múltját egészen Jordánszky vallomása szerint adja (Az ó és középk. magy. nemz. irod. története 3. kiad. Pest 1862. II. köt. 105. l.). Jankovichtól azonban még sem bír szabadulni. Híven ismétli, hogy a codexből elül húsz levél hiányzik és hogy a végén is csonka (i. h. 105. és 87. l.). Toldy ismertetésekor a kézirat többé nem volt Jordánszkyknál, hanem «az esztergomi primási könyvtárban», a hol most is őrzik. Hogyan, mikor jutott ide, nem említi. Mikor 1834-ben másolták, a codex, mint Szlemenics Pálnak a másolaton olvasható jegyzete bizonyítja, még Jordánszkyknál volt.

E bibliafordításnak csakhamar akadt szerzője is. Jankovich (id. h.) kimondta, hogy az Bátori László. Eleinte ezt Jankovichon kívül senki se vette bizonyosnak, hanem igen okosan csak épen lehetségesnek tartották. Így Horvát István (Tud. Gyűjt. 1836. III. köt. 114. l.) kész gyanítani, hogy e «Bibliai Fordítások egykor a XV-dik században valóban Báthori László tollából folyhattak». Megengedi ezt a Bécsi codex elé írt bevezetésében (VII. l.) Döbrentei is. Tovább nem mentek. Már Toldy Ferencz különféle irodalomtörténeti kézikönyveiben nemcsak lehetségesnek, hanem egyenesen valószínűnek tartja, sőt sokszor úgy látszik, hogy már a bizonyosságig megy, de mindannyiszor ismét a középutra tér. Hogy mért nem maradt a pusztaság mellett, annak van némi, ha nem is oka, legalább magyarázata. Jankovich föltevése, ha nem is mindjárt, de később, mikor Döbrentei 1838-ban a Bécsi és Münchener codexben fenmaradt bibliafordítást a huszita eretnekséggel vádolt és e miatt az inquisitio elől Moldvába futott Tamás és Bálint ferenczesek számára foglalta le, azt lehet mondani, szükségét pótolta. E nélkül Bátori munka nélkül s a Jordánszky-codex fordítása szerző nélkül maradt volna. Toldy azonban mind a mellett egészben véve csak a valószínűségig ment. Ő volt az utolsó, a ki még némileg kételkedett. Azután már mindenki bizonyosnak vette. Toldy is messze távozott a biztos szárazföldtől, a többi már egészen elhagyta. Így abban az időben, midőn a nyelvtudományi bizottság felszólított, hogy a Jordánszky-codexnek Toldy Ferencz halálával félbeszakadt kiadását befejezzem, azzal a kész dogmával álltam szemben, hogy a Jordánszky-codexben fenmaradt bibliafordításnak a híres szentéletű Bátori

László a szerzője. Áhitattal fogtam annak kutatásához, hogy e hit mire támaszkodik. Az eredmény nagy sajnálatomra épen nem volt kedvező. Arról kellett meggyőződnöm, hogy a dogma alapja pusztá gyanítás, üres állítás. E kérdés részletes fejtegetését már említett akadémiai székfoglaló értekezésemben terjesztettem elő. Ide már csak az eredmény tartozik. Ott vagyunk ma is, a hol a magyar tudomány még Jankovich előtt állt. Van egy adatunk, mely szerint a XV. század második felében élt Bátor László budaszentlőrinczi pálos szerzetes magyarra fordította a bibliát, és van a XVI. század első negyedében készült Jordánszky-codexben egy bibliafordításunk. Van egy bibliafordítónk, a kinek nem ismerjük a munkáját, és van egy bibliafordításunk, a melynek nem tudjuk a szerzőjét. A kettőnek összetartozandóságára nincs semminemű bizonyító adatunk. Inkább azt lehet hinni, hogy semmi közük egymáshoz. Bátor László bibliáját ugyanis Mátyás király a maga könyvtárába tétette; arról pedig, hogy másolata maradt volna, melyről a Jordánszky-codex lehetne másolva, nincs semmi följegyzés. Másrészt a Jordánszky-codex nemcsak hogy utoljára apáczakolostorból került elő, hanem régebben is apácabirtok volt. E mellett tanúskodik az, hogy az ó testamentomi rész «fol' LVIII» számmal jelölt levele innenső lapja alján XVII. századbeli nőkéz «barbara» nevet írt. Hogy a codexet Bátorinak kolostorával vagy akár csak szerzetével is akár mi csekély érintkezésbe juttassuk, arra teljességgel semmi sem jogosít föl. Így minden valószerűség szerint Bátor Lászlónak és a Jordánszky-codex bibliafordításának csakugyan semmi közük egymáshoz. Ennek alább még egy igen fontos bizonyítékát fogjuk látni.

Mikor már senki sem várta, senki sem reménylette, megkerült csekély kivétellel a codex hiányzó része is. Dr. Szombathy Ignác 1880. márczius 6-án közölte a győri Hazánk hirlap I. évfolyama 19. számában azt a hírt, hogy Csemez József győri főigazgatósági tollvivő (most nagybányai főgymnasiumi tanár) birtokában van egy igen régi papiros kézirat, mely egy levélnyi bevezetésen kívül Mózes első könyvét s a másodiknak kezdetét foglalja magában és negyedréte alakban kettős hasábokra van írva. E hírről Budapesten az idevaló hírlapok útján márczius 8-án értesültünk. A hiányos és nem pontos leírásból is azonnal kitaláltam, hogy a Csemez-féle kézirat nem lehet más mint a Jordánszky-codex hiányzó része. Ezt azonnal meg is írtam dr. Szombathy Ignácznak, a ki még márcz. 8-án kelt leveletem márcz. 13-án a Hazánk 21. számában közzé is tette. Ugyancsak márczius 8-án a nemzeti Múzeum könyvtára sietett elkérni Csemez Józseftől a kéziratot, mint a Hazánk márczius 9-én megjelent 20. számában olvashatni, «megvizsgálás és esetleg megvétel céljából». A kézirat már másnap megérkezett s ekkor a Múzeumban constatálták, hogy az csakugyan a «Jordánszky-codex kiegészítő része». Majláth Béla múzeumi könyvtárörnek erről Csemez Józsefhez intézett és márczius 9-én kelt levele szintén a Hazánk 21. számában jelent meg. A nemzeti Múzeumból azután a Csemez-töredék Esztergomba vándorolt. Simor János biboros-primás meg-

vette és a Jordánszky-codex elejébe köttette. Ez alkalommal a könyvkötő azt a hibát követte el, hogy a bevezető levelet, mely előtt még most is legalább egy levél hiányzik, megfordítva vagyis a tulsó lapot innensőnek téve és viszont iktatta be, a mire nyilván az esábitotta, hogy a tulsó lap szakasz elejével kezdődik és ékeőbb is az innensőnél, tehát a codex kezdetének látszott. Hogy az «Aliud prohemium» fölírás e fölfogás ellen hangosan tiltakozik, azt a deáktalan könyvkötő nem vette észre, valamint azt a különösséget sem, hogy most az első lapon Mózes első könyvének latin kezdete megszakad és a második legfölül magyar bevezetés töredéke van. A hibásan elsővé tett lap alsó szélére rá van jegyezve, hogy a biboros-primás kitől, mikor és mennyiért vette meg a Jordánszky-codex elejéről eddig hiányzott részt. A tetemes és fölötte becses töredék múltjáról és fölfedezéséről Csemez József úr Győrött 1884. januárius 5-én kelt levelében kérdésemre a következőket írja: «Hozzám intézett becses soraira szeretnék oly felvilágosítást adhatni, milyent Uraságod óhajt; alig hiszem azonban, hogy az adatok, melyeket nyujthatok, kielégítők legyenek. — A codex-részlet, mely birtokomat képezte, édes anyám nagybátyjától, néhai Wenisch Antaltól maradt reám annak könyveivel együtt. Ezen nagybátyám majdnem egész életét Nagyszombatban töltötte mint városi hivatalnok és 1867-ben 75 éves korában halt meg. Minthogy szenvedélyes könyvgyűjtő volt, mindig megjelent ott, hol könyveket lehetett vásárolni. Hagyatékok rendezésénél rendszeren kikérték tanácsát, ha könyvekről vagy iratokról volt szó, és ily alkalommal szerezte meg a codexet is. Édes anyám tőle magától hallotta, hogy valami Röder Simon nevű elemi tanító halála alkalmával jutott a codexhez, midőn az özvegy kérte, nézné át a könyveket és iratokat, melyek a hagyatékban voltak. Sajnos, hogy az időpontra nézve még hozzávetőleg sem tudok fölvilágosítást adni. Szüleim mondják, hogy nagybátyám nagyon sok éven át bírta a codexet és mint érdekes régiséget gondosan őrizte. Halálakor a könyvtárt — azóta szintén elhalt — bátyám vette át, s midőn a könyvek az én gondozásom alá kerültek, hatodik osztályú gymn. tanuló voltam. A codex-részletet szerencsére mindig gondosan őriztük, meg levén szokva azt érdekes régiségnek tekinteni. — A mi fölfedeztetését illeti, az első sorban dr. Szombathy Ignác győri főreáliskolai tanár érdeme. Az 1879/80. tanévben beálltam a főreáliskolához gyakorló tanárnak és így naponként bejártam az intézetbe. Egy ízben a tanári szobában beszélgetés közben szó volt régi nyelvemlékekről s akkor fölhoztam, hogy könyveim közt van egy régi magyar bibliafordítás részlete és pedig kéziratban. Dr. Szombathy — régiségeknek szintén kedvelője — mindjárt kért, mutatnám meg neki alkalmilag. Szívesen megtettem. Ő aztán részleteket közölt a kéziratból a Hazánk című lapban, mely akkor tulajdona volt, így költvén föl az illetékes szakkörök figyelmét. Midőn aztán a nemzeti múzeum könyvtárnoka részéről sürgönyileg felhivattam a codex bemutatására, természetes, hogy azt is szívesen megtettem. A további részletek Uraságod előtt is tudva vannak. — Mint Urasá-

god láthatja, valóban nem nyújthatok oly adatokat, mint kívánatos volna; át is néztem régi iratokat, jegyzeteket, melyek nagybátyámtól még megmaradtak, de a codexről felvilágosítást nem nyertem». A Csemez-töredék által a codex közel teljes lett. Legelülről egynél nem sokkal több levél hiányozhatik, hozzávetésem szerint csakis egy. Azontúl még három levél nem került meg, fol. IV, fol. XXVI és fol. XXVII. A meglevőből két levél, a Jankovich-töredéket tevő fol. I és fol. II külön van még a nemzeti Múzeum birtokában, a többi egy könyvben van egyesítve. A részek sorrendje ez: 1. a Csemez-töredék egy számozatlan levele, 2. a Jankovich-töredék két levele, fol. I—II, 3. a Csemez-töredék egy levele, fol. III, 4. ismét a Csemez-töredék huszonegy levele, fol. V—XXV, 5. a Jordánszky-codex hatvankét levele (ó testamentom), fol. XXVIII—LXXXVIII, mely között LXVIII és LXIX számozással két 69. levél van, 6. ismét a Jordánszky-codex százkilencz levele (új testamentom), fol. I—CVIII, mely között hasonlóképen VIII és IX számozással két 9. levél van. Az egész codex tehát jelenben 196 levelet tesz; eredetileg 200 levélből állhatott.

A codex külsejéről csak kevés mondani valóm van. Az egész könyv a Jankovich- és Csemez-töredékek egyetemben mindvégig egy kéz műve. A papiros ívrét alakjáról, az írás két hasábos és rideg barátgót voltáról, a kezdőbetűk díszítéséről, a levelek számozásáról és több effélékről elég hű képet ad a tartalma szerint ugyan már az új testamentomhoz tartozó, de számozása szerint még az ó testamentomi részhez csatlakozó fol. LXXXVIII innenső lapjáról vett hasonmás. Az itt láthatón kívül vannak még ékeesebb kezdőbetűk Mózesnek mind az öt könyve és József elején. Az új testamentomi részben a XVI., XVII., XLIX., LVI., CVI és CVII. levél nincs számmal ellátva, de mind be van számítva. A Csemez-töredék legelültre való számozatlan levelének tévedésből innensővé tett tulsó, valamint a Jordánszky-rész ó testamentomi fol. XXVIII, XXXVII és LVIII innenső lapját kivéve sehol semmi idegen kéz írása. A Csemez-töredék első levelén a már említett jegyzet van, hogy Simor bíboros-primás mikor, honnan, hogyan szerezte meg a nevezett töredéket. A fol. XXVIII innenső lapja felső szélén az első hasáb fölött e század első negyedére valló ductussal ez van írva két sorban «De Anno 1519 vid. finem Birák-könyve»¹⁾, alsó szélén pedig egész szélességben Jordánszky Elek már idézett jegyzete, mely után még ez van vetve «a fol. 26. ufq. 108. abfq. 27.» szintén Jordánszky kezétől²⁾;

¹⁾ Ennek az írója nem vette észre, hogy ezen kívül még az 1516 évszám is megvan a szent János evangéliuma végén.

²⁾ Az «a fol. 26.» természetesen tollhiba «a fol. 28.» helyett; az «usq. 108.» is helytelen, mivel a CVIII, mely Jordánszkyt tévedésbe ejtette, csak az új testamentomi rész utolsó levelének a száma; az ó testamentomi rész utolsó levele, mely tartalma szerint, mint már érintve volt, ugyan új testamentomi, LXXXVIII számmal van jelölve. Jordánszky nem vette észre a kétféle számozást s így azt hitte, hogy a könyv 108 — 27 = 81 levél, holott a két 69. és két 9. levelet is bele számítva az ő idejében 89 — 27 meg 109, összesen 171 levél volt. Jordánszky e szerint a felénél jóval többet hibázott.

a fol. XXXVII innenső lapja végére «XXVIII cap.» van vetve; végre a fol. LVIII innenső lapja alján a XVII. századbeli kéztől eredő, már többször is a codexnek hajdani apácza-birtok voltát bizonyító adatként említett «barbara» név olvasható. A kötésről szólva, külön meg kell említenem a két levélnyi Jankovich-töredéket, mely szintén táblába van téve. Első táblája belsejére Mátray Gábor ezeruzával ezt írta: «198. Fol. Hung. Magyar sz. biblia eleje XV. század. Jankovich Miklós gyűjteményéből». A XV. század nyilván szintén Jankovichtól van átvéve. E töredék írása, mint már tudjuk, 1516 és 1519 közé teendő. Ki van állítva a nemzeti Múzeum folyosóján. A Csemez-töredék és Jordánszky-rész sárgásbarna bőrrel bevont fatáblákba van kötve. E kötés régi maradványokat őrzött meg.

Fennebb annak még egy fontos bizonyosságát, hogy a codex bibliafordítását nincs okunk Bátori Lászlónak tulajdonítani, mellőzni voltam kénytelen, mivel nagy kitéréssel járt volna. Legyen szabad most pótolnom. Gyengyesi Gergely pálos főperjel 1525-ben készült pálos krónikájában azt írja Bátori Lászlóról, hogy az *egész* bibliát fordította magyarra (l. említett akadémiai székfoglalóban 14—15. l.). A Jordánszky-codex fordításáról ellenben ki lehet mutatni, hogy nem akarta az egész bibliát adni. Csak a kitéréseket kell figyelmünkre méltatnunk. Mózes II. könyve 25. része után mindjárt a 28. rész következik. Hogy ez szándékos kihagyás, azt megtudjuk a 25. rész vége felé olvasható eme szavakból (kiadásunkban 63—64. l.): «Eeth keth kapitwlom hean vagon, my modon es my zerrel montta wr yften zerzeny az nagyab tabernaculomoth, awagy az yften Satorath es egyhazath mynden zerzamawal hozyartozowal es benne valokkal, kynek ertelme es magyarffaga semykeppen en elmeenbe nem ffer, de eegyebtwl sem erthetm». Csak a 27. rész 20—21. verse van még e szavak után vetve befejezésül. A munka nehézsége a mentség. Ugyanez van említve Mózes V. könyve végén is (kiadásunkban 282. l.): «Eeth vagon veeghe moyfes oth kenyweenek, iftennek legén halaa. Ha kedeegh my fogyathkozaal effet kőzte keerem ew yrgalmat boczafla megh Ha keedegeh my lelky haznot benne leel, ky olwafny akarny: keerem ymaggyon erettem, mert nagy mwkanaal kyl veeghe nem zakadot». Annak bizonyosságául, hogy az ó testamentomi részbe csak az első hét könyv (Mózes I—V., József, Bírák) volt szánva, a Bírák könyve végén olvasható eme szavak szolgálnak (kiadásunkban 348. l.): «Eth vagon az byraknak yarafokrol valo kenynek veeghe wr iftennek hyreewel. Ez az ooh tórweennek heeted kenyweenek veeghezety: myneere my ydwefleghwnkre zykeegh». Hogy az új testamentomi könyvek közül is szándékosan maradt el szent Pál első tizenhárom levele, azt világosan mutatja a «Prologus in epistolas canonicas» (kiadásunkban 797—798. l.), a hol ez van mondva: «Imaran el kezdethek az apoftoktwl yrth epyftolak, ky zam zerent nyolecz lezen. Else zent palee, kyth yrth az sydoknak . . . Masod zenth Jacabe . . . Harmad es negyed zenth Petőree . . . Ewtöd, hatod es heted

zenth Janofe . . . Nyolezad zent Judaffe». Ennyi van ígérve s valóban ennyi is van adva. Hogy mind ez a fordító nyilatkozata, abban kivált az első két idézet után épen nem lehet kételkedni. Világos tehát, hogy a Jordánszky-codex fordításának szerzője nem akarta az egész bibliát magyarul adni; visszariasztották a munka nagy nehézségei. Ennélfogva ha csakugyan helyesen állítja Gyengyesi Gergely, a miben pedig semmi okunk kételkedni, hogy Bátori László az egész bibliát (totam Bibliam) fordította magyarra, akkor ugyanez a Bátori László és a Jordánszky-codexnek a biblia sok könyvét tudva mellőző fordítója nem lehet egyazon személy. A többi kitérés, lapszéli jegyzet és befejező szólas, kettőt kivéve, közömbös és ép úgy eredhet a leírótól, mint a fordítótól. Az ó testamentomi fol. XLI innenső lapja bal szélére Mózes III. könyve 3. része ama szavai irányában: «Es annak vtanna az twlyoknak hw tagh-yath vygeek kywe az tabor kywl, es eegheffeek megh merth mynd az fokallaghnak byne-yeerth» (kiad. 85. l.) ez van írva: »mynd wrwnk Jefth yegzy kyt Jerhm kywl meg oleenek mynd ez vylaghnak byneerth». Ilyen lapszéli jegyzet több is van; ez egyet nem csak például, hanem azért is idéztem, mivel Toldy mellőzte. A befejező szólasok rendesen csak annyit mondanak, hogy itt vége ennek meg ennek a könyvnek, istennek hála. Ilyenek pl. Mózes III. könyve végén: «Eth vagon veeghe moyfef harmad kenywenek, ky leuiticufnak mon-datyk. Vrnak hala» (kiad. 118. l.); Mózes IV. könyve végén: «Eth vagon veegye moyfes neegyed kenyweenek ky Numerinek modatyk wr yftennek aldoth zenth hyreewel» (kiad. 196. l.); Lukács evangéliuma végén: «Wr yftennek zenth malaztyawal eth vagon veghe zent lucaez ewangeliomanak» (kiad. 620. l.). Az ilyeneket bajos volna határozottan akár a fordítónak, akár a leírónak tulajdonítani. Két bejegyzés azonban csakis a leírótól származ-hatik. Az egyik a Bírák könyve végén levő befejező szólas után vetett «zent dorottya azzon napyan ezer ewth zaaz tyzen kylencz eztendewben 1:—5:—1:—9:—» (kiad. 348. l.); a másik pedig a szent János evangéliuma végén levő befejező szólas után vetett «Adwenthnak elfe zerdayan Azon eztendőben mykoron Criftuf zylefetwl foghwan yrnanak Ezer ewth zaz tyzen hatodeztendőben» (kiad. 704. l.). Ezekből megtudjuk, hogy az ó testamentomi rész leírása 1519. februárius 6-án, a négy evangéliumé pedig 1516. december 3-án végződött. Azt ismét nehéz volna eldönteni, hogy a fölvetett könyvek hiányzó részeit, kivéve Mózes II. könyvének ama feje-zeteit, melyeknek mellőzését, mint láttuk, maga a fordító igazolja, ki hagyta el, szintén a for-dító-e vagy pedig a leíró. A hézagok igen tetemesek. Hogy csak egynehányat említsek, Mózes öt könyve közül hiányzik az elsőből a 20., 26., 34. és 38., a másodikból a 29. és 30., a harma-dikból az 5., 14., 15., 22. és 23., a negyedikből a 4., 8., 18., 19., 28. és 29., az ötödikből a 7., 8., 19. és 25. rész. Ilyen hézagok vannak József és a Bírák könyvében is. Az új testa-mentomi részből, mint már láttuk, szintén hiányzanak ugyan egész könyvek (sz. Pál első tizenhárom levele), de ki kell emelnem, hogy a meglevő könyvekből fejezetek nincsenek

elhagyva. Bátran föl lehet tenni, hogy az ó testamentomi részben a leíró is átugorhatta egyik másik fejezetet, de sokat bizonyára, nem bírva a nehézségekkel, maga a fordító mellőzött. A fejezetek hibás számozását azonban kétségkívül a leírónak kell tulajdonítanunk. Így pl. Mózes I. könyvében nincs számbavéve, hogy a fentebb elősorolt 20., 26., 34. és 38. fejezet hiányzik, hanem a számok egyfolytában mennek «Negywen hat»-ig, s így a 21—25. fejezet «Hwzad» — «Hwzon Negé», a 27—33. fejezet «Hwzon ewth» — «Harm egy», a 35—37. fejezet «Harm keth» — «Harm Neegey», a 39—50. fejezet «Harm: ewth» — «Negywen hat Cap» lett. Így van ez az ó testamentomi részen végig. Máté evangéliumában a «Tyzen kylencz Cap» után a számozásban «Tyz»-re ugrott vissza a leíró, de utólag kijavította «Hwz»-ra, csakhogy a következő fejezeteket is mind «Tyz»-re keresztelte volt, de nem igazította ki s így most «Hwzon egy» — «Hwzon nyolecz» helyett «Tyzen egy» — «Tyzen nyolecz» van. Toldy ezt kiadásunkban hallgatag kijavította. Minthogy az egész codexben a fejezetek számozása mint a fölírások általában vörössel vannak írva, a mit előbb helyet hagyva utólag szoktak végezni, úgy magyarázhatjuk a mondott hibákat, hogy a Jordánszky-codex leírója is előbb helyet hagyva később írta be a fölírásokkal együtt a fejezetek számozását s akkor, ha egyszer elvétette, a tévedés végig megmaradt.

De csakugyan meg kell-e különböztetnünk fordítót és leírót? Nem lehet-e a Jordánszky-codex magának a fordítónak kezeírása? A feleletet megadják az igazítások és íráshibák. A törléseket Toldy mellőzte s így az eredetire vagyok kénytelen utalni. Csak egynehányat idézek, a levelet az eredeti számmal, innenső lapját *a*-val, a tulsót *b*-vel, első hasábját 1-gyel, a másodikat 2-vel jelölve, a törlést pedig szögletes rekeszbe foglalva. Ó testamentomi fol. LXXXIV *a* 1 (kiad. 324. l.): «[raga] haragra remeyteek az myndenható wr Iftent»; ugyanott 2 (kiad. 326. l.): «Az wtan efmegh veethkőzeek Izrael wr Iftennek ellenee, es ada wr Iften ewket eglon moab kyrallyanak [ellene] kezeeben»; új testamentomi fol. L *b* 2 (kiad. 629. l.): «Feleleenek azért az fydok, es mondanak hűneky: [Negywen es hath eztendeegh rakattatot ez templom] Minemű yegyeket mwtaez mynekewn, merth ezth tezed? Felele Jefus, es môda hűnekyk: Tőryetek el ez templomot, es harmad napon fíel eppeytem hűtet. Mondanak azért az Sydok: Negywen es hat eztendeegh rakattatoth ez templom, es the harmad nap fíel eppeyted hűtet?»; fol. LXIII *a* 2 (kiad. 691—692. l.): «Bel meene azért efmegh az tanacz hazba Pylatus, es hozya hyvaa Jefufth, es môda hűneky: Te vagy ee az fydoknak kyrallya? Felele Jefus: [Te vagy ee az fydoknak kyrallya? Mo] Temmagattwl mondod ee azth, awagy eegyebek mondottak en rolam the neked?»; fol. LXVI *a* 2 (kiad. 709. l.): «Es előwe allatanak kettőt, Jofeffeth, kynek [vezeteek] newe vala Bariabas, ky vezeteek newen hywattatyk vala ygaznak, Es Matyafth»; fol. LXXXII *b* 2 (kiad. 789. l.): «Egy ember vagyon en nalam, [kőtőzwe hagyot] kyt felix kezwe hagyot»; fol. XCII *b* 2 (kiad. 838. l.): «ne akaryatok [hazw] dyczekődny, es

hazwgok lenny az ygallaagh ellen»; fol. CVI *b* 1 (kiad. 916. l.): «Az ewte el efóth, eggyk wgyan vagyon, eggyk yewendew, [kyketh az azzonyallat] es azoknak heet kyraly kyken az azzonyallat yl, es mykoron az wtolfo el yevend: zykefeegh annak egy kewef ydeyglen maradny». E törlések közül az első «raga» csak úgy magyarázható, hogy az író előtt már magyar eredeti volt, melynek «haragra» szavában először átugrotta a «ha» szótagot talán azért, mivel sor végére esett és így a következő sor «raga» szótagokkal kezdődött, de aztán észrevéve a hibát, kitörölte és helyesen írta. A többi törlés mind vissza- és előreugrásból származik, még pedig, minthogy az íráshibákat leszámítva mindig hűséges másai megelőző és következő szavaknak, határozottan magyar szöveg alapján esett vissza- és előreugrásból, mivel különben szabadab- bak, legalább egyszer-másszor eltérők volnának. A törlések és igazítások tehát arra mutatnak, hogy a Jordánszky-codex nem a fordító írása, hanem másolóé. Még erősebben bizonyítják ezt a ki nem igazított íráshibák. E kérdésben minden codexünknel az experimentum crucis a *k* hangnak rendesen szóvégén hibásan *t* és megfordítva a *t* hangnak *k* vagy *c* betűvel való jelölése. A mely kéziratunkban ez előfordul, az biztosan másolat. A Jordánszky-codexben pedig ily föltűnő példák találkoznak: Mert azon *b w c z w t o t* (*bwezwtoe*, *bwezwtoe* hely.) lezen es mynden byneytekből megh tyztwtok yftennek előtte (kiad. 100. l.); Es emlekőzet lezen ty rolat *o t* (*rolatoc*, *rolatok* hely.) ty vratok yftenteknek elette (kiad. 136. l.); Moyfes azert az Jordan *v y z e e n e t h* (*vyzeenee*, *vyzeenee* hely.) ma feleet adaa Ruben nemzetynek (kiad. 315. l.); es az h^w zent lelke *l a k o z y e e t h* (*lakozyeet*, *lakozyeet* hely.) ty bennetek (kiad. 855. l.); myglen zwggodyk ez a *t k o z o k* (*atkozot*) fokallaagh en ellenem (kiad. 149—150. l.); yme ky yett ez neep egyptombol es el fedeztte ez földnek zyneek (*zyneet* hely.; kiad. 164. l.); onnak (*onnat* hely.) es fel kelween, yteek megh ew fatorokath az vereff tengher melleth (kiad. 189. l.); Menyből atta megh hallanod az ew *z o z a t t y a k* (*zozattyat* hely.; kiad. 211. l.); es hywaa az helnek *n e w e e k* (*neweet* hely.) Jofwe akornak wólgye (kiad. 300. l.); megh *o l t o k t a k* (*oltottak* hely.) tyznek hertelenfeeghóket (kiad. 823. l.); My *a k a n k* (*atank*, *atyank* hely.) Abraham nemde mywelkódethből ygazwlyth ee megh, yftennek aldozwan h^w *f f y a k* (*ffyat* hely.) yfaakoth az oltaron (kiad. 836. l.); Oh yay ky eery azt, mykoron *e z e t e k* (*ezeke* hely.) be tellyefeyty wr yften (kiad. 172. l.); es kywe hozot tyteketh nagy ereywel hatalmawal egyptombol, hogy el weztenee az nagy es teenaladnaal ereflébb nemzeteeketh ty *e l e t t e k e t h* (*elettetec*, *elettetek* hely.), hogy tyteketh be vynne (kiad. 211. l.). Ezek közül a *bwezwtoe*, *rolatoc*, *vyzeenee*, *lakozyeet* *t*-je *k* jelentő *c* helyett áll és világosan a *c*-nek *t*-vel való összetévesztéséből ered. Ez másképp mint magyar szöveg alapján nem eshetett s így a ki elkövette a hibát, csakis másoló lehetett. Megvan e jelenség ellenpróbája is az *atkozok*, *zyneek*, *onnak*, *zozattyak*, *neweek*, *oltottak*, *akank*, *ffyak* *k*-jában, mely *t* helyett áll és az előbbivel megfordítva a *t*-nek *k* jelentő *c*-vel való összetévesztéséből származik. Ez is csak

másolón eshetett meg. Mind a kétféle hiba megvan az *ezetek*, *eletteketh* betűcseréjében. Mind ez csakis magyar szöveg hibás olvasásából magyarázható. Az eredeti, melynek nyomán a Jordánszky-codex készült, a *k* hangot, ha nem is mindig, de legalább igen gyakran és kiváltképen szó végén latinosan *c*-vel jelölte, *c*-je pedig általában annyira hasonlított *t*-jéhez, hogy könnyen össze lehetett téveszteni. A másoló azonban a *k* hangot már rendesen nem *c*-vel, hanem *k*-val jelölte és így valahányszor a *t*-t *c*-nek nézte, rendesen nem *c*-t, hanem a maga szokása szerint *k*-t írt. Másolásra mutatnak még a következők: Mykoron azért az egghew hegryől alaa zallaneek: az keth kew tablakat kezembe tarthwan es lattam vona veethkőzveen az ty balgatakfaghtokat ty wratok yftennek elette, es hogy entett bozywth (borywth hely., Toldy a kiadásban hallgatag kijavította) zereztetők vona, es olyan hamar az wr wtat el hattatok vona, el eyteem az keth tablakat en kezeymből, es el tőreem az heegy alath (kiad. 219—220. l.); Es ynkab nem de fel vevetők Molok fathozat (fathorat hely.), es ty yftentőknek vylagat, kynek newe remffam (kiad. 730. l.); Merth azt mondod, hogy kardagh (kardagh hely., Toldy a kiadásban hallgatag kijavította) vaők, es fok morhayw, es femy zykfeeghem nynczen (kiad. 891. l.). A bozywth, fathozat *z*-je *r* és megfordítva a kardagh *r*-e *z* helyett van. Mind a két hiba helytelen olvasásból ered s úgy vált lehetségessé, hogy magyar eredeti volt az író előtt, melyben az *r* és *z* összetéveszthetően hasonlítottak egymáshoz. Ilyen *r* meg *z* a kiadásunkhoz csatolt hasonmás legelején a «prologos» és «Az» szavakban látható. Mind ebből világosan következik, hogy a Jordánszky-codex csakugyan nem eredeti, hanem másolat. Hogy ki volt ennek készítője, arról semmi adatunk és így a másoló ép oly ismeretlen, mint a másolatában fennmaradt bibliafordítás szerzője. Hogy e codex nemcsak a múlt, hanem a XVII. században is apáczáké volt, azt már tudjuk. Nagyon valószínű, hogy eredetileg is, mint magyar nyelvű codexeink rendesen, apáczák számára készült. Se a szerzetet, se a helyet nem sejtethjük.

A codex nyelvbéli sajátosságait külön értekezésben fogom kifejteni. Ez alkalommal csak röviden három dologra utalok. Az első a Jordánszky-codexnek általában nyelvjárásbeli meg egyezése az Érdy-codexszel. Ez utóbbinak eredetét a Nyelvemléktár IV. kötete előszavában (IX. l.) Magyarország déli részébe helyeztem. Ugyanitt, pontosabban szólva Magyarország délnyugati részében, a Dráva mellékén keresendő nézetem szerint a Jordánszky-codex nyelvének forrása is. Okaimat majd külön értekezésemben sorolom elő. A második a Jordánszky-codexnek az Érdy-codexszel szintén közös ama különös sajátága, hogy sok már régtől fogva rövid *a*, *e* véghangzót hosszúnak jelöl. Ez különösen az *e*-nél igen gyakori. Csak néhány példát idézek, kiadásunk lapszámát vetve utánuk, a bővebb kifejtést pedig szintén máskorra hagyva. Igen sűrűn találunk ilyen alakokat: *a*) nyeltee (9. l.), tettee (438., 503., 671. l.), rywydeytetee (501. l.), kezeytetee (572. l.), yfmertee (638. l.), gylőltee (687. l.); *b*) teree

(tére, 172., 300. l.), lehetee (302., 580. l.), ewezee (378. l.), kelee (378., 458. l.), menee (399. l.), yeevee (530. l.), ylee (531., 670. l.), allaa (552., 562. l.), vezee (568., 724. l.), eredee (576., 637., 773. l.); *c*) allanaa (128. l.), mennee (291., 400., 459. l.), lennee (446. l.), mondanaa (483. l.), kellenee (555., 659. l.), yewnee (583. l.), vezteglenee (593. l.), kőzfelghetnee (596. l.), eelnee (637. l.), halnaa (667. l.); *d*) rekezzee (224. l.), vefsee (224. l.), erczee (320., 431. l.), gywlólyee (371. l.), nyeryee (482. l.), helhezteffee (558. l.), őlylee (765. l.), kőweffee (850. l.), zereffee (872. l.); *e*) vyzee (210., 631. l.), feyedelmee (312., 551., 668., 690. l.), zekeree (326. l.), lelkee (383. l.), mefteree (383., 541. l.), kezee (388., 538., 607. l.), feldee (464. l.), kentefee (527. l.), eledelee (527. l.), bezedee (532. l.), eeletee (569., 645., 646. l.), ekree (577. l.), newee (689. l.), teftee (698. l.), yftenee (729. l.), eertekee (748. l.); *f*) yghee (366. l.); *g*) bennee (11., 259., 386., 462. l.), velee (259., 398. l.), ellenee (294., 328., 461. l.), belelee (408. l.), belőlee (469. l.), felőlee (461. l.), felettee (522. l.), idee (492. l.), edee (557. l.), gyakortaa (537. l.). A harmadik, a mire röviden utalok, a *vagyon* és *leszen* alak vagyok és lesznek helyett. Itt a *k* helyett *n* se hibás fordításból, se hibás olvasásból nem eredhet. A Jordánszky-codex fordításának eredetije a Vulgata, tehát latin. A latin *sum* és *est*, valamint *ero* és *erit* pedig annyira különbözik egymástól, hogy a fordító a legnagyobb figyelmetlenség mellett se tudta volna összetéveszteni. Azután a *c* vagy *k* legrégibb kéziratainkban se hasonlított soha annyira az *n*-hez, hogy akár *c*, akár *k* helyett *n*-t lehetett volna olvasni. Így a másoló se hibázhatta el. Minden arra mutat, hogy itt egyáltalában nem hibákkal, hanem ma már végkép kihalt, sőt már a Jordánszky-codex korában is kiveszőben volt régi alakokkal állunk szemben. Az Érdy-codex kiadásakor ez alakok még nem keltették föl figyelmemet s így nem tudom, ebben is megegyezik-e a két nyelvemlék. Ennek megvizsgálását ezúttal kénytelen vagyok mellőzni. Egyszerűen ide iktatom a Jordánszky-codex következő adatait: Ne ymagyad hwketh fe tyztólyyed. En *vagyon* te vrad yftened (kiad. 53. l.); Tarczatok azert az en paranczolatymath, merth en *vagyon* tynektek vratok yftentek (kiad. 103. l.); En *vagyon* Abrahamnak yftene, es Ilaaknak yftene es Jacobnak yftene (kiad. 497. l.); Myre keerz the en thwlem ynnod, hol the Sydo leegy, ky Samariabely azzonyallat *vagyon* (kiad. 633. l. Vulg. Ján. IV, 9: *quae sum mulier Samaritana*); En *vagyon* fel tamadaf es eelet (kiad. 666. l.); Mert ez vylagbol nynczenek, mykeppé en nem *vagyon* ez vylagbol (kiad. 687. l.); Mynt azert mondotta volna: en *vagyon* (Toldy a kiadásban hallgatag kiigazította), ottan hattra meenenek, es az feldre le effeenek (kiad. 689. l.); Nem de the es az embernek tanoythwany kezzól vaǵ ee? Monda ottan: Nem *vagyon* (kiad. 690. l.); Mert yme en the veled *vagyon* (kiad. 770. l.); Ty kőztetek yarok es ty yftentek leezen, tyes en neepem leztek (kiad. 114. l.); Oh hytetlen nemzet, myglen leezen tynalatok, es myglen zenwedlek tyteket (kiad.

484. l. Vulg. Márk IX, 18: *quamdiu apud vos ero*); *En lezen* hűneky attya es hű lezen ennekem ffram (kiad. 799. l.). Hogy az *-n* mint az egyes számú első személy jele egyébiránt nemcsak ebben a két igében fordul elő, arról bizonyosságot tesznek még a következők: *el enyeztem en zynemeth ew előlők*, es az *ew* veeghezetekre *neezen* (kiad. 274. l. Vulg. Móz. V, 32, 20: *et considerabo novissima eorum*); Az teetemeenyek, kyket *en tezen*, az *en* atyammak neweben, azok byzonlagot teznek rolam (kiad. 663. l.). Annak bizonyosságául pedig, hogy ez az egyes első személyü *-n* a Jordánszky-codexen kívül más nyelvemlékeinkben is található, álljanak itt a következő adatok: *en el nem ffeleytlen tegedeth* (Könyvecske a szent apostolok méltóságáról. Nyelvemléktár VIII. köt. 129. l. 37. s.); *Myt zoltok tów: veztegyetek: főt en lezen feyedelmetek* (u. o. 142. l. 28. s.); *Vallaft tezen wrnak w ygafsaga zerenth ees dycherem felleges wrnak neveth* (Kulcsár-codex. Nyelvemléktár VIII. köt. 260. l. 3. s. Vulg. Zsolt. VII, 18: *Confitebor Domino*). Mindent összevetve, az elősorolt alakokat csakugyan nem hibáknak, hanem régi maradványoknak kell itélnünk.

A codex helyesírását úgyis visszatükrözteti kiadásunk s így ismertetését bátran elhagyhatom. Némely betűjegyek értékére nézve megvan a magam nézete, melynek fejtegetését azonban, minthogy hosszas bizonyítást követelne, itt szintén mellőznöm kell. Csak annyit jelzek, hogy a *ŵ*-nek hangbeli jelentése szerintem nem mindig *ü*, *ű*, hanem a *-tŵl* és *-ŵnk* kivételével, melyeknek mély hangú szókban mindig *-twl* meg *-wnk* felel meg, rendszeren *ö*, *ő*. A kettős vonáska ugyanis se a *w*-nél se más betűnél nem tekinthető megkülönböztető jelnek, hanem pótlónak. A ki a mellékelt hasonmást figyelmesen nézi, azonnal észre veszi, hogy a szóban forgó kettős vonáska a betű fölött nem egyenesen, hanem egy kicsit oldalt, még pedig a szerint, hogy hol a pótolni való, egyszer jobbra, másszor balra van alkalmazva. A *w*-nél is szükség szerint változik a helyzete; így pl. ezekben: *ye ŵ ffelel the es aaron* (kiad. 53. l.), *ye ŵ ffelel hozyam az hegyre* (kiad. 61. l.), jobbra esik (*w''*), mivel ott van elhagyva az *y* (az imperativus *j*-je); ellenben a hasonmásan látható *h ŵ*, *h ŵk*, *h ŵket*, *h ŵ benne*, *h ŵnal anal*, *dyczekedn ŵnk*, *eletth ŵnk*, *feyedel m ŵknek* stb. alakokban bal oldalt áll (*w*), mivel ott maradt el egy betű, melyet elárulnak az ilyenek: *yewt* (kiad. 419., 634., 639., 640. l.), *hew* (455., 459., 460. l.), *hewneky* (449. l.), *hewtet* (450. l.), *ewk* (459. l.), *kewz* (742. l.) stb. A *w*-nél az utóbb említett a rendes helyzet s ennél fogva *ŵ* rendszeren = *ew*. Erről meg tudvalevő dolog, hogy *ü*, *ű*-t is, de sokkal gyakrabban *ö*, *ő*-t jelent. Hogy *ğ*, *l*, *ű*, *t''* = *gy*, *ly*, *ny*, *ty*, azt a codex lépten-nyomon bizonyítja s így világos, hogy a kettős vonáska, mely a hasonmás tanúsága szerint a *g*-nél, *n*-nél is jobbra esik, pótló jel, ez esetben az *y* helyettesítője, mely fölött codexünkben rendszeren két vonáskát vagy ugyanannyi pontot, ritkábban egy vonáskát vagy egy pontot látunk (*ÿ*, *ÿ*, *ÿ*). Nézetem szerint az a pótló jel eredetileg nem is egyéb, mint az *y* két vonáskája; a

mi mellett az is szól, hogy legtöbbször *y* és csak nagy ritkán más betű, pl. *h* (efmeg 5. l.), *v* (mafw 383. l.), *w* (ewre lee 657. l.), *z* (a'' 409., 410., 441. l.; e'' 441. l.) helyén áll. Még azt a sejtelmemet fejezem ki, hogy az *ewk* (kiad. 459. l.) tanúsága szerint a *hew*, *hw*, *hewtet*, *hwtet*, *hewk*, *hwk* stb. alakokban a *h* alig ha kiejtendő, a mint hogy különösen *g* és *t* mellett akárhányszor hangtalan jelül van alkalmazva.

Már csak a kiadásról kell számot adnom. Toldy Ferencz a Jankovich-töredékben a lapokat, a Jordánszky-részben csak a foliumokat veszi számba. Azért számozása amabban, mely mindössze két levél, 4-ig halad, emebben pedig az eredeti jelölésnek megfelelően, csak hogy nem római, hanem arabs jegyekkel, 88-ig és 108-ig megy. Magam a Csemez-töredékben az eredeti római jegyű levélszámozást tartottam meg, csak abban tértem el az eredetitől, hogy az innső lap jelölésére a szám alá **a**-t tettem, a tulsó lap elején pedig a számot ismételttem és **b**-t raktam alája. Az első levélnek, mely a Jankovich-töredék elé való, az eredetiben nincs száma; én arabs egyessel voltam kénytelen jelölni. Toldytól abban is eltértem, hogy a számokat nem a szöveg közé iktattam, a hová nem is valók és a hol föl se tűnnek, hanem a margóra tettem. Míg továbbá Toldynál a Jordánszky-részben azt se lehet tudni, hol kezdődik a tulsó lap, én a Csemez-töredékben még a hasábokat is elhatároltam. Nálam a lap végét ||, a hasábét | jelöli. A szám az egész kiadáson végig, Toldynál is nálam is, a kezdődő és nem a végződő lapra vagy levélre vonatkozik. A Jankovich-töredék első lapján folytatódik az a latin textus Mózes I. könyve legelejéből, mely a Csemez-töredék első levele végén félbeszakad, az «Et factum est ita Et vocavit d's aridam t'ram» szavaktól az «Et factum est ita Et factum velpere 2 mâe dies sext9» szavakig (Gen. I, 9—31.). Toldy ezt mellőzte, a közlést mindjárt a magyar szövegen kezdve. Ezt figyelembe kell venni, hogy a csatlakozás a Csemez- és Jankovich-töredék közt világos legyen. Én a magam részében föltétlen hűségre törekedtem; azért tartózkodtam minden igazítástól, pótlástól, figyelmeztetéstől, szóval mellőztem mindent, a mi az eredetiben nincs. Három elkerülhetetlen jegyzet (8a., 14a. és 110a. l.), mely megkülönböztetésül dőlt betűvel van nyomtatva, az egész, a mivel a szöveg és az olvasó közé léptem. Nagyon óvatossá tettek Toldy javításai, melyek igen gyakran kétségesek, sőt nem egyszer egyenesen hibásak. Hogy néhány példát említsek, a fentebb fejtegetett *vayon*, *leszen*, *teszen*, *nézen* alakok mellé mindig (*k*) van vetve figyelmeztetésül, hogy itt *-n* helyett *-k*-nak kellene lenni, holott nagy kérdés, hogy csakugyan kellene-e. Ilyen még, hogy az eredetiben vég *d* nélkül való maradani (kiad. 31. l.), akaran (35. l.), valaztan (154. l.) stb. alakokhoz pótlásul *d*, (*d*), (*d*) van függesztve, holott az a *d*, mint a keerennek (kiad. 57. l.), lakannak (95. l.), fogadannak (116. l.), teennek (129. l.), leyennek (411. l.) is mutatja, gyakran el szokott volt maradni. Határozottan hibásak: *zaazt(l)oyok* (122. l. és többször), (*m*)eehód (128. l.), *erewzak (atal)* (259. l.), való (*a*) (624., 625. l.), *zykfeegh(es)* (831., 927. l.),

és több más. Hogy a «zaaztoyok» *t*-je helyén nem kellene *l*-nek lenni, arról nemcsak ez az egy, hanem akárhány codexünk tesz tanuságot. A «(m)eehód» két javítást szenvedett, az egyik föl van tüntetve, a másikat nem árulja el semmi. Az eredetiben világosan «eehod» van, mely ma már minden nyelvész előtt ismeretes. A meehód alak már csak azért is lehetetlen, mivel az *ó*-nek zárt *e* helyett kellene állania, holott az az *e* határozottan nyílt. Toldy javítását egyébiránt legjobban lerontja maga a codex, melyben csak néhány szóval arrébb világosan megvan a «meehed» is (Be hallanak ez keferwes athkozot vyzek the meehedben), nem *ó*-vel, hanem *e*-vel. Hogy hajdan az «erewzak» már magában minden rag vagy névutó segítségével nélkül volt adverbium gyanánt használatban, az ma már szintén minden nyelvész előtt ismeretes. A «valo» és «zykfeegh» szerepüket tekintve föltűnőek és szokatlanok ugyan, de javításra nem szorulnak. Toldy eljárása általában nem rendszeres és nem következetes. Egyszer javít, másszor nem; egyszer így javít, másszor máskép. Javításai pótlásokból és igazításokból állanak, melyekhez még egynehány figyeltető *sic* járul. Az igazítás néha hallgatag történik, néha föltüntetve, de az eredetiben levőnek elhallgatásával, néha az eredetit híven közölve s az igazítást utána vetve. A föltüntetés néha cursiv írás, néha rekeszjel, néha cursiv írás és rekeszjel együtt. Hasonlóképen a pótlások is. Itt csak a föl nem tüntetett hallgatag, valamint azok a pótlások és igazítások érdemelnek említést, melyek fölismerhetőkké vannak ugyan téve, de az eredetiben levőt nem árulják el. Ezeket azonban, ha akármilyen tekintetben figyelemre méltók, az igazítandókban sorolom elő s így innét elhagyhatom. Az igazítandók jegyzékére a legnagyobb gondot fordítottam. Ezzel tartoztam nemcsak az olvasónak és a megbízó Akadémiának, hanem elhúnyt jelesünknek, Toldy Ferencznek is, kinek hátrahagyott munkáját nem volt szabad máskép, mint teljesen megbízhatóvá téve bocsátani a tudományos világ elé.

Budapest, 1887. december hó 9-én.

VOLF GYÖRGY.

IGAZÍTANDÓK.

I. A CSEMEZ-TÖREDÉKBEN.

1a. lap 7. sor alulról	Origiuēs	helyett olvasd	Origines
3a. " 20. " fölülről	faghehetek	" "	fegehetek
11a. " 2. " "	ýftennel	" "	ýftennek
17a. " 5. " alulról	zaz	" "	zaz
24a. " 1. " "	a	" "	b

Jegyzet. Mózes I. könyvében a «Tyzen kylenecz Cap» után a codex írója elhibázta a fejezetek számozását s e hiba elhuzódik a könyv végéig (34a—103a. l.); a XX., XXVI., XXXIV. és XXXVIII. rész hiányzik s így Hwzad Cap = XXI., Hwzon egy Cap = XXII., Hwzon kettőd Cap = XXIII., Hwzon harm Cap = XXIV., Hwzon Neğ Cap = XXV.; — Hwzon ewth Cap = XXVII., Hwzon hat Cap = XXVIII., Hwzon heet Cap = XXIX., Hwzon nyolecz cap = XXX., Hwzon kylenecz Cap = XXXI., Harmyeczad Cap = XXXII., Harm egy Cap = XXXIII.; — Harm keth Cap = XXXV., Harm három Cap = XXXVI., Harm Neegy Cap = XXXVII.; — Harm ewth Cap = XXXIX., Harmyecz hatod Cap = XL., Harm heet Cap = XLI., Har nyole Cap = XLII., Harmyecz kylench Cap = XLIII., Negywen Cap = XLIV., Negyven egy Cap = XLV., Negyw. kett Cap = XLVI., Negywen harm Cap = XLVII., Negyven Neegy Cap = XLVIII., Negywen ewth Cap = XLIX., Negywen hat Cap = L. rész. E számokat a Vulgatával vagy más bibliákkal való összevetés előtt tanácsos lesz bejegyezni.

II. A JANKOVICH-TÖREDÉKBEN.

5. lap 8. sor fölülről fetetfegh-thwl	helyett olvasd fetetfeghthwl
" " 10. " alulról valo	" " valo
6. " 2. " fölülr. leğen	" " leeğen
" " 7. " " teneezótt	" " teneezótt
9. " 12. " " y ften	" " yften
10. " 3. " alulr. tetem	" " teteem

11. lap	3. sor	fölülr.	feleffeghe-	helyett olvasd	feleffeeghe-
“	“	5. “	alulr. gyenyerw-	“	“ gyenyerw-
“	“	2. “	“ eweé	“	“ ewee
12. “	10. “	“	yften kygonak	“	“ yften az kygonak
13. “	10. “	fölülr.	nemz	“	“ nemž
“	“	14. “	“ es megh	“	“ esmegh
14. “	5. “	“	yftentwl	“	“ yftentwł

III. A JORDÁNSZKY-RÉSZBEN.

15. lap	8. sor	alulr.	Menybe	helyett olvasd	Meny be
16. “	9. “	fölülr.	Levinek	“	“ Leuinek
“	“	10. “	“ merar	“	“ merarj
“	“	11. “	“ Gerfon	“	“ Gerfonnak
17. “	12. “	alulr.	Cap	“	“ Cap
18. “	8. “	fölülr.	esztendey	“	“ eztendey
“	“	15. “	“ bemenween	“	“ be menween
“	“	13. “	alulr. Byefbayofyth	“	“ Byef bayofyth
19. “	11. “	fölülr.	tombelyek	“	“ tom belyek
“	“	14. “	“ allotokra	“	“ allo tokra
“	“	9. “	alulr. egiptombelyek	“	“ egiptom belyek
20. “	3. “	fölülr.	fel-	“	“ fel
“	“	10. “	“ w̄r	“	“ wr
22. “	5. “	“	hw̄ neepeenek	“	“ hw̄ zolgaynak, es hw̄ neepeenek
“	“	13. “	“ egiptombelyek	“	“ egiptom belyek
23. “	10. “	“	kózzól	“	“ kózzól
24. “	12. “	alulr.	valakyketh	“	“ vala kyketh
26. “	7. “	“	dat es	“	“ dak, the zolgaydnak es
28. “	8. “	“	gofflagh	“	“ goffaagh
“	“	6. “	“ De.	“	“ De
29. “	10. “	fölülr.	valamel	“	“ vala mel’
“	“	12. “	“ towabaa	“	“ towabbaa
“	“	6. “	alulr. eeffely-	“	“ eeffely
31. “	3. “	“	ty nektók	“	“ tynektók
33. “	14. “	“	eeffelykor	“	“ ee ffely kor
34. “	6. “	fölülr.	mynd-	“	“ mynd
“	“	6. “	alulr. fereghe	“	“ ffereghe
“	“	2. “	“ nemzethfegekben	“	“ nemzethfegekben
“	“	1. “	“ hofweethnak	“	“ hofweethnak
35. “	6. “	fölülr.	hwfaban	“	“ hwfaban
“	“	10. “	“ hofwetot	“	“ hofwetot
“	“	13. “	“ eelyen	“	“ eellyen
“	“	14. “	alulr. fereghók	“	“ fereghók

39. lap	16. sor	fölülr.	egyik	helyett olvasd	egyik
"	"	4.	alulr. fereghóketh, es	"	" fereghóket es ffel hanyaa az hű fereghóketh, es
41.	"	4.	fölülr. Es	"	" Ez
42.	"	14.	" meennyen	"	" mennyen
43.	"	9.	" zűggodafth	"	" zwwgodafth
"	"	12.	alulr. megvygaztood	"	" meg vygaztood
"	"	10.	" kwtfeyek	"	" kwt feyek
44.	"	4.	fölülr. az	"	" ez
46.	"	5.	alulr. való	"	" valo
48.	"	6.	" elveztóm	"	" el veztóm
50.	"	15.	fölülr. lefzen	"	" lezen
52.	"	8.	alulr. kylween	"	" fylween
53.	"	4.	" valamy	"	" vala my
55.	"	8.	" veff	"	" veeff
58.	"	13.	fölülr. azonkeppê	"	" azonkeppê
60.	"	1.	alulr. Nadak	"	" Nadab
61.	"	3.	" elótte	"	" elette
62.	"	8.	fölülr. kőzettók	"	" kőztetók
"	"	4.	alulr. Santtuarimot	"	" Sanctuarimot
63.	"	7.	" typyeek	"	" cypyeek
65.	"	4.	fölülr. amethyftus	"	" amethyfcus
67.	"	6.	" azerth yzrael	"	" azerth az yzrael
73.	"	16.	" elmwłth	"	" el mwłth
78.	"	14.	alulr. moyfes-nek	"	" moyfesnek
83.	"	1.	" eel yk	"	" eeltyk
84.	"	10.	" bwreeth	"	" bűreeth
86.	"	10.	" hűbenne	"	" hű benne
87.	"	16.	" elny	"	" eelny
89.	"	15.	" yftenenek	"	" yftenek
92.	"	5.	" veweek	"	" vyweek
94.	"	1.	" Babwkoth	"	" Babwkkoth
95.	"	5.	fölülr. valaky	"	" vala ky
105.	"	12.	" bozzwallafth	"	" bozzw allafth
106.	"	14.	" elboczatangya	"	" el boczatangya
119.	"	8.	" sze-	"	" ze-
121.	"	2.	alulr. eszkózeeth	"	" eszkózeeth
122.	"	1.	" eűthven	"	" ewthven
125.	"	4.	fölülr. halaltak	"	" halanak
128.	"	14.	" allanna	"	" allanaa
"	"	5.	alulr. the (m)eehód	"	" the eehod
134.	"	10.	fölülr. hofveetot	"	" hofveetot
135.	"	7.	alulr. marad vala az	"	" marad vala, es hollal el meegyen vala az

137. lap 11. sor	alulr.	Sanctuariumat	helyett olvasd	Sanctuariumat
138. " 17. "	fölülr.	az	" "	ez
140. " 4. "	"	zaal az	" "	zaal vala az
" " 17. "	"	föld-	" "	feld-
144. " 7. "	"	Aron	" "	Aaron
145. " 6. "	"	newók: ez	" "	newók ez
146. " 2. "	"	elmentenek	" "	el mentenek
" " 8. "	"	elmenwen	" "	el menwen
149. " 7. "	"	hagyvan	" "	hagvan
159. " 11. "	"	yzrael	" "	yzrael
163. " 11. "	"	gyogy	" "	gyogy
" " 4. "	alulr.	varufaban	" "	varufaban
166. " 4. "	fölülr.	az	" "	ez
167. " 2. "	"	koronkeed	" "	koron keed
171. " 3. "	"	tezót	" "	tözöt
175. " 16. "	alulr.	heth zazan	" "	hethzazan
176. " 5. "	"	Es azert	" "	Ez azert
177. " 8. "	fölülr.	elvwe	" "	elowe
179. " 7. "	"	Eleazar	" "	Eleafar
184. " 16. "	"	meg hmara(<i>da</i>)ndo	" "	megh mara(<i>da</i>)ndo
187. " 8. "	alulr.	ellyen	" "	eellyen
189. " 8. "	"	mafkeppen	" "	maf keppen
" " 5. "	"	meene az Aaron	" "	meene Aaron
191. " 16. "	fölülr.	ftor-	" "	ftor-
" " 17. "	"	(<i>ftor</i>)pio	" "	pio
192. " 10. "	alulr.	Azer	" "	Afer
" " 1. "	"	lakadalomra	" "	lakodalomra
194. " 13. "	"	yded-	" "	yded
199. " 10. "	fölülr.	tyznagyokath	" "	tyz nagyokath
201. " 7. "	"	nemzethfeeghbely	" "	nemzethfeegh bely
202. " 6. "	alulr.	dolgokban	" "	dolgodban
203. " 7. "	"	varaffanak	" "	varaffnak
205. " 15. "	fölülr.	rofokath	" "	rafokath
207. " 4. "	alulr.	az	" "	ez
208. " 13. "	fölülr.	az	" "	ez
209. " 11. "	alulr.	kemenczeből, hogy	" "	kemenczeből, egiptombol hogy
212. " 4. "	"	zynról zynre	" "	zynról zynre
214. " 9. "	"	az nagy	" "	ez nagy
217. " 16. "	"	az eellyen	" "	ez eellyen
219. " 7. "	fölülr.	vezteni	" "	veztene
" " 9. "	"	negywen	" "	nyegywen
221. " 16. "	"	azon-	" "	azon
223. " 6. "	alulr.	herreywthnatok	" "	herre ywthnatok
241. " 11. "	fölülr.	yfteentek	" "	yftenetek

244.	lap	6.	sor	fölülr.	es zamlallya	helyett olvasd	es ne zamlallya
252.	«	14.	«	«	tekeentee	«	«
	«	15.	«	«	tofflaghwnkat, es ky	«	«
							halgata minket es megh tekeentee tofflaghwnkat mwkankat es nyo- morwfiaghwnkat es ky
255.	«	9.	«	fölülr.	hegyeen	«	«
258.	«	8.	«	«	menweeen	«	«
259.	«	15.	«	alulr.	reendbely	«	«
260.	«	4.	«	fölülr.	palantalsz	«	«
	«	16.	«	alulr.	elvezthnek	«	«
271.	«	8.	«	«	Mynekwanna	«	«
273.	«	4.	«	fölülr.	vyzzavywo	«	«
277.	«	8.	«	alulr.	the el tawl	«	«
283.	«	10.	«	fölülr.	zereent	«	«
285.	«	2.	«	«	el	«	«
287.	«	8.	«	alulr.	eŵneky	«	«
289.	«	4.	«	«	eeteoft	«	«
293.	«	8.	«	fölülr.	az Izraelnek	«	«
295.	«	6.	«	«	azonkeppen	«	«
301.	«	9.	«	alulr.	varafnak nywgat	«	«
309.	«	3.	«	«	teweek	«	«
313.	«	6.	«	fölülr.	Es eellyen	«	«
	«	13.	«	«	del	«	«
314.	«	2.	«	«	mynd ez	«	«
319.	«	2.	«	«	mere	«	«
321.	«	2.	«	«	egy na	«	«
326.	«	12.	«	«	negywen	«	«
327.	«	2.	«	«	deebbora	«	«
331.	«	5.	«	alulr.	egyfelee	«	«
332.	«	12.	«	«	Valamyt	«	«
	«	3.	«	«	kede eghazth	«	«
334.	«	12.	«	fölülr.	ffatyw	«	«
338.	«	9.	«	«	kezekböl	«	«
339.	«	10.	«	«	attyahoz mondwan	«	«
342.	«	5.	«	alulr.	yóth vona	«	«
344.	«	13.	«	fölülr.	czernazalat	«	«
345.	«	16.	«	«	kewz nagy	«	«
348.	«	14.	«	«	Oth	«	«
349.	«	8.	«	alulr.	ffol''	«	«
350.	«	9.	«	fölülr.	yelenvaloknak	«	«
351.	«	3.	«	«	eeğ ebben	«	«
	«	12.	«	«	Valaky	«	«
353.	«	4.	«	«	bynefek kezzel	«	«
354.	«	2.	«	alulr.	Es ellyen	«	«
357.	«	4.	«	«	elhadny	«	«

363.	lap	3.	sor	fölülr.	kerenghyenek	helyett olvasd	kerenghóenek
364.	«	11.	«	alulr.	nep kezet	«	nepkezet
365.	«	2.	«	«	gyerta tartora	«	gyertatartora
366.	«	10.	«	fölülr.	ez terwenból	«	az terwenból
368.	«	13.	«	alulr.	tynektek	«	ty nektek
«	«	8.	«	«	tamazya	«	tamaczya
369.	«	14.	«	«	keppmutalok	«	keppwtalok
378.	«	12.	«	«	Ke	«	Kel
379.	«	7.	«	fölülr.	nek orwolf	«	nek az orwolf
381.	«	12.	«	«	gyogyo"thwan	«	gyogyo"thwan
382.	«	1.	«	alulr.	kyldek	«	kyldlek
385.	«	7.	«	fölülr.	aprok kezzel	«	aprokkezzel
387.	«	14.	«	alulr.	eneztötted	«	eñeztötted
393.	«	16.	«	«	perdazerent	«	peldazerent
«	«	5.	«	«	vygazzam	«	vygazyam
397.	«	2.	«	fölülr.	kezzőlök	«	kezzelök
«	«	1.	«	alulr.	ew nny	«	Enny
399.	«	3.	«	fölülr.	ennyök	«	eennyök
404.	«	2.	«	«	ywee	«	ywee
«	«	7.	«	«	Hw	«	hw
406.	«	11.	«	«	ywny	«	ywny
«	«	12.	«	alulr.	hw	«	hw
«	«	7.	«	«	yween	«	yween
408.	«	2.	«	fölülr.	neep kózzee	«	neepkózzee
«	«	13.	«	alulr.	elmegyen	«	el megyen
409.	«	3.	«	«	tantorodtokkal	«	tantorodtakkal
410.	«	8.	«	fölülr.	teeneked	«	tee neked
«	«	8.	«	alulr.	egy az aprok kezzel	«	egy ez aprokkezzel
414.	«	13.	«	fölülr.	vehell'em	«	vehell'em
416.	«	15.	«	«	elő ywttenek	«	előwe ywttenek
418.	«	2.	«	alulr.	el ywt	«	el ywt
420.	«	3.	«	fölülr.	varafbol	«	varofbol
426.	«	7.	«	«	le labaydnak	«	te labaydnak
427.	«	2.	«	alulr.	oltarra	«	oltarra
428.	«	3.	«	fölülr.	awagy olthar	«	awagy az olthar
429.	«	10.	«	alulr.	óléd	«	óléd
431.	«	3.	«	fölülr.	az me-	«	ez me-
435.	«	13.	«	«	elafaa	«	el afaa
439.	«	14.	«	«	nalad eezem	«	nalad tezem
441.	«	13.	«	alulr.	azon bezeed	«	azonbezeed
«	«	7.	«	«	kózelghettet	«	kózelghettet
442.	«	16.	«	fölülr.	tyzenket	«	tyzen ket
445.	«	4.	«	«	zanto-	«	zanto
448.	«	2.	«	«	keresztffarol	«	keresztffarol

448. lap 10. sor fölülr.	hora-	helyett olvasd hora
" " 11. " "	kon Jefus	" " koron Jefus
453. " 2. " "	fic scriptum est myfaia	" " ficut scriptum est in yfaia
454. " 6. " "	predicallya	" " predicallya
" " 7. " alulr.	az vyzból	" " a'' vyzból
455. " 15. " fölülr.	leg ottan	" " legottan
473. " 7. " "	ha meegh	" " hameegh
484. " 1. " "	ygazwnk (út)	" " ygazwnt
493. " 16. " alulr.	halgattyak	" " halgattyaak
495. " 14. " "	h'wbenne	" " h'wbennee
500. " 1. " "	valaky	" " Vala ky
501. " 9. " fölülr.	venny	" " veenny
503. " 12. " alulr.	eelól	" " elól
507. " 6. " "	teeznek h'w	" " teeznek vala h'w
508. " 13. " "	egy papy	" " egy az papy
512. " 5. " "	Jofeff	" " Jofeff
515. " 7. " "	elkezdetyk	" " el kezdetyk
519. " 16. " fölülr.	yme az	" " yme mynt az
521. " 14. " alulr.	yften'wknek	" " yftenewnknek
" " 14. " "	yrgalmafbely	" " yrgalmaf bely
522. " 8. " fölülr.	tennee yegyefeevel	" " tennee h'w yegyefeevel
525. " 8. " alulr.	dotto-	" " docto-
529. " 3. " "	kynyrre	" " kynyrre
534. " 16. " "	lataa	" " latnaa
538. " 5. " fölülr.	papaknak	" " papoknak
" " 15. " "	keze	" " kezee
544. " 1. " alulr.	meenetek	" " meenetek ky
547. " 14. " "	ennehany	" " enne hany
" " 12. " "	tókból	" " tekból
" " 4. " "	eellyen hafonlatoffagot (monda)	helyett olvasd: monda eellyen hafonlatoffagot
548. " 1. " "	agy	helyett olvasd aagy
555. " 1. " fölülr.	ennekvanna	" " ennek vtanna
" " 16. " alulr.	myndnyayanak	" " mynd nyayanak
561. " 1. " fölülr.	Ewr'lyetek	" " Ewr'lyetek
563. " 12. " "	monda h'w-	" " monda eg h'w-
564. " 17. " "	ffyatoknak	" " ffyatoknak
567. " 9. " alulr.	yol le-	" " yolle-
568. " 17. " fölülr.	Es mykoron	" " De mykoron
" " 1. " alulr.	vehtny	" " vethny
581. " 17. " fölülr.	gombalyaga	" " gombolyaga
584. " 6. " "	azert	" " azert az
587. " 8. " "	aprok kezzel	" " aprokkezzel
591. " 10. " alulr.	eellyene	" " eellyenek

591. lap	9. sor	alulr.	kee az	helyett olvasd	ee az
596.	«	9. «	« zamarath	«	« zamarth
602.	«	3. «	fölülr. Es eellyenek	«	« Ez eellyenek
606.	«	4. «	« Yme be	«	« Yme hogy be
«	«	15. «	alulr. ennem	«	« eennem
607.	«	5. «	fölülr. wan rola	«	« wan hw rola
«	«	9. «	alulr. ytelwen	«	« ytelween
613.	«	13. «	« kerezthffat	«	« kerezhffat
616.	«	9. «	fölülr. keweth	«	« kewweth
621.	«	1. «	alulr. azaz	«	« az az
622.	«	2. «	fölülr. zyz(n)ek	«	« zyzêk
«	«	6. «	« Es azert	«	« Ez azert
623.	«	9. és 8. sor	al. fogadnak(aak)	«	« fogadaak
624.	«	16. sor	alulról meghallaa	«	« megh vallaa
625.	«	5. «	fölülr. lababelynek	«	« laba belynek
«	«	8. «	« tel vala	«	« telvala
632.	«	8. «	« Azerth az en	«	« Azerth ez en
«	«	11. «	alulr. byzen	«	« hyzen
642.	«	17. «	fölülr. zeenafy	«	« zeenafy
643.	«	14. «	alulr. eegy	«	« eegg
649.	«	17. «	fölülr. Ha azert az ember	«	« Ha azert ember
651.	«	3. «	alulr. yteelee	«	« yteel ee
654.	«	12. «	« t'wle, zolom	«	« t'wle, azt zolom
657.	«	16. «	fölülr. rayta	«	« raytta
660.	«	7. «	alulr. hyzze yftennek	«	« hyzze az yftennek
674.	«	15. «	fölülr. hw attya	«	« hew attya
678.	«	2. «	« twdhattyok az	«	« twdhattyok megh az
«	«	17. «	« en atyam-	«	« en en atyam-
679.	«	16. «	« neky magamath	«	« neky en magamath
682.	«	15. «	alulr. zoltam vona... maftan	«	« zoltam vona bynek nem vona maftan
689.	«	14. «	fölülr. en vagyok	«	« en vagyon
«	«	11. «	alulr. eegyet	«	« eeggyet
695.	«	12. «	fölülr. egymafnak	«	« egy mafnak
696.	«	15. «	alulr. belóle	«	« belólee
700.	«	4. «	fölülr. es teth Jefus	«	« es teth legyen Jefus
702.	«	3. «	alulr. tanoythwan	«	« tanoythwaí
703.	«	1. «	fölülr. tano-	«	« tano
705.	«	1. «	alulr. Apostoloknak	«	« Apafaloknak
707.	«	6. «	« feyer	«	« feyeer
709.	«	4. «	« zét lelek	«	« zétlelek
710.	«	5. és 17. sor	föl. myndnyayan	«	« mynd nyayan
«	«	15. sor	alulr. mynd-	«	« mynd
«	«	12. és 11. sor	al. mondanak	«	« mondnak

714.	lap 8. és 7. sor	alulr.	dyczerwen az wr	helyett olvasd	dyczerwen wr
715.	« 12. sor	fölülr.	arwltatok	«	« arwlatok
«	« 3. «	alulr.	mofattaffanak	«	« mofattaffanak
717.	« 13. «	«	Es az kew	«	« Ez az kew
718.	« 9. «	«	yewee	«	« yewee-
719.	« 3. «	«	mezónek	«	« mezóknek
«	« 2. «	«	byzodalmy	«	« byrodalmy
722.	« 13. «	«	leeltók	«	« leelók
«	« 10. «	«	doctorok es az papy	«	« doctorok es papy
723.	« 17. «	fölülr.	bezeedeknek, ez (s)	«	« bezeedeknek, Es
726.	« 7. «	«	mynd-	«	« mynd
728.	« 7. «	«	Es azert	«	« Ez azert
739.	« 4. «	«	azert poganoknak	«	« azert az poganoknak
741.	« 14. «	«	kózzól, kyk hű neky	«	« kózzól, Es egy vytezt azok kózzól kyk hű neky
747.	« 15. «	alulr.	myndnyayan	«	« mynd nyayan
752.	« 15. «	fölülr.	keree	«	« teree
753.	« 1. «	«	rend-	«	« rend
«	« 14. «	alulr.	aloyt(t)ok	«	« aloytotok
755.	« 10. «	fölülr.	Bar-	«	« Bor-
«	« 1. «	alulr.	degh ygheye	«	« degh wr yftennek ygheye
757.	« 13. «	fölülr.	hafonlatofak	«	« hafonlatofok
«	« 17. «	«	zolzoloya	«	« zol zoloya
759.	« 10. «	«	ydw zwlhethnek	«	« ydwózwlhethnek
762.	« 6. «	alulr.	mond pal	«	« monda pal
764.	« 2. «	«	len	«	« leen
766.	« 4. «	fölülr.	yewenek	«	« yewenek
«	« 3. «	alulr.	hogy az egheez	«	« hogy mynd az egheez
770.	« 12. «	fölülr.	ez nepet	«	« az nepet
772.	« 8. «	alulr.	vyzzavywo	«	« vyzza vywo
775.	« 17. «	fölülr.	otalmazny	«	« otalmazny
776.	« 8. «	«	Bodogh	«	« Bodogb
777.	« 10. «	«	kezőkben	«	« kózőkben
780.	« 11. «	alulr.	kótezwen	«	« kótózwen
781.	« 9. «	fölülr.	Kel ffel	«	« Kel ffel
783.	« 12. «	alulr.	teghed	«	« teeghed
«	« 12. «	«	ez (l)	«	« el
«	« 2. «	«	gyűlveznek	«	« gyűl veznek
788.	« 3. «	fölülr.	nap yewe	«	« nap wtan yewe
789.	« 1. «	alulr.	halarra	«	« hallarra
790.	« 8. «	«	hoznak	«	« hozaak
791.	« 16. «	fölülr.	en-	«	« en
795.	« 7. «	«	zokaaf	«	« zokaaf
796.	« 2. «	alulr.	kenyw	«	« kenyű

797.	lap 2.	sor alulr.	attyaffyaknak	helyett olvasd	attyaffyaknak
799.	« 16.	« fölülr.	vala-	« «	vala
800.	« 3.	« alulr.	eggywth	« «	eggywth
808.	« 1.	« fölülr.	Hyzyok	« «	Hyzyók
810.	« 8.	« «	tekeletteffeegh	« «	teekelleteffeegh
«	« 16.	« «	mondhathnak	« «	mondathnak
813.	« 16.	« «	zentólt kyncz	« «	zentólt kynyr
818.	« 15.	« «	nem ellyeknek	« «	nemeellyeknek
819.	« 5.	« alulr.	tartaffabol	« «	tartafabol
821.	« 5.	« «	ez zerzet	« «	es zerzet
824.	« 8.	« fölülr.	azerth mynden bynth	« «	azerth mynden terhet es myn- den bynth
834.	« 7.	« «	ez ehlyennek	« «	ez eellyennek
«	« 3.	« alulr.	csak	« «	czak
840.	« 8.	« «	ord ythwan	« «	ordoythwan
841.	« 6.	« fölülr.	meenybely	« «	meeny bely
«	« 12.	« alulr.	pe dat	« «	peldat
845.	« 6.	« «	rotatando	« «	rotadando
849.	« 9.	« «	vethwen	« «	vethween
851.	« 7.	« «	Cap	« «	Cap
853.	« 2.	« «	velók	« «	veelók
854.	« 5.	« fölülr.	zak(<i>bol</i>)	« «	zak
858.	« 12.	« alulr.	ky	« «	kyk
866.	« 16.	« «	antieriftus	« «	anti criftus
«	« 14.	« «	azaz	« «	az az
«	« 13.	« «	laztasszerét	« «	laztafzerét
«	« 12.	« «	azaz	« «	az az
«	« 1.	« «	anticriftus	« «	anti criftus
867.	« 7.	« «	Harow	« «	Harow
869.	« 17.	« fölülr.	aczkavm	« «	aczkaym
871.	« 8.	« «	wryftent	« «	wr yftent
«	« 9.	« «	egymalth	« «	egy malth
872.	« 2.	« «	attya-	« «	attya
873.	« 10.	« «	ez az erek	« «	es az erek
«	« 8.	« alulr.	byn; es	« «	byn es
874.	« 6.	« «	És azert az	« «	Ez azert az
875.	« 5.	« «	Caiofnak	« «	Gaiofnak
881.	« 7.	« fölülr.	vtanyar-	« «	vtan yar-
«	« 9.	« «	ellentartaffan	« «	ellen tartafan
883.	« 2.	« «	kenyw	« «	kenyŵ
885.	« 14.	« alulr.	aranyos	« «	aranyas
886.	« 11.	« fölülr.	Effeefombely	« «	Effeefom bely
887.	« 3.	« «	fmyrnabely	« «	fmyrna bely
890.	« 3.	« alulr.	diciabely	« «	diciabely

894.	lap	3.	sor	alulr.	koronnaat	helyett olvasd	koronaat
899.	«	14.	«	«	az feldre	«	« ez feldre
902.	«	1.	«	fölülr.	myth	«	« mÿth
903.	«	5.	«	«	es tornaczoth	«	« es kyk ew benne ymadkoznak: az tornaczoth
908.	«	1.	«	alulr.	nem hannanak	«	« ne hannanak
909.	«	3.	«	fölülr.	Es (<i>ez</i>)	«	« Ez
911.	«	8.	«	alulr.	lateek egy maf	«	« lateek maf
919.	«	3.	«	«	tyk Babyllon	«	« tyk le Babyllon
921.	«	5.	«	fölülr.	dörgheef	«	« dörgheef-
923.	«	1.	«	«	Cap	«	« Capitulm
928.	«	13.	«	«	ennekem	«	« en nekem
930.	«	5.	«	alulr.	Yey el	«	« yevy el
«	«	4.	«	«	mynd-	«	« mynd
«	«	2.	«	«	latafaaról	«	« latafaarol

TARTALOM.

I. Csemez-töredék.

	Lap
Imádság <i>(vége)</i>	1a
Bodogfagos zent Jeronimus Doctornak epistolaya	1a
Aliud prohemium	3a
Moyfefnek elfew kenywe <i>(I. rész 1—9. vers latinul, a IV. rész 11. versétől kezdve a könyv végéig magyarul)</i>	7a
Moyfefnek mafod kenywe <i>(a II. rész 11. verséig)</i>	107a

II. Jankovich-töredék.

Mózsés I. könyve <i>(a IV. rész 11. verséig)</i>	5
---	---

III. Jordánszky-rész.

a) Ó szövetségi könyvek.

Mózsés II. könyve <i>(a VI. rész 7. versétől fogva)</i>	15
Moyfefnek harmad kenywe	81
Moyfefnek negyed kenywe	119
Moyfes wtolfo kenywe	197
Jofweenek kenywe	283
Byraak kenywe	323

b) Új szövetségi könyvek.

Prologus in ewangelia facra	349
Argumentum in ewangelium fedm Mateum	353
Zent Mathenak ewangelioma	356
Ewangelium fedm Marcum	453
Zent Lucach ewangelioma	515
Ewangelium fecundum Johannem	621
Apoftolok yarafokrol valo kenyew	705

	Lap
Prologus in epistolas canonicas	797
Zent palnak az fydoknak yrth epistolaya	799
Zenth Jacab apoftolnak az fydoknak ez hyth melleth yrth lewele	831
Zent Peter apoftolnak epiftolay (<i>első levele</i>)	843
Zent Peter apoftolnak mafod lewele	855
Zenth Janos apoftolnak (<i>első</i>) epistolaya	863
Zenth Janos mafod epistolaya	874
Zenth Janos harmad epistolaya	875
Judas apoftol levele	879
Apokalypfis Johannis apoftoli	883

1 a Zýz emle kýnek hw lýrýawal eelnek mýnd az fentet kýk zent zeretethben eelnek Te vag mýnden zýweknek gheryedetes výlagoffaga kýk naponked te zep zynedet kýwanfagal neezýk Te vag mýnden teghed zerethó gondolkodo aýótozo es kýwanfagal kerefó lelkeknek eresseghe, es ýdwessegre menendó wta Te vag ký mýndent az meñeýekre vonzaz es ez halando výlagthwl el zakasztaz, Te vag ký mýnden vezedelemthwl meg mentez ez mýnden ýftený ýokkal eremekkel meg elégheýtez kýth agyon nekwnk attya ffyw zent lelek erekkwl erekkee amen

Sodogfagos zent Jeronimus Doctornak epistolana Moises pphetanac ewth kenwenek Anyanlafarol eg Zambor pispok Sarattyanak

TE kýwanfagos leweledet eremesth vettem oh zerethe baratom defiderý, kyben kerz hog en Moises proffetanak kenweth ký eellen new alat hýwattatyk pentatewcon, fidozorol deaký íelwre valtoztatnam ýollehet ýghen vezedelmeí dolog legén es az en ream vgato nelwefekthwl fok bantafom legén : kýk azt kóltýk hog az reghý hethwen maýarazo doctorkat. ez en wýonnan valo maýarazafomal el akarom foýtaný es rekeutený : De ýwllon yol ezedben, hog ýakorta mondottam mert en vr lftenthvl vet eróm. es malaztom zerent eremest tezem valamýt tehetek vrnak týztelleghere es anyazent eghaznak eppewletýre Demyt nem ýgekezwen egebeknek kazdagfaghýt. es zeghenfeghýt meg fertenýe erre Ielófewl kellereýteteem hog hallottam vona Origiues mesternek hw Irafat ký az reghý Teodocius new mesternek maýarafafaban egeleýtótte ennen magat ky nemel helen nylwaban maýarazwan : nemel helen meg foýthvan es el reketwen az Iraft, ennen akarattýa zerent, ýelefewl kýket zent ewangelistaknak es zent apofoloknak mondafý, nylwan bizoñoýthnak. kikkezzól fokakat olwalwnk az oh tervennek hw kenweýben kýk mý Irafwnkban nem leletnek Mýkeppen mondanam : Egiptombol hývam en ffýamat Masod : mert nazareofnak. az az zentnek hýwattatyk, Harmad. Es meg lattyak nylwan kyt kenzottauak, Neged

Es elő vyznek folyo vizey folnak ky hw melleből, Ewted, kyt sem zem nem latot: sem ffyl nem hallot: sem embernek hw zyveben nem zallot kyket meg zerzet vr Isten wtet zeretoknek. Es nag fokak eellenek kyk mynd thwlaýdon bóthwzerent valo maágar-fagot kevannak kergek meg azert az reghyeket hol vannak ezek meg Irwan kykre ha nylwan rea nem felelhetnek. az fidoknak hw keivokból My felellwnk rea. mert az else vaáon ofee proffetanat keiveben Mafod Ifaýafnak Harmad Zakariafnak keivekben: Neáged Salamon pelda bezedyben, otewd esmeg Ifaýafnak keiveben Mert fokak kyk az Iraft nem thwgak es nem ertyk el tewedet ezzel awag egebek mondafinak aloyttak. awag ertetlen maágarazyak. Ielennen vala hol telled oh tervenben es proffetaknak keiwokben. az dyczeleges zent haromfaghnak zemelyról byzonfagot talaltatyk. awag egeb keppen maágarazyak awag myndenesthwlfogwa el vezteglyk Azert karhoztalfok ee az reghyeketh ennek okaert Semykeppen ne. Mert mykeppen azok maágaraztak az Irafth Criftus zyletetinet elette es myt nem ertettenek kethfegben hattanak. My kedeglen ez hýthben meg ereflwlen Criftus Iefusnak zent halalanak es fel tamadafanak vtanna nem csak proffetalafokat maágarazwan mynt ynkab bizon dolgot yrwan. Mert mafkeppen bezeltetnek kyk hallattatnak mynt kyk lattatnak Azert kyket yoban erthwnk yoban maágarazyok es yoban bezellek: Mert vala myt az reghyek nem thwttanak awag el tagattanak vrwnk Iefus Criftufrol Azokat zent lelek myat az zent Apoftoloknak Irafokbol es tanwfagokbol nylwan yfmeryek es lattyk, Azert vrwnknak zent apoftoli myndenekkózót else helt tarthnak: kyk kedeglen maágarazyak vtolfo helt foglaýnak amen: Meeg es kerlek kózönfegel ky ezt Irom faghehetek ymaczag-wal amen ||

1 b

Aliud prohemium

EZ vr Istennek zent malattya myat el kezdet keinek nylvaban valo bel yktatafara meg kel thvdnwnk Mert Moifes proffetanak csak ewt keiwe vaáon es leelettetyk Isteny zent akarathnak: ywendó ydoknek es dolgok-nak: abrazattykoknak yfmeretyre thwlaýdon az eá elő yfthenek zét paranczolattýabol: thwlaýdon keth kezeýwel Irattanak ky deakwl pentateucon el newel nevezetethnek, Az else keiwe fido nelwen mondatyk Brefith deaky nelwen Genefis, Maágar nelwen. kezdet awag zyletet, Mert az else keiwe arrol vaáon my-keppen vr Isten menyet es feldet tenghert es benne valo allatokat semyból teremte zerze es zyle:

Mafod keiwe fidowl Hellefmoth, Deakwl Exodus, maágarwl hývatal awag eredeth, Mert arrol vaáon mykeppen vr Isten Ifrael ffyaýt Egiptombol ffaraonak kemen fogfagabol. Moýfes proffetanak myatta ky hýwa es ky hozaa Harmad keiwe fidowl. Vaiegra deakwl Leuiticus. maágarwl zentelteteef, mert arrol

vağon mýkeppen vr Isten Moýfesnek az zent
paranczolatokat es mýnden Istený ýgallagnak
terweínet ký adaa es ýelente es moifes atal az
kóz nepnek

Neğed keńwe fidowl Vaiedaber deakvl Nu-
meri mağarvl zamlaltataf. mert arrol vağon
mýkeppen vr ýften az ifrl ffyaýnak zamokat
veve, Moifesnek es Aronnak mýatta meg zam-
laltatwan

Ewted keńwe fidowl elleaddaberim. dea-

kwl deuteronomium. mağarwl vallas awağ
býzonfagteetel, mert arrol vağon mýkeppen
Moifes. vallaft. testamentomot es frigeth zerze.
vr ýften kezet es Ifrl ffyaý kezet hw halala-
nak elette: hogy soha vr ýftenthwl el ne
haýlananak. az Tervent es ereffen meg tarta-
nak. mert vr ýften hwket mýnden ýgallagban
es zenthfegben ez tellýef vylagbol maganak
valasztotta vona, az reghy zent Attyaknak
ýğeeretý. es fogadafa zerent Amen

MOÏSESNEK ELSEW KENYWE |

<p>IN principio Creauit deus c̄lm et terram Terra aũt erat inanis, et vacua 2 tenebre erant super faciem abissi 2 spt̄us domi: ferebat̄ sup: aquas Dixit q; deus. fiat lux. 2 facta ē lux Et vidit deus lucē qđ esset bona, Et diuisit lucē a tenebris apellauit q; lucē diem 2 tenebras noctem factumq; est vespere et mane dies vnus. Dixit quoq; deus. fiat firma-</p>	<p>mentū in medio aq; 2 diuidat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentū. diuisit q; aquas que erāt sub firmamēto ab h̄ys que erant super firmamentū. Et factum est ita. Vocāitq; deus firmamentū celū et factum est vespere et mane dies sedus Dixit: vo deus. Congregent̄ aque que sub celo sunt in locū vnū, et appareat arida *)</p>
---	---

*) Ide a Jankovics-törédék két levele csatlakozik, mely a latin rész elhagyásával az 5—14. lapon van közölve.

<p>III a Ky megh nýtaa h̄w zařat es be fogadaa te atyadffyanak veereeth te kezedból Mýkoron mýwelended h̄wtet nem aggya teeneked h̄w gýmelczeet Tewólgo es fwto leez ez felden Monda ottan kaýn wr ýftennek Nagjõb az en alnokfagom honnem mýnt boczanatoth erdeml̄yek, yme el vetz ma enghemet ez feldnek zýneeról, es en el enȳezem te zynednek elólee, es lezen bwdofo es el fwto ez felden, Azert mýnden vala ký enghemet megh tala-</p>	<p>wr yften, Semýkeppen nem leezen wgýan, de mýnden ký kaýnth megh olendy. heethzer ýnkab býntetýk, Vethee azert wr yften kaýnra ýegýeth hogy ne ólnee megh h̄wtet mýnden, vala ký megh talalnaa, ký meene azerth kaýn wr ýftennek zyne elól, es lakozeek mýkeppen bwdofo ez feldenek zyneen, edennek nap tamadat felól Megh ýfmeree kedegh kaýn h̄w felelleegheet es zýlee Enokoth, es varaft zerzee, kýt newezee h̄w ffya neween enoknak, Annak vtanna Enok es zýle es newezee Irad-</p>
---	--

nak, es Irad zýlee Manýaelth, Es Maniael Mathwfaelt, Mathwfael Lameketh ky veen keth felesleeghet maganak, egyknek vala newe ada, az mafodýknak Sella, Ada zýlee ýaelth, ký vala leen az satorba lakozoknak es paztoroknak attýok, Es az h́w attýaffýanak newe tubal, h́w leen az heghedefeknek es orgonafoknak attýok, Sella es zýle kýnek leen newe Twbalkaýn ký vala ýo zýnló, es kowacz mýnden erch es val mýwben, es h́w hwganak Noema vala newe, Monda azerth Lamek h́w felesleeghýnek Adanak es fellanak, Hallyatok en zomat Lameknek felesleeghý, es halgassiatok megh en bezedemet Merth megh óleem az embert en dagalyomba, es az yffýath en fýkelembé Heethzer nagyob bozzwallas adatyk kaýmrol,*) Lamekról kedegh hethwen | Hethzer nagyob. Efmegh megh yfmeree Adam h́w felesleegheet es ffýat zyle kyt newezee Sethnek mondwan, Vethe ennekem wr ýften maf magot, Abelnek helyette kyt megh ólee kaým, De Sethnek es ffya leen kýt newezee, Enofnak, Ez kezdee wr ýfthennek neweet hywnýa

Ewted Cap

EZ ymaran adam nemzethfeegheenek kenywe meel napon wr ýften emberth teremte, Iftennek hafonlatoflagara, zerzee h́wteth fýrffýwý es azzonýallath zemelben teremtee h́wketh, Es adamnak newezee h́wket azon napon,

*) Merth kaýnth h́w ĺwtte atal: es zolgaýat agýon verte:

kýn teremtee EEle azerth adam zaaz harmýncz eztendeegh, es zyle ffýat h́w hafonlatoflagara kyt neweze Sethnek, Es teleenek adamnak napýay. Nyolcz zaaz eztendóre es zýle ffýakath es leanyokath, Es teleek mýnden ydew kyth adam eele kýlencz zaz harmýncz eztendó, es kywe mwleek Ele az wtan Seth zaaz ewt eztendeg es zýlee Enofth, Az wtan hogy zylee Enoft ele Nyolcz zaaz heet eztendeegh es zyle ffýakat es leanyokat Es leenek Sethnek mynd tellyes napýaý, kýlencz zaaz týzen keth eztendók es ký mwleek Enof kedegh kýlenczwen eztendeth eele es zýlee kaýnant, kýnek zyletetý wtan Nýolcz zaaz týzen ewth eztendeegh eele es zýle ffýakat es leanyokath. Teleenek azerth enofnak h́w napýay, kýlencz zaaz ewth eztendók es kýwe mwleek Elee kaýnan es hethwen eztendeegh es zylee Malalehelth, Es eele kaynan mynek wtanna zylee malaleehelt Nyolcz zaaz negywen eztendeegh es zýle ffýakat es leanyokat. Es teleenek kaynannak mynd h́w napýaý kýlencz zaaz tyz eztendók es kywe mwleek, Eele kedegh Malalehel hathwan ewt eztendeegh es zýlee ýaredeth. es annak vtanna eele Nyolcz zaaz harmýncz eztendegh, es zyle ffýakat, es lean^k es teleenek Malalehelnek h́w napýaý Nýolcz zaaz kýlenczwen ewt eztendók es || Kywe mwleek Yared es eele ^{III} _b hathwā keth eztendegh es zylee Enokoth, Annak vtanna eele ýared nýolcz zaaz eztendegh es zýle ffýakat es leanyokath, Es teleenek ýarednek mýnd h́w napýaý kýlencz zaaz hathwan keth eztendó es ký mwleek Annak vtanna ýmaran Enok eele hathwan ewth ez-

tendegh es zylee Mathwfalemeth, Es éenok ýftennel yara, Es eele Mathwfalemnek zýle-teefe wtan. harom zaaz eztendeegh es zýle ffýakat es leanyokath es teleenek Enoknak hŵ napýay harom zaaz hathwan ewt eztendók, es ýftennel yara es nem yeleneek megh towabbaa merth el vÿvee hŵtet wr ýften Mathwfalem. es eele zaaz nýolczwan heeth eztendeegh. es zýlee Lameketh, es annak wtanna eele Mathwfalem heeth zaaz nyolczwan keth eztendeegh es zýle ffýakat es leanyokat Es teleenek Mathwfalemnek hŵ napýay, harmyncz egý eztendó heeyan ezer eztende es ky mwleek nagy yo veenfeghbén. Eele kedegh Lamek zaaz nýolczwan ket eztendeegh es ffýat zýle kýt neweze Noenek mondwan Ez leezen ký megh vygaztal mýnketh mynden dolgaýnkban es mwkaýnkban ez felden kýt meg athkozot wr yften, eele annak vtanna lamek ewth zaaz kylenczwen ewth eztendeek es zyle ffýakat es leanyokath, Es teleenek Lameknek mýnd hŵ napyay, heeth zaaz hethwen heeth eztendó es ký mwleek Noe kedegh mýkoron ýmaran ewth zaaz eztendóf vona zyle harom ffýakat, kyknek newók Sem, kam, es yaffeth

Hatod Cap

Mikoron azerth megh keztenek vona fokafwlly emberek ez felden es leanyokath zyltenek vona. Lathwan az ýftennek ffýay embereknek leanyth hogy zeepek volnanak felelleegheket veenek hŵ magoknak mýnd az fok kezzel kýk mynd valasztanÿ akaranak.

Monda ottan wr yften es Nem | Marad megh az en lelkem emberbe mynd erekke, merth halando tefth Leznek azerth hŵneký napýay zaaz hwz eztendeegh Orýafok es kedeech valanak ez felden az ydeben, Mynek vtanna azerth be meenenek az yftennek ffýay embereknek leanyhoz, es azok zyleenek Azok leenek az nagy ereff hatalmafok es híres neues ffýrffýak kezdettwl fogwa. Lathwan kedegh wr ýften hogy fok gonofflagh lennee ez felden emberek kózól, es mýnden zýwbely gondolatok haylandók volnanak gonofflagra. mynden ýdókben megh banaa hogy embert teremteth volna ez feldnek zýneen es ýwendóre bólczen gondolwan, es banattal ýlletethwen onnan belól hŵ zyveeben, El veztem. vgý mond emberth kýth teremtettem ez feldnek zýneeról emberttŵl foghwa mýnd eegýeb lelkóffl allatok glan; es czuzo mazo allatoktŵl foghwa. mýnd az eghý madarakygh. Merth banom hogy hŵketh teremtettem Noe kedegh malasztot leele wr ýftennek elótte Ezek azert Noenak nemzetfeghy, Noe vala egý ýgaz es teekelletes ember hŵ nemzethfeghy kózóth wr ýftennel ýara, es harom ffýakath zyle. kyknek newók Sem. kam, es Iaffet Megh fertezteteek kedegh ez tellyes feld wr ýftennek elette es bel teleek mýnden gonofflaggal. Mýkoron azert azt latta vona yften, es hogy myndē tefth megh ferteztette vona hŵ vtaath ez felden, monda Noenak. Tellyes tefthben eelóknek veeghezety en elebben ýewe, bel telth ez feld mýnden alnokfaggal hŵ zýneknek elette, es en el veztóm hŵketh mýnd az felddel egýetemben, zerež te magadnak Bar-

kaath kÿnÿ faakbol, kamoraczkakat es zerež hŵ bennee es mÿnd kÿŵl belöl meg kennÿed enÿŵel, Es ezenkeppen zerezyed hwttet, Harom zaaz fenghnÿ leegyen az Barkaanak hoz-

yallaga, ewthwen fenghnÿ zeeleffeghe, es harmyncz magallaga, Ablakot es zerež hŵ raytta es egy fenghnÿ legÿen magallaga || *)

*) Itt egy levél, a fol. IIII. hiányzik.

V
a Mÿkeppen mÿnd az zölddellew fÿweketh mÿndeneketh nektök attam, csak annal kÿl hogy hwſth veereſttŵl ne eegyetek, Mert az tÿ lelkötöknek veereeth kÿ kerefem mÿnden teſtÿeknek kezök közzöl, es embernek kezeeböl, Mÿnd embernek mÿnden atyaffÿnak hŵ kezeeböl kÿwe kerefem embernek hŵ veereeth Vala kÿ ember veerth ontand, az hŵ veere es kÿ ontatÿk, Mert ſſtennek twlaydon hafonlatoflagara teremtetöt az emberÿ allat. Ty azert zaporoggyatok es fokafllÿyatok: Es mennÿetek be ez feldnek zÿneere, es tölczeetök be hwttet Monda eſmegh wr ſſten Noenak, es hŵ ffÿaynak, ſme en zerzeefth zerzek tÿ veletek es tÿ nÿzethfeeghtökkel tÿ vtannatok, es mÿnden okof es oktalan eelö lelekre kÿ tÿ veletek vagyon, es kÿk mÿnd ez Barkaabol ky meentenek, frÿget zerzek tÿ veletek, hogy ſoha towabba megh nem ölök mynden teſtet vÿz özönnek mÿatta Es nem leezen eellyen vÿz tebbe. kÿ mÿnd ez feldet el veztenee, Monda eſmegh ſſten: Ez lezen az frygÿnek ſegÿe kÿt adok ennekem es tÿ nektek közÿnghbe, es mÿnden eelö leleknek, kÿ tÿ veletek vagyon erekke valo nemzethfegre, Az en ſÿemeth ffel vetem az egheknek ködÿre, es ſegÿe lezen az frÿgnek kÿ en közöttem, es tÿ köztetök vagyon, Mykoron be bwraytandom

ködökkel az eghet, ottan ffel teczyk az en ſÿem az ködökön es megh emleközöm az en frÿgemről. kÿt tÿ veletek zerzettem es mÿnden eelö leelekkkel es nem lezen towabba vÿz özön ez egheez nemzethfegnek el vezteeffere Monda eſmegh wr ſſten Noenak Ez azert az en zerzeefemnek ſegÿe kÿt zerzettem en közttem es mÿnden eelö allath közöt ez feldnek zÿneen, Valanak kedegh ezek Noenak hŵ ffÿay kÿk kÿwe meenenek hŵ vele az Barkaabol | Sem, Kam es Iaffeth, Kam kedegh leen az kananeabelÿeknek attÿök, Noenak azerth ez harom ffÿayrol zarmaztateek el mynd egheez emberÿ nem, ez vÿlagon Noe kedegh len zanto ember, es kezdee ez feldet mÿwelnÿ, es zelöth ſntetee. Mÿkoron kedegh Borth yth vona megh rezeghődeek. es mezeÿtelen alweek el hŵ fatoraban: Mÿkoron azth megh latta vona az közepſewdyk ffÿa kaam hogÿ mezeÿtelen vona. ottan kÿ meene es megh yelentee hŵ attÿaffÿaynak, Sem kedegh es ſaffet arcaÿokra veteek hŵ palafÿyokat hogy ne lathnaak hŵ attÿoknak zemeermeeth, es be fődözeek hwttet Mÿkoron azerth ffel ſeerkent vona almabol es megh twtta vona mÿkeppen az hew kÿffeb ffÿa teth vona hŵ vele. ottan monda Athkozot kanaan, Legyen zolgaya hŵ attÿaffÿay zolgaynak, Eſmegh

monda Aldot Semnek wra ýftenee Legýen kanaan h́w zolgaya, zaporoycza el wr ýften ýaffeteth, es lakozyeek Semnek Satoraban, es legyen kanaan hew zolgaýa EEle azert Noe az v́yz ózónnek vtanna három zaaz ewthwen eztendeg Es teleenek mynd h́w napyaý kýlencz zaaz ewthven eztendõre, es mwleek kýwe h́w nagy ýo veenfegheben.

Üjred Cap

EZek azerth Noe ffýáynak nemzethfeghý Sem kam es yaffeth. kýknek mynd leenek ffýáý az vyz ózónnek vtanna Iaffethnek ffýáý gomer es magog. es madaý Iawan thwbal. mofok es thyras, Gomernek kedegh ffýäý affenez rýffath, es togorma. Iawannak ffýáý helyfa tarllis cethým es dodaným, Ezektwl oztateek el mynden poganoknak tartomaný kýk mýnd h́w nýelwók es czalaggyok zerenth. Kam ffýáý kedegh ezek kwll mezraym ffwth
^V
^b kanaan kwfnak ffýay || Saba ewýla, Sabatha. Reghma es Sabataka Regmanak ffýäý Saba es dadan. kwllnak leen maf ffya. kynek newe Nemroth. h́w kezde lenný hatalmas ez felden, es erefl vadaz ýften elõth Len kedegh h́w orzaganak kezdety Babýlonýa, arak akath. es kаланne Sennarnak felden, Az feldrõl tamada ky affwr ky eppeýthee az nagy Niniveenek varafaath mynd h́w wezaýwal Mefraym kedegh zylee kýknek newók Ludým, anamým, lãabým Neptwym, ffetruým cellwým, kýktwl zarmazanak az ýazok es captwrým Kanaan kedegh zyle efew ffýat Sýdot, Annak vtanna

Etheom ýebwfeum, Amorreom, gerfeom eweom Aracheom, cýneom, aradiom Samarythem es amatheom. Ezek atal zaporodanak el az kananeabelý nepek es leen h́w hataarok hogý fydonbol ýwneel ýeraraban, es gazanak varafayglan mýgh be ýwthnal, Sodomaban gomorraban. Adamanban, es Seboýmban mýnd yefäýglan Ezek azert kannak ffýáý h́w nemzethfeghek es czaladok zerent Semnek es leenek ffýáý, kýknek eellyen newók vagýon, Helam affwr, arffaxat, lud, Aram, Aramnak ffýáý hws, hwl gether es mefl Arffaxat kedegh zýlee Saleth kythwl leen heber Heebernek kedegh leenek keth ffýáý eggýk ffalegh es az mafodyknak yektan, kýnek lenek ffýáý elmodad. faleff afarmoth, ýare adwram. yazal. deda. hebal. abýmael Saba yeffýr. ewýla es ýobab mynd ezek yektannak ffýäý, ezek lakozanak nap keleth ffelee kýk mýnd Semnek ffýáý h́w nemzethfeghek. nyelwók es nepók zerent Ezek azerth Noenak zarmazando czalady h́w nemzethfeghek zerent Ezekból zarmazanak el mýnden nemzethfeghek ez feldnek zyneen az vyz ózónnek vtanna

Üjren eggyed Ca

VAla kedegh az neep mynd ez egheez felden eý nyelwó es bezedew Mýkoron azerth el | Yettenek vona nap kelethrõl, ýwtanak egy nagy mezõre fennarnak feldeen, es oth kezdeenek lakozny Mondanak azerth egy mafnak Mennýnk el vellwnk teeglyakath es fezyek megh az zennel, zerzeenek azerth teglyat,

kew yelet, es enyweth. mezz helyeth es mondanak eĝ mafnak, yewetek eppéhwnk varafth es rakýwnk nagy tornýoth kýnek hŵ magallaga az eghet eerye, es zerezyŵnk newezetót maghwnknak. mýnek elette el oztafwnk eĝy maftwl mýnd ez vylagon, le zalla kedegh wr yften hogy lathnaa megh az varaft es az tornýoth kyt eppéythnek vala adamnak ffýáy es monda, yme mynd az neep eĝy es eĝy nýelwó. addeegh el fem haggýak hŵ zywknek gondolatýt migh. ezt kýt keztek, el veeghezyk, haboroyczok megh azert az hŵ nýelwóket hogy fenký ne erczee eĝy maf zawath, Oth azert el valaztaa eĝy maftwl hŵket wr yften kýlem kýlemb feldekre, es el hagýaak az epeýteefth, Es annak okaerth az hely hywattateek Babel. merth oth haborodek megh mýnden embernek nýelwee, es eennen oztaa el hŵket wr yften. ez feldnek mýnden orzaghyra es tartomanýra. Ezek Semnek nemzethfeghý, Sem zaz eztendéy vala mýkoron zýlee Arffaxatot, es annak vtanna ewt zaz eztendóket eele es zýle ffýakat es leanýokat Arffaxat eele zarmynez ewt eztendeegh es zýlee Saleet Sale kedeg harmýncz eztendó wtan zyle heberth. Annak wtanna eele. Sale. ewth zaz eztendegh es zyle ffýakat es leanýokat. Heber, harmýncz neegý eztendóben zýlee ffaleketh es annak vtanna neegý zaz harmýncz eztendeegh eele, ffalek zýlee rewth, kýnek vtanna keth zaz kýlencz eztendeegh eele. Rew zýlee Sarwkot kynek vtanna keth zaz heeth eztendeeg eele, Sarwk zýlee Nakort kynek vtanna keth zaz eztendót eele, Nakor zýlee Thareeth.

VI
a kýnek wtanna zaz || Tyzen nyolcz eztendeegh

Tare kedegh hethwen eztendó wtan zýle eel-lyen magzatokat kyknek newók Abram, Nakor es aram, Aram zýlee lottot es az wtan kýwe mwleek hŵ attýanak elette, Abram kedegh es Nakor felekózeenek megh Abram feleffeghe- nek newe Saray Nakornak kedeeĝh melda, Arānak leanýa, Saray kedegh meddew vala, es nem leeznek vala ffýáy, Veve ffel azert Tare Abramot, es lottot, hŵ wnokaýat, mýnd feleffegheftwl, es ký hozaa hŵket kaldeanak feldeeról kýnek hwr vala newe hogy yewne- nek kanaannak feldeere, yeweenek azerth Aran newó varafban es oth lakozanak Es teleenek Tharenak napyay ket zaz ewt ezten- dóre, es vgyan oth kýwe mwleek aran newó varafban.

Tyzen ketted Cap

MOnda azert wr yften Abramnak Meny ký ez the feldedból the nemzetýd kózzól es the atyadnak hazabol es ýeŵ az feldre kýt en theeneked mwtatandok es nagy nemzettee teezlek teghedet es megh aldlok thegedet, es ffel magaztatom az the newedet, es aldott leez. Megh aldok teeghed aldottaknak, es athkot adok teeghed athkozandoknak es te benned megh aldathnak mýnden felden valo nemzethfeghók, ký meene el azerth Abram mynt megh paranczolta vala hŵ- neky wr yften, es meene el hŵ Loth es het- wen ewth eztendóf vala akkoron Abram mý- koron ký meene Arannak varaffabol Veve ffel azerth Abram mýnd hozýa tartozokat mynd yozagoftwl, es ky eredeenek hogy

meenneenek kanaannak feldeere, Mykoron oda ywtottanak vona Meene Abram Sychemnek varafaabā ky az zent velgheth neezý, De kananeos lakozyk vala kedegh az ydóben az felden | Yeleneek kedeegh wr ýften Abramnak ees monda hwnegy, The nemzetednek adom en ez feldet. ký ottan oltarth zerzee oth wr ýftennek, es ymadwan oth hýwaa elezer az hý neweeth, Es onnan ký nyomothwan meene Beetelnek heegýere, *) napkelettre, ytee megh oth Satorath Beetelnek es haýnak kózzótte. Onnan ffel kelween towab meene deel ffelee Leen azok kezben nagy ehfeegh ez felden zalla le azerth azonkezben Abram egýptomba hogý Bwdofneek addyglan, Mýkoron azerth be ywthna az orzaghba Monda Saraýnak, Twdom azzon hogy zeep leegy, mykoron azerth megh latannak teghed az egýptombelýek, ez embernek wgy mond feleffeege, es megh ólnék ottan enghemet es teghed megh tarthnak Mongyad azerth keerlek hogy ennekem hwgom leegy, hogy yol legyen ennekem es te erettet, Mykoron azert be ywtot vona egýptomba, Lathwan az egyptom belyeket az azzont hogy ýghen zeep vona ottan be vadolak az feyedelmek ffaroho kýrlnak, dýczerwen hwtet hý elette Es ottan výveek az azzont ffarahonak hazaban Abramnak es yol len dolga hý erette, oftorozaa megh kedeegh wr ýften ffarohot nagy czapafokkal myert hogy el vette vona Sarayt abrahamnak feleffeeheet, Es hýwataa hozýa ffaraho Abramot es monda hwneký, Mý oka hogy ezth tettet

ennekem? myre nem yelentetted megh hogy feleffeeghed legýen? My oka hogy hwgodnak mondad hwtet hogy enmagannak feleffeeghee vennē hwtet, vezedelmet akartal ennekē tenny ýme yol azert az the feleffeeghed výdd el hwtet es meeny el, es paranczolwan ffaraho ky kefeereek hwtet hý ýozagawal.

Újzen harmad Cap

IEwe kýwe azerth Abram egýptombol hý feleffeeghewel es mýnden yozagawal Lotth es hý velee. efmegh napkelettre || Yeweenek vala kedegh Abram arannýal ezyftel es eegyeb nemý yozaggal felette kazdag es bewfeeges vala. Azerth azon wton efmegh megh teree, azon herre hol oth elezer megh ýtette vala fathorat, Beetelnek es haýnak kózzótte hol aldozot vala annak eletthe, efmegh azon helyen hywan wrnak neweeth De lotth es ký Arāmal vala myndenben nagý kazdagh vala wgy hogý nem feerneek vala az feldre hogy eegywt lakanak: Mert fok ez vylaghý ýozaghý valanak Es koronkeed vórfónffeegh tamad vala hw Barmaknak pazthory kózzóth Monda azert abram lotthnak, keerlek ne legyen haborfagh az mý paztorýnk kezótt merth atyaffýafok vagýwnk, yme mynd ez egheez feld my elettnk vagyon, tawozywnk el egy maftwl keerlek teghed, Ha the Bal felee menendez es yob ffele meegýek ha kedegh the ýob felet valasztaz en ottan Bal ffelee tartok Fel emelwen azerth Lott hý zemeyth megh tekeentthee mynd az feldet es yordan vyzeenek keth ffeleeth, ký koronkeed harmatos leezen vala

) ky maftan móda Bethlehemnek

mynek elette az nap ffeleel tamadna Es ekel
vala mykeppen paradýczom, mýglen meegh
wr ýften Sodomat Gomorrat el nem fyllez-
tette vala Valaztaa azert Lott h́w maganak
yordannak keth ffeleel, es el valanak oth egy
maftwl, Lott azert meene lakny Sodomaban.
Abram kedegh marada kanaannak feldeen,
Sodomaban lakozo nepek kedegh yghen go-
nozok valanak es býnefek wr ýftennek elette,
Monda azert az valaznak wtanna, wr ýften
Abramnak Emeld ffele the zemeydeth es te-
keencz tetowa az herról hol maftan vagy
ezakra deerre: nap kelettre es nýwgattrá
Mynden feldeket kyketh latz theeneked adom
es the nemzetedre mýnd erekkwl erekkee, es
megh fokalloytom az the nemzetedet mýnt
feldnek porath ha ky megh zamlalhattyá ez
feldnek porat haat az te nemzetódet es meg
zamlalhattyá | kel ffele azert yard mýnd el ez
feldnek hozyafagat es zeeleefleeghet, mert the-
neked adando vagyok h́wtet, ffele kelwen azert
mýnd fathoroftwl Abram, yewe el es lakozeek
Manbrenak vólgyeenel ky ebronban vagýon
es oltarth zerze oth wr ýftennek

Újzen Heggjed rap

LEn azonkezbem hogy tamadanak ffele az
pogan kyralyok Negyen, Sodomának gomorra-
nak kýralý ellen, es megh gyezeek h́wketh el
pwztoythwan mýnd az tartomant es mýnd az
varafokat neepeftwl es yozagoftwl el býtangol-
wan, kyk kezeth v́veek el foggwa Lottot es.
mýnden ýozaghywal Abramnak attyaffyath ky
Sodomaban lakozyk vala, yewe hozyaa azert

azokkezzól kýk el zalattak vala egy, es tewee
hyrre Abramnak ký lakozyk vala az amorreo-
foknak felden Nambrenak wólgebe kýk zer-
zeefth es bekeffeeghet zerezttének vala abram-
mal, Mykoron azert hallotta vona hogy Lot-
tot el foggtaak zamlala ottan h́w zolgay es
hozya tartozook kezzól harom zaaz es týzen
nyolcz ýffýakat, wtannok valta, dannak feld-
deýglen, es fereghókkre ozthwan h́w zolgayth
reayok ýte eeýel, es nagyon veree h́wketh, es
el yzee mynd fobaýglen es ffemceýglen Da-
malkof felee, Es mýnden ýozagot hattra hoza.
Lottot es ot megh zabadoýttá, mýnd az teb
neepel es yozaggal eegyetembe, ýewe elee-
ben azert Sodomának kýrallya ký el zaladot
vala Salenak, es kýralnak vólgyeben, ottan
azert Salemnek kýrallya Melchýfedek, eleýbe
kele hozwan kýnereth es borth: Mert az
felleghes ýftennek papýa vala es megh aldaa
h́wtet es monda, Aldot Abram az felleghes ||
Vr ýftennel, ký meennyeth es feldet terem-
tótte, Es aldot az felleghes wr ýften, kynek
otalmawal, te ellenfeghyd te kezeýd kóztót
vannak, Es týzedet ada abram mýndenból
h́wneky Monda azert Sodomáýaknak kýrallya
Abramnak, Add megh enneekem az neepeket,
az eegyeb yozagot vedd mýnd magadnak ky
ottan felelee, ffele emelóm en kezemeth az
felleghes wr ýftenhez, ky feldet es mennýet
býrýa, hogy az źweefben el reyótth fonalttlwl
foghwa, mýnd az nadraghna kóteleeyglen,
femyth te hozyad tartozokban el nem veezók,
hogy ne mongyad vala mýkoron, en kazda-
goyttaam megh abramot, Az nepeknek rezók-
nel kýl kýk en welem yettenek

Tizen eüted Cap

ENnek wtanna zozath yewe wr yftentwl Abramnak almaban mondwan Ne akary ffelny Abram, En vağok teeneked otalnad es az the erdemed felette ýgheen nagy, Es monda Abram. Wram ýften mýth atz ennekem? yme en magzatoknal kyl mwlom el es az en hazam faffaranak ffya ez damalkos elyazer Monda efmegh Abram Ennekem kedegh nem attal magot, Es yme az en zolgam lezen ennekem órókófóđ, Ottan azert wr ýftennek zawa yewe hń hozýaa mondwan Nem lezen ez theneked erekófóđ De ky kýwe ýew te meehedból hń lezē the erekófóđ, ky ývee azerth hńtet es monda hńneky, Neež az eghre es zamlald megh az cýllagokat ha tehetóđ, es monda hńneky ezenkeppen lezen az the nemzeted Hyn abram ýftennek, es veeteteek hńneký ýgafflaghra Monda efmegh hńneky En vağýok az wr ky kýwe hoztalak teghed, az kaldeanak hwr newó feldeeról hoğ teeneked adnaam ez feldet es býrnad hńtet, hń kedegh monda, En vram ýften honnan twdom: hogý býrando vağýok hńteth? | Es monda wr ýften hńneky Hoož harom eztendey ýnóth, harom eztendey keczketh es bakoth, egy gherlýczeth es galamboth ky mýkoron mýndeneket elówe hozot vona mýndenýketh kette vagaa ef egymaf valtoflak tewee Az madarakat kedeeğh nem vagaa kettee, zallanak azerth nagy fok eghý madarak az holth teftekre Es kezdee ýzný hńketh Abram hogý kedeg az nap el kezdenee nýwgodný. effeek alom abramra.

nagy es rettenetes feelelem foglalaa megh hńtet, Es zozat yewe hewhozýaa, Twggýad megh ýfmerwen hogý ýewendóre bwdofó lezen az the nemzeted nem az hń feldeen, es zolgalattra kezereýtýk hńketh, es megh keferghetyk neegy zaaz eztendeegh De maga az neepeth kýnek hńk ýewendóre zolgalnak en yteelem megh. es annak vtama ky ýewnek fok morhawal ýozaggal Te kedegh meegý te atyaýdhoz bekeffegghel ýo veenfeghben Neeğyed nemzethfeghben kedegh hńk ede ýewnek Merth meegh be nem teltenek az amoreofoknak gonoffagok ez ýdeýglen, Mýkoron azert az nap el nýwgot vona: leen nagy homalyos fetethfeegh, es ýeleneek egý eghew kemencze es týzes lampas atal menween az nýlafon Azon napon frýgeth zerzee wr ýften Abrāmal mondwan, the nemzetednek adom ez feldeth: Egyptomnak ýzeetwl foghwa. az nagy ewffratenek ýzeeyglen

Tizen hatod Cap

SARay azerth Abramnak feleffeghe nem hozoth vala meegh magzatoth de egý egyptombely zolgalo leanyath kýnek Agar vala newe Adaa wranak Abramnak feleffeghwl mondwan, ýme enghemet wr ýften megh rekeztóth. meeny be az en leanyomhoz, neta-lantal awagy hń twle fogadhatok ffyakhak, Mýkoron azert Abram enghedet vona ez Bezeednek, es megh ýfmertte vona hńtet, Lathaa azert agar hoğ fogadot hń meeheben: megh wtalaa hń azzonýath Monda azert Saray VII Abramnak || Nem ýol teež en velem, ýme en a

theeneked attam az en zolgalo leanyomath ky lathwan hogy fogadot vona ymaran megh wtala enghemet, wr yften yteelyen en keztem es te kőzted. kőnek monda Abram, yme az the leanyod the kezedben vagyon, wgý teegy vele mýnth ýllýk, Megh verween azerth hwtet Saray, ottan el zőkeek, Mýkorō ýftennek angýala meg talalta vona hwtet egy kwtth ffeenel az pwztaban, monda hwnegy, Agar, Saraynak zolgalo leanya, honnan yewz. es howa meegy, ky ottan felelee Saray azzonýomnak előle fwtok en, Monda azert hwneký wr ýftennek angýala Terr" haza te azzonýodhoz, es alazd hwt kezee alaa magadat, Elmegh monda Megh fokafoythwan megh fokafoytom az the nemedet, es fenky megh nem zamlalhattyá fokfaghnak okaerth, Towabba megh wgý monda, yme ymaran fogattal, es ffýat zylz, es lezen hwnegy newe ýfmael, azert hogý megh hallotta legyen wr yften az the nyomorwfagodat, Ez kedeegh kemeen ember lezen: kőnek kezee mýndenek ellen.*) Es mýndenek kezők hwt ellenee, mynden hwt kezenfeghes attýaffýaynak elleneebe ýthý ffel hwt fatorath, Hýwaa azerth ot wr ýftennek neweeth Agar es monda Te vagy en ýftenem ky megh tekeentettel enghemet, Mert monda Byzonyawal eth lataam annak haattwlyath ky enghemet megh lata, Az okaert newezee az kwtath, EElőnek es latonak enghemeth, Vagyon kedegh Cadefnek es Baradnak kőzötte zyle ffýat azert agar Abramnak: es newezee hwtet yfmaelnek keth negý-

wen hath eztendeý vala Abrā mýkoron agar zylee hwnegy ýfmaelth

Tizen Heted Cap

Mikoron azert kylenczwen kylencz ezten-dőf kezdet vona Abram leenný | Neký yelenek wr yften es mōda hwnegy, En ah mýnden-hato wr ýften, yar" en elettem es legý tekelle-tes, es zerzeefth tezek the kőzted es en kőzöttem Es megh zaporoytlak teghed yghen hertelen, ottan le esseek Abram arczwl az feldre, El monda hwneký wr ýften, En vagýok Es zerzeefth tezek te veled. es leez fok nepeknek attyok. Es towabba nem hývattatyk teenek newed Abram. De newezetöl Abrahannak merth fok nepeknek attýokkaa zerzettelek teghed, es hertelen megh zaporoytlak teghed. es ýdeghen nemzetőknek vetlek teghed, Es kýralok zarmaznak ký the belőled es zerzeefth tezek te veled es the nemeddel mýnd erekkwl erekke, hogy te ýftened legýek, es te nemednek te vtannad, Es adom the nek ed es te nemednek. te vtannad ez te laktad feldet, kanaannak mynden feldeeth. erek byrodalmwl, es lezek hwnekýk ýftenők. Monda elmegh wr ýften Abrahamnak Tarez megh azert the az en zerzeefemeth. es the nemed te vtannad mýnden nemzetfeghekben. Ez azerth az zerzeef kernýwl meteltesseegh te kőzzőletek mynden fýrffýw. es kőrnýwl metelyetek ty tefteteknek heýazattyath. hogy legýen erekke valo frýgnek yegye en kezettem es thý kőztetők Nýolczad napý gýermek kőrnýwl meteltesseegh tý kőzőletők, Mynden fýr-

*) Ez az terekeknek nemek es profítalafok.

ffýw thy nemzethfeghtókben: es akar zolga
legyen, akar veetemeñ akar ýdeghen azon-
keppen kernýwl meteltellegeh, lezen azerth
az zerzeefem tý testetekben erekke valo
frýg keppen. Az ffýrffýw kýnek testee kernýwl
nem meteltetendýk ký veez annak lelkee hñ
nepe kózzól merth az en zerzeefemet meg
wtalta Monda emegh wr ýften Abrahamnak,
Saraýth es the feledet ne hyád Saraýnak, de
Saranak Mert megh aldóm hñtet es hñ tñle
VIII adok teeneked magzatot kýth megh || Aldando
a vagýok, es fok nemzetókkee zaporodýk, es
nepeknék kýralý tamadnak ky hñ belóle
ottan le esseek Abraham arczwl az feldre, es
mewete hñ zýweeben mondwan, Aloýtod ee
hoğ zaaz eztendófnék zýletýk ffya, Es Sara
týz heeyán zaz eztendey zyl? Monda ottan
wr ýftennek. Awagy csak yfmael eellyen te
eletted, Es monda wr ýften Abrahamnak Sara
te felesleeghet ffyat zyl teeneked, es výwod
hñtet ýfaaknak es zerzeeft allatok hñneky
erek frýg keppen es hñ nemzeteenek hñ
vtanna, ýfmaeleerth es megh halgattalak tee-
gedh, yme meg aldóm hñtet, es megh zapo-
roýtom fólótte Tyzen ket herczeghóket, awağ
Capitanokat zyl, es newekóttetóm hñtet nağ
neppee, Az en zerzeefemet kedegh allatom
yfaakkal, kyt zyl teeneked Sara ezen ýdóben
az mañ eztendóben Mýkoron el veeghezte
vona vele valo bezeedeeth, ottan ffel meene
ýften Abraham elól, Veve azert Abraham
yfmaelth hñ ffýath es kezenfeghes hozya tar-
tozo nepeketh, es kyket zolgalattra vet vala
es kyk mynd hñ vdwaraban ffýrffýak valanak
es kernýwl metelee hñketh ottan azon napon

mýnt megh paranczolta vala hñneký wr ýften
Abraham kedegh ennen maga egy heyan zaz
eztendey vala mykoron ennen magath ker-
nýwl metelee, es ýfmael ffya tyzē harmad
eewý vala, mykoron mynd haza neepewel es
hozýa tartozokkal kernýwl metelteteenek

Tyzen Nyolczad Ca

NEky ýeleneek azerth wr ýften. Mambre-
nek wólgyeeben, ylwen hñ Satoranak aýtaýan
azon napnak hewfegheeben Mykoron ffel
emelthee vona Abraham hñ zemeyth, yelenee-
nek harom ffýrffýw zemelyek hñneký alwan hñ
elette | Kyket mykoron latot vona eleygben
fwtameek az Satornak aýtarol, es ymadaa ez
felden es monda, Vram ha kegyelmet leeltem
te zemeydnek elótte, ne mwlañd el the zolga-
dat, de ým egy kewef vyzeth hozok, hogy
megh mofattallanak ty labaytok, es nýwgog-
gyatok meg ez ffa alath. Egy remeek kynye-
reth es hozok, hogý megh ereffleggyeek ty
zýwetek Annak vtanna el mehettek, Mert tw-
dom hogý azert es terttetók ez tý zolgotokhoz
kýk ottan mondanak, zerezd megh mýkeppen
mondaad: Syethee azert Abrahā az Satorban
Sarahoz, es monda hñneky Hamar fýell eeýcz
harom femlyenee lýztóth, es syff harom poga-
czakath hñ kedegh az czordahoz fwtameek,
es hoza egy yo gyenghe borýwth es adaa hñ
zolgaýanak: ký hamarlāggal megh fewzee
hñtet, Annak felette hoza vayat es teýeth. az
megh fewzót borýwal es tewee eleeyekben Abra-
ham kedeegeh al vala elettek az ffa alath. Mý-
koron azerth eettenek vona mondanak hñ-

neký Hol vagyon Sara, the felelleghed. ký ottan felelee: Am az fatorban vagyon kýnek ottan monda. Megh terween te hozýad yewók ez ýdewben mynden eghefleghben, es ffýa lezen Saranak te felelleghednek, Mynt azth halwan Sara ottan mewetee, az Satornak aýtoýa meghet Valanak kedeegh mýnd ketten veenek es eeltell ýdeýwk, es megh zenthenek vala ymaran Saranak maghfaghy: Azert mewethe týthkon mondwan: ymaran megh vehwttem. az en vram es el aggoth, akkoron adom ee magamat gýenýerwfeegre Monda azert wr ýften Abrahamnak. Mýokaert mewete Sara mondwan, Nem de ýmaran megh vehedween zýlók ee? Nem de ýftennek vagyon ee vala mý nehez? Azon megh ýgýeeret zerent hozyad terók wgyan azon ýdóben. mýnden eghefleghben es Saranak ffýa lezen. Meegh es meg tagadaa Sara mondwan: En nem mewettem. felelem mýat megh reettenwen, wr ýften kedegh monda. Nyncezen wgy, de mewetel Mykoron azert fel kóltenek vona || Az zemeelyek kezdeenek neezny Sodoma felee Abraham es eegyetembe velók meegyen vala el keeserwen hwketh. Es monda wr ýften Abrahamnak Nem de el tythkolhatom ee abrahamtwl kýket tehendó vagýok myert ýewendóre nagy es eróff neeppee leendó es megh aldathnak hw benne *) mýnden nemzethfeghet ez felden? Twdom azert hogý megh paranczollya. hw ffýaýnak es hw haza neepe- nek hw vtanna hogý wr ýftennek wtat tar- czak: es ýteleteth es ygallagot teegýenek hogý

be tellýefóhe wr ýften mynd azokath kyketh megh mondot hw neky Monda Azerth wr ýften Sodomayaknak es Gomorreofoknak ky- aýtaffok megh fokaffwlth, es az hw býnók felette el nehezwlth. Lee zallok azert es megh latom, hogý ha az kýaýtaffth. ký en hozyam yw be tellýefeýczeek, Awagy nýncezen wgy hoó megh twggyam, Kezdeenek azerth Sodo- ma felee meenný Abraham kedeegh all vala wr ýftennel elette, Es eleýbe menwen móda. Nem de az ygazath el vezted ee az býneffel? Ha leenndnek ewthwen ýgazak az varafban. el vezted ee egyetembe? es nem enghez az tebbynek es azokeert? Tawl legýen te twled hogý azth teegyed hogy megh óllýed az ýgazat mýkeenth az býneffth. es vgyan annee legýen az býnes, mýnt az ýgaz, Nem the dol- god az. ký mýnd ez eghez feldet megh yteled, Semýkeppen ne teegy eellýen ýtee- leteth Monda azerth wr ýften hw neký Ha az Sodomayak kezet ewthwen ýgazat leelendek mýnden helyen el enghedem hw erettek Ottā felelee Abraham es monda. Merth egyzer kezdeegh zolný efmegh zolok en vramnak mýwel hamw es por legýek, hogy ha ewtwnel, ewthtel alab leelendez el veztód ee az eghez varaffth, Es monda Nem veztem ha negýwen ewted leelendók, Efmegh monda hwneký. ha negývenen léendnek myth teez? Monda. Nem veróm megh az negyweneerth keerlek ne Banýad vram ha zolok. Ha har- mýnczan léendnek mýt teez? Monda. Nem teezem | Mert egyzer keztem zolný. efmegh zolok en vramnak, hogy ha hwzan léendnek? Monda. Nem ólóm megh ha hwzan léendnek,

*) Eth xpüs ertetyk

Keerlek ne haragggýál megh edes Vram ha meegh es egyzer zolok, Mýt teez, ha ot tÿzeth talalandaz? Monda. Nem veztem el az tÿz-eerth, Meene el azert wr ýften, mynt zola-faath el veeghezee Abrahammal, Abraham kedeegh efmegh helyeere teree:

Újzen hylencz Cap

IEweenek azerth keth Angýalok Sodomaban eítwe felee, ýlween. Lott az varafnak kapwýan, ký mýnt latta vona hÿket ottan fíel kele, es eleýgben nýomotek es le efwen az feldre, ýmadaa hÿketh, es monda, kerlek wraym terýetek tÿ gýermekteknek hazahoz, es maraggýatok oth, Mofítok megh ty labaytokat es hollal meennýetek el ty vtatokon kýk mondanak, Semykeppen, de az varaf wczayan maradwnek, Ereffen kezereýtee azerth hÿketh hogý hozýaa terneenek Be meenwen azert hÿ hazaban, Lakodalmat theen Pogaczat fytee, es eweenek, Mynek elette kedeegh nýwgodalomra meenneenek az varaf bely neepekerwl veevek az hÿ hazaath, mýnd gyermek mýnd veen es mýnd az kôz neep, Es ký hýwak lottot, es mondanak hÿneký Hol vannak az neepekerk be meenenek te hozýad eeýel. Hozd ký edee hÿketh hoý ýfmerýek megh hÿketh Meene ký azert Lott. es vtanna tewe be az aýtooth es monda, Ne akarýatok keerlek atýamfýáý Ne akarýatok ez gonoflagot tenný ym keth leanyom vagyon kýk meegh fyrffýat nem yfmertenek ym ký hozom hÿket tÿ nektek, alazýatok megh hÿketh mýnth akarýatok, czak hogý ez neepekerk ne tee-

gyetek valamý gonozth, Azok kedegh mondanak. Meny el eennen merth maýdan, teghed gýettrwnk ýnkab azoknal. es azonkeppen erôth teeznek vala hÿ raytta, kôzel valanak azert || Hogy Le tórneek az aýtoot, es yme az neepekerk az hazban valanak, kezón fogaak lottoth es be veevek hozýayok az aýtoot es be tewe vtannok, Es az neepekerk megh vereek vakfaggal hogý megh ne lelneek az aýtooth es mondanak lothnak. Vagýon ee vala vôpôd awagý fýayd kôzzól awagý leanyd kôzzól, mýndeneket kýk te hozýad tartoznak vÿd ký ez varofbol Mert ez helt el veztýek azert hogý el newekedeth hÿ kýaytafok yftennek elette, ký azert boczatot mýnket hogý el vezeffók hÿket Fel kelween azert lot zola hÿ veýnek kýknek adando vala hÿ leanyth mōdwan kelleterk fíel mennýwnk ky ez herról, merth el vezty wr ýften ez varafth Es azok aloytaak hogý trwfálna Mýkoron azerth megh výrradot vona keezereytýk vala hÿtet az angýalok mondwan Kel fíel ved fíel feleffeeghedet es ket leanydat kýk vannak, hogý ezeknek býnekerben egýetemben el ne vezz Fogaak azert hÿteth azert hogý wr yften enghednee hÿneký es ký výveek az varafbol es mondanak hÿneký, ydwezehed te lelkdeth hattra ne tekeencz megh fe aal ez tartomanba, de az hegyen ýdwezehed te magadat, hogý te es egýetembe el ne veez Monda azert Lott hÿneký, Keerlek yo vram, mert te zolgað kegyelmet leelt te eleted, es fíel magasztattad te dyczófeeghedet es yrgalmaflagodath Az hegyen fem ýdwezýthetem ennen magamat ne talantal gonoz talal enghemeth, De ýme

etten kőzel egy kyl varas vagyon es megh zabadwlok hű benne es monda az angyal hűneky, ýme ebben es megh halgattan az te keerelmeefedet Sýes es zabadwl megh oth, es yme el nem veztem az varafth kýerth kenýergeel, Meeny el mert addeeg femýth nem tehetők mýglen oda be nem eerž Annak okaert newezteteek az varafnak newe Segor. Az nap azerth tamada ffe ez vylagra, es loth ywta be segorbā Wr yften azerth boczata Sodomara gomorrara, Adamara Sebýmra myd hű | Tartomanýra Nagy keenkőwes effet es týzeth menýból es ffe fordoytaa mýnd az varafokath, hű tartomanýwal, az varafokban lakozokath, es az feldnek mýnden zóldellew fyweyth, Es azonkezben Lothnak feleffeghe hata meghee tekeenthween valtozeek ottan egy foo ozloppaa Abraham keddegh ffe kelween reegghwel meene az herre hol oth annak elette wr ýftennel allot vala, Es megh tekeente Sodomat es gomorrat es mýnd az feldnek tartomanyath, es lataa az peernýeth az feld alool ffe zýkrazný. mýkeppen az kemenczenek fýftyth, Mýkoron keddegh el veztenee wr yften az varafokat hű tartomanýwal. megh emlekőzeek Abrahamrol es hű erette megh zabadoýttaa lottot. Mene ký azerth Lott Segorbol, es lakozee az heegyen hű keth leanýwal, Mert nem meree meg maradný Segorban Monda azert az nagyobbyk leanya, az kýffebýknek, ýmaran az mý atýank megh veenýwlth. es egý ffýrfyw fem maradot teb ez feldnek zýneen ký mý hozýank ýwheffen termezethnek zokafa zerent, yewel rezeghőyczek megh hűtet, es alwgýwnk vele,

hogý foghallwnk magot mý atýanktwl, Borth adanak azert ýnnýa, es az nagyobbyk be menwen hozýaýa hű atýawal alweek. Az rezegh ember keddegh abban femyth nem erzeth. Azonkeppen az mafodýk es. Es mýnd ketten magot fogadanak hű atýoktwl, Az nagyobýk azert zyle ffýath es newezee hűtet Moabnak ký leen az Moabýtaknak attyok mýnd ez maý napýglan, Az kýffeb es ffýat zyle. es newezee hűtet āmonnak, ký magýaraztatýk en neepemnek ffýa, ký leen az amonitaknak attyok, matwl foghwa.

Ḥwjad Cap

Sarat es azerth latogata megh wr ýften mýkeppē megh ýgyeertte vala es be tellýeffeytee hű mondaffaath Meheeben fogada: || Es^{IX}_b ffýat zyle hű veenfegheenek ýdeýn mykoron megh mondotta vala hűneky ýften Newezee azert Abraham ýfaaknak es kernýwl metelee hűtet nýolezad napon mýkeppen megh paranczolta vala hűneký wr ýften, Monda azert Sara Mewethfeghet theen ennekem wr yften es vala ky hallangýa azonkeppen meg mewet enghemet esmegh monda: ky hynnee hallany, hogy Sara ffýat newel Abrahamnak. kyth zýlt az veen embernek Fel newekódeek azert az gýermek es ffe tartateek, es nagy vendeeghfegeth teen Abraham az gýermeknek ffe gyoropodaffianak ýdeýn: Es mykoron latta vona Sara, Agarnak ffýat ýfmaelt, yaczodwan az hű fyawal yfaakkal ottan monda Abrahamnak, Veffed ký eennen ez leanth es az hű ffýat Mert nem leezen erekes az leannak hű ffya

az en ffýammal yfaakkal, kemeenyen veve azth Abraham az hŵ ffyarol, kýnek monda yften Ne lattasseek kemeenek ez mondaf az the ffýadrol es leanyodrol Vala mýt azert mondand teeneked Sara fogad megh bezee-deet. Merth yfaakban hýwattatyk teeneked magod De az the zolgalodnak ffyat es nagý neppee tezem, merth az es te magod. Fel kel-wen azert Abraham reegghel kýnýeret es egy temlő vyzet ada vallara es el bozataa mynd az gyermekkel egyetembe Mýkoron azerth ký menth vona Agar bwdofýk vala Berfabenek pwztayaban, Mykoron el fogyot vona vyzee, le teewe az gyermeket ott egy ffanak alatta es el meene onnan, Es ýlee le hŵ es tawol hozya, mýnt egy úyl leweefneere, Es monda Nem latom az gýermeknek halalat, es ot ylween ffel emelee hŵ zawat, es nagý fýrafth theen. Megh halgataa azert wr yften az gyer-meknek zawat es yftennek angyala zola Agar-nak mondwan Mýt mývelz eeth Agaar? Ne akar" ffelned, Merth megh halgatta wr yften az gyermeknek zawat, azon herről hol maftan vagýon kel ffel fogd kezeeth | Az gyermeknek mert nagý neppee tezem hŵtet, Megh nýtaa azert hŵneký zemeeth wr ýften ký el tekeenth-wen lata egy kwtt feýet, es el meene megh tóltee hŵ temlőyeeth, es ýnnýa ada az gyermeknek, es vele marada, ffel newekódeek azert es lako-zeek az pwztaban, es leen yo lewó yffyw, es lakozeek ffarannak pwztayaban, es veen fele-ffeghet hŵ anýya neký egyiptomnak fel-deerel

fwjon egy Cap

ANnak vtanna egy kewes ydew el mwlyan keferttee megh wr ýften Abrahamot es monda hŵneký Abrahā Abrahā. hŵ kedegh monda ýme hol vagyok, Monda hŵneký, Veegyed ffel the eeggyetlen egy ffýadat kyth zerecz ýfaakot es meeny el az latafnak feldere es oth aggyad hŵtet aldozattrá, egy hegýen kýt teeneked megh mwtatandok kelee ffel azert ottan Ab-raham eeyel, megh nýerghelee hŵ zamarath. vyveen hewelee keth yffyakat es hŵ ffýat yfaakot Mýkoron az aldozattrá faat vagot vona meene az herre kýt hŵ neky yften meg pa-ranezolt vala. Harmad napon azerth ffel emelwen hŵ zemeýt, megh lataa az helt tawol es monde hŵ zolgaýnak Varyatok megh tý eeth az zamarral En es ez gyermek oda mee-gywnk, es mynek vtanna aldozandwnk esmegh tý hozyatok terwnk Veve ffel azerth az aldo-zathnak ffaýat, es tewe hŵ ffýanak hŵ ffýanak hatara, Ennen maga kedegh vyzý vala az tyzet es az fegyverth Mykoron ketten meen-nenek az wton, monda ýfaak hŵ attyanak Attýam hŵ kedegh monda Mýt akarž zerethó ffýam, yme wgý mond, týzwnk es fegywerwnk vagyon hol vagyon hol vagyon az aldozathnak ayandoka Monda hŵneký, wr yften laath hŵ aldozattýanak ayandokarol, en edes ffýam || Meennek vala azerth ketten, es ywtanak az herre kýt hŵneký mwtatot vala wr ýften, Es oth oltarth zerze, es felwl az ffaath rea heely-hetee, Es mykoron megh kótózte vona hŵ ffýath ýfaakoth, helyheztetee hŵtet az oltarra,

az fanak rakallaara es ragadaa fegýwereeth hogý megh aldoznaa hý ffýath. Es ýme wr ýftennek angyala menyból kýaytta mondwan Abraham Abraham, ký felele yme hol vagýok, Es monda hýneký Ne nyohad te kezedet az gýermekre, es femýt se teegy hýneký. Maftan ýfmeróm hogý feelýed wr yftenth, es nem enghedeel te eeggýetlen eegy ffýadnak en erettem Fel emelee azert Araham hý zemeyth hý hata meeghee egy kofth ffelelween hw zarwayth, kýth elówe hozwan megh aldozaa hw ffyaerth, es newezee az helth, ýften lattya, ký mynd ez napegh azon newel hyvattatyk az yften lattya hegyen. Hýwaa esmegh wr yftennek angyala Abrahamot mafodzer menyból mondwan, En magamra eskýttem wgy mond wr ýften Mert ez dolgot teed, es nem enghedeel te eeggyethlenednek en erettem, Megh aldak teghed es megh fokalloytom az te magodat mykeppé eghnek Cýllaghý, es az fówen ky az tenghernek parttýan vagon El byrya az te nemed hý ellenfeghynek kapwyth es megh aldathnak az te nemedben myndé ez feldý nepek, merth enghedelmes leel az en bezedemnek Megh teree azert Abraham hý zolgaýhoz, es meenenek eegýetembe Berffabenak varafaban es ot lakozanak

¶ Hwzon kettöd Cap

SAranak kedegh azon kezbe teleek zaaz hwzon heeth eztendeý, es yo venfeghben kywe mwleek Arbeenak varafaban ký neweztetýk ebronnak az az Bethlemnek: kanaannak feldeen: Abraham kedegh megh halwan yewe

oda. hogý fyrathnaa hýtet Mýkoron ffelel kewlt vona az teth mellól. zola heeth ffýaynak mondwan En ýeweveen es ydeghen vagyok thý | Nalatok aggyatok ennekem koporffo helt tý nalatok hogý temeffem el az en hallottamath, felelelenek hethnek ffýay mondwan, Halgaff mýnketh es yo vram, wr yftennek feledelme vagý mý nalwnk, Az mý valasztot koporfonkban temeffed el te hallotadath. es fenký teghed megh nem týlthhat ffelel kelee azert Abraham es ymadaa az feldnek neepeeth. az az hethnek ffayth es monda, Hakellemetes tý lelketeknek hoýel temeffem az en hallottamath, effedezyetek en erettem effronnal. Seornak ffýanal hogý aggya ennekem. az kettós odwath ký az hý mezeýn vagon alkomas ara zakazthwan; tý elettetók temeteefnek erekfegheere, Lakozýk vala kedegh effron Hethnek ffýay kezeth: Monda azert effron Abrahamnak, mýndezeknek hallafaara. mondwan. Semýkeppen nem lezen wgyan ýo vram. De the ýnkab halgaffad. kýth zolok Az mezót theeneked adom es az vermóth ký hý benne vagon az en neepemnek ffýay elóth. Themefd el te hallottadat: Abraham ottan esmegh ýmadaa wr ýftent az feldnek nepe elóth es móda effronnak az nepnek hallafara. Keerlek hogý halgaff megh enghemeth Penzt adok teeneked erette es wgy temetem el en hallottamat, Esmegh felele Effron. ýo vram halgaff megh enghemet, Az feld kýt keerz neegy zaaz gheeranal ýob, Ez az arw en kezettem es te kezettet. Mýnt azt hallotta vona Abraham: ottan le tewee az penzt kýt effron keerth vona. heth ffýaynak hallafokra, Es wgy

temetee el ot Abraham, Sarat hű felesleeghet, az kettőfő mezőnek vermeeben. kű Mambre felől vagyon, kű newezetetők ebronnak kanaannak feldeen. Es az napfaghtűl foghwa. Confirmaltateek az mező mynd az wdwal kű hű benne vala. Abrahamnak erekfeghtűl hethnek ffyaítwl

Hwjon harm Cap

ABraham kedeegh ýmarā veen vala es fok ýdeű es az wr ýften mýndenben megh al-
 X
 b
 dotta vala hűteth || Monda azerth hű haza bely zolgay kezzől ýdefbőknek. kű mindennel býr vala hű vra wtan: vessed en tomporom alaa te kezedeth, hogy megh hűtezzelek teghed az meny bely wr ýftenre hogý ne veegý felesleeghet az en ffýamnak kanaannak leany kózzól. kű kózzót lakozom: de az en földemben es nemzetým kózzee meny es onnan veegý felesleeghet az en ffýamnak ýfaaknak, Mōda az zolga. Ha az azzon nem akarand ede ýewny. Nem oda vógýem ee az te ffýadat honnan the tamattal? Es mōda neký Abraham. Oyad megh magad hogý vala mykoron oda ne vógýed az en ffýamath Meny es feldnek wra kű kűwe hozot enghemet en atýamnak hazabol es en zýletefemnek földeeről, hű mondotta ennekem, es megh eskűt mōdwan, the nemzetődnek adom. ez földet hű bozattýa el hű angýalat te eletted, es eennen veegý felesleeghet az en ffýamnak, Ha kedegh az azzon nem akarand teghed kówethny nem tartozol az hűttre. Tewe azert hű kezeet az zolga. Abrahamnak tompora alaa. es megh

eskűek ez bezeeden, Veen azerth týz tewee-
 keth az zolga. kűket megh terhelee hű vranak ýozaghýbol Es meene el be Mefopothamýaban, Nakornak varafaban: Mýkoron azert le telepóttette vona az Theweeket az varaff kűwl egý kűth ffe mellet esthwe fele mý ýdewben az varafbol zoktanak az azzonýallatok vyz mereýthený yewny, Ez zolga ýmadaa oth wr ýftent mondwan. En vramnak Abrahamnak wra ýftene. kerlek ýewý hozýam ez maý napon. es teegy ýrgalmaffagoth En vrammal Abrahammal, ýme en allok ez kűth ffe felet, es ez varafban lakozoknak leany kű ýewnek vyz mereýtený Azert ha mellýknek mondan-dom. haýez te the czobanodat hogý ýgýam. Es hű azth felelendý. ygýal annak felette, ym az te teweydnek es | Ynnýok adok, hű lezen az kýt zertzettel te zolgadnak ýfaaknak, es azon erttem megh hogý ýrgalmaffagot tóttel az en vrammal Abrahammal Meegh bezeedeet el nem veeghezte vala. es ýme mýndennek elette Rebeka Bathwelnek, Nakor felesleegheek ffya leanya kű Abrahamnak attýaffya vala, kezde yewny az kwtra karyan hozwan hű czobannýath. kű felette ekeff vala hű zýneeben. es zep zýz. kű meeg fýrffýath nem ýfmerth vala. Mýkoron azerth mereýtette vona hű edeenýeth. es haza menne. Eleýbe kele az zolga. es mōda. Aggý egý kewefeth ýnnom the czobanodbol. es ottan monda ygýal yo wram, Es ottan hamarfaggal le ereztee hű czobanýath hű karyayra es ýnnya ada, es monda, ýme az teweeke es ýnnýok mereýtek mýglen mýndnyayan ýgýanak, mýkoron kedegh. az vyzeth mernee. Az zolga ýghen

fýgelmetefen neezý vala, akarwan megh twdný hogý ha ýgaz wton vyfelnee hwtet wr ýften awagy nem, Mykoron azertth ýttanak vona az teweek. ottan az ember megh aýandekozaa hwtet kett ghera erew fýlbe výfelew aran gyerwkkel, ef megh annee karon výfelew ekeffeegghel. Es monda hwnegy. ký leanya vagy the. mond megh ennekiem. Vagyon ee the atýad hazanal lakozo hely. Es felele hwnegy. Bathwelnek leanya vagýok, Elmegh monda, mýnalwnk eleegh zeena zalma vagyon es zeles hely lakozný, Ottan le haýla az ember, es ýmadaa wr yftent mondwan. Aldot vagý en vramnak Abrahamnak wra ýftene. ký el nem vontad. the yrgalmaffagodat es ygallagodat az en wramttwl, es ýgaz wton vezerlettel. en vramnak attýaffya hazahoz. Be fwtameek azert az leany. es megh ýelentee hw annyának hazanaal mýnd kýket hallot vona. Vala kedegh az leannak egy Battya || Kýnek Laban vala newe, ký hamarlaggal az emberhez ký menwen az kwth fehez. monda hwnegy. yew be ýften aldotta. mýt allaz eeth kýn, ymaran helth zerzettem az teweeknek es zallafra vývee hwtet, Es be zerzee helyekre az teweeket, zeenath zalmat vethween hw eleykben, es výzen teen hw laboknak, mýnd az nepeknek es kýk hw vele valanak. Es eetelt zerze hw eleykbe hw kedegh monda EEth en nem ezem mýg megh nem zolom mý mondasom vagyon Mondanak hwnegy mongyad, hw kedeg En wgý mond Abrahamnak zolgaýa vaçok Es wr ýftennek az en vramat nagyon meg aldotta es ffel magasztatta. mynden ez vylaghý yozaggal, Es Sara hozot hwnegy egy ffyat hw veen-

legheben es mynden ýozagat hwnegy vallotta: mýnd el bezeelwen mý ýarathban vona. Azertth vgý mond ha yrgalmaffagot tezte es ygallagot az en vrammal ýelenczeetek megh ennekiem, ha kedeg mý akarattok vagyon azth es megh mongýatok, hogy meennýek el awagy bal ffele awagy ýob ffele Feleleenk azert Laban es Bathwel mondwan. wr ýftentwl ýwt ký ez bezeed. az hw akarattýanak kywle femýt fem zolhatwnk, ýme Rebeka te eletted vagyon. ved ffel hwtet es meny el es legyen the vrad ffya nak feleffeeghe mýnt megh mondotta wr ýften: Mynt azth. hallotta vona Abrahamnak zolgaýa ottan le efween az feldre ýmadaa wr ýftent, Es elówe hozwan ezyftes es aranyas edeenyeket. es zeep rwhakat. ada ayandeko az leannak Rebecanak, Attýaffyaýnak kedegh es attýanak annyának azókeppen mýnd aýandekot ozta, oth azert vendekfeget zerezwen es lakozwan. az napon oth maradanak. Es regghel ffel kelwen monda Abrahamnak hw zolgaya. ýmaron boczaflatok el enghemet hogý meennýek az en vramhoz, Feleleenk ottā az leannak annyā es attýaffyaý mondwan maraggyon meegh eeth hon awagy tyzed napygh, monda az ember, Ne tarczatok megh enghem. merth wr ýften ygazgatta ede az en vtamat azert Boczaflatok el | Enghemet hogý mennyek en vramhoz, es mondanak hýwýok elówe az leant es kergýek megh hw akarattýath es Mondanak azert hwnegy Akarz ee el meenny ez ember Ottan monda, el meegýek El boczathwan azert hwtet mýnd az emberrel es hozya tartozowal, es megh aldwan hwtet mondanak Mý hwgwnk vagý, newekógygel

ezerzer valo ezerree es Býrýa the nemed h́w ellenfeghýnek kapwýth Rebeka azerth hew zolgalo leanywal ýlee fíel az teweekre. ýewee- nek el az ember vtan kýk hamarfaggal yewee- nek h́w vrokhoz Azon ydewben ýfaak mwlath vala az wton ký v́yzen az eeló es lato herre, merth deel felee lakozýk vala es ký nyómotot vala az mezóre gondolkodný nap enyezeth felee, Mýkoron azert fíel emelte vona h́w zemeýth lataa az teweeketh ýewný tawl. Es Rebeka azzon azth lathwan monda az ember- nek, kýczoda az ember ký az mezón eleenkbe ýew Es monda h́wneký, h́w az en vram, Ottan azerth le zalwan rea veve palastýath, es fíel ewtózeek Az zolga azert mýnd megh bezellee vota keppen mynt yarth vona h́w vranak ýfaaknak, ky v́yvee be Rebekat h́w annyának Saranak Satoraban es feleffeegghe veeve h́w maganak, es anneera megh zerethee h́wtet hogý vala meenee banattya tórttenth vona h́w annyának halalan tellyeffegghel mýnd megh engheztelnee

Ғwzon Ғeg rap

ABraham kedegh veen mas feleffeeghet maganak kýuek vala newe Cethwra. ký zyle h́wneký hath magzatot kýknek eelýen newók vagyon. Zamram. ýekllan Madan, Madian. ýefbok es Swe. yekllannak ffay Saba es dadan Dadannak ffay Allurým Lathwým Laomým. Madiannak kedegh ffayý effa effer enok. Abida. heldaa Mýnd ezek Cethwranak ffayý Abraham azert mynden erekkeegheet adaa ýfaaknak Az maf feleffeeghynek kedegh ffayaynak mýnd

ayandekot ozta es el valaztaa egý mafttwl h́wket nap kelettre meegh eelteeben || Telee-^{XI}
nek azert Abrahamnak mynd h́w napyay^b
zaaz hethwen ewth eztendók, es el fogýath-
kozwan mwlek ký, nagy ýo veenfeghben es
eertelmell koraban, Es el temeteek h́wtet h́w
fýay ýfaak es ýfmael az kettós wdwban kyth
veeth hethnek ffayýtwl Sarawal eegyetembe
Es h́w halalanak vtanna aldaa megh wr ýften
ýfaakot ký lakozýk vala az eeló es latho kwth
ffe melleth, Annak vtanna teleenek be ýfmael-
nek h́w napýay ký Abrahamnak elfew ffya
vala es agar azzonnak magzattýa zaaz har-
mýncz heeth eztendók es el fogýathkozwan
meene h́w nemzete vtaan Ezek kedegh ýfaak-
nak nemzethfeghe Abraham zýlee ýfaakoth.
ky mýkoron negywen eztendós vona veen
feleth maganak Rebecath Mefopothamýabol
Labannak hwgath Es mýkoron meddew vona
kenýerghe wr ýftennek erethee ký, megh
halgataa h́wtet, es Rebeca azzon meheben
fogada. de haath ketten egy maffal vynak
h́w meeheben az aprok ký monda. Mý zýk-
feegh volth en nekam fogadnom ha ezenkep-
pen akarth lenný Es el meene hogý megh
kerdenee raytta wr ýftenth, ký felele neký es
monda. Keth nepek vanna maftan te mee-
hedben es az nagyob zolgaal az kýfíebnek, es
ket nepepek valnak ký az the meeheból. es
egyýk mafýkat megh gýózy Mýkoron azert az
zýleefnek ýdeý el ýett vona. ketten leeletee-
nek, ký elezer ký yewe veresles vala. es myn-
deneftwl foghwa zórófl es gýapýas Annak
okaerth newezeek h́wtet efawnak. Ottan vtanna
az mafodýk es ký ýween. ragadaa megh h́w

attýaffýanak labaath. Es annak okaert newe-
zeek hwtet Iacobnak. Hathwan eztendós vala
akkoron ýmaran yfaak mýkoron ez aprokat
adaa hwnéký ýften. kýketh ffel newelwen Efaw
leen ýo vadaz es zātho ember. Iacob kedeegh
eggýegw ember es azon Satorban lakozýk
vala. Yfaak kedeegh Efawth felleb zerety
vala azert hogé elfew zýlette vona. es hwt va-
dazaffabol eel vala Rebea azzon kedegh Ia-
cobot zerety | Wala Fewzóth vala azerth
ebeedet hwt maganak. Efaw kedeegh ýewen az
mezórol faradwan, teree hozýa mondwan,
Aggy eennem ez verel leenczeben kýt ffewz
mert ýghen meg ffarattam Annak okaerth
hývattateek hwnéký newe edomnak, kýnek
monda Iacob Add ennekem az te elfew zýle-
teefedet, Az ottā felele. ýmaran en megh ha-
lok mýt haznaal ennekem en elfew zýletee-
fem. Monda azert Iacob fogad ffel ennekem.
Ottan ffel fogadaa hwnéký efaw es neky en-
ghedee elfew zýleteefeth, Es akkeppen eweek
az lenczeben es yweek rea, Es el meene
onnan femýe twdaa hwt elfew zýleteefeeth,
Mýkoron kedeegh negýwen eztendól vona
Efaw veen keth feleffeeghet maganak azon
feld nepeenek leaný kózzól, az elfewnek vala
newe iudýth Beerýnek etheof ffýanak leanýa.
Az mafýknak Basemath. elonnak leanýa kýk
mynd ketten megh bantottaak vala Iacobnak
es Rebea azzonnak lelkeet

¶wjon ewth Cap

MEgh vehedeek azonkezbe ýfaak es megh
homalýofwlitanak vala hwt zemeý es nem lat-

hat vala yol hozýa hýwaa azert efaw hwt elfew
ffýat es monda hwnéký, ffýam. ký felele ýme
hol vagýok es az hwt attýa efmeg monda La-
tot hogý megh vehwttem es nem twdom en
halalomnak napýath. ved ffel the fegýweró-
deth ýyedet teghzódet es meny el ký. Mýko-
ron vala mýth kaphatandaz ffózy ennen eeth-
ket ennekem mýkeppen twdod akaratomath.
es hozd ede hogý eegýem. es algýon megh
teeghed az en lelkem mýnek elette megh
hallýak Mýkoron azth megh hallotta vona
Rebea azzon monda az hwt ffýanak Iacobnak,
Hallaam atýadat zolwan Efawal atýadffýawal.
es mondwan hwnéký, Hoz ennekem az the
vadazafodbol hogý eegýem es algyalak megh
teghed wr ýftennek elette. mýnek elette megh
hallýak, Maftan azert en edes ffýam enghegy
az en tanaczýmnak Es meeny el az tawaara
hoz ennekem keth ghedeleket || Hogy zerez-
ýek eethket te atýadnak hwtbennók kýkkel
eremefth eel, kýt mýkoron neky výended es
eýendik algyon megh teghed mýnek elette
meg hallýon, kýnek hwt felele Twdod ee zýlem
hogý efaw az en atyamffýa zórol ember le-
gyen. en kedeegh týzta Ha ylletend enghem
az en atyam es meg erzendy, feelók hogy
aloha hwtet meg czwffolnom, es vellen athkot
en ream az aldomafl helyetth Es monda hwt-
neký az hwt Annýa En rayttam legýen az
atok zerethó ffýam, csak hogý hald megh az
en bezedemet es meny el hozd el kýt mon-
deek el meene azert es el hozaa adaa hwt an-
nýanak, Ottan azert hamar eethketh zerzee
hw mýnt twggyýa vala az hew attýanak aka-
rattyat, es Efawnak mýnnel ýob rwhayaban

kyth hazaba tarth vala fíel ewtóztetee, Es az ghedeleknek hű kezeýth. es nyaka kernýeeket be raggata Es neký adaa az eethket. es az kýnyereketh kyketh fyteth vala kýket mýkóron Iacob hű attyanak vytte vona monda. En atýam hű ottan felele mondwan hallō ký vagy the zerethó ffýam es monda Iacob En vagýok te elfew ffýad efaw yme be tellyefýtettem kyt ennekem parāczoltal. kel fíel es ýl fíel egýel az en vadazafombol hogý algyon megh enghem az the lelked Monda efmegh ýfaak az hű ffýanak, hogy talalhattad megh eelyen hamar edes ffýam Ký felele ýfítennek akarattýa volth hogý hamar eleebbe akadna kýth en akarneek Monda azert yfaak, yey kózelben edes ffýam hogý yllefíelek, es megh Býzonýoham ha the vagy az en ffýam Efaw awagy nem? Ottan hozýa meene hw attyahoz es ýllethween hűtet monda ýfaak Az zoo ýollehet Iacobnak zawa de az kezz Efawnak kezee es nem ýfmeree megh hűtet merth az hű gýapýaf keze hafonlatos vala az óreghbýkhez Monda azert hűneký Te vagy ee az en ffýam efaw felele En vagýok, hű kedeegh. hož eennem azert az te vadazafodbol en zere-thew ffýam, hogý algyon megh teged en lel-kem | Mýkóron azert neký výtte vona es eett vona. Borth es vón hűneký ýnnýa, es ottan monda. ýey hozýam es agý czokoth ennekem edes ffýam, es mýkóron megh czokolta vona hűtet es megh erzette vona hű rwháyanak zeep ýllattýath, ottan megh aldaa hűtet mondwan ýme ollýan az en ffýamnak ýllat-tya mýnt az tellyes mezónek ýllattya kýth megh aldot wr ýfíten Aggýon teeneked wr

ýfíten meenýnek harmattýabol es feldnek fýr-ýabol. Bornak oláynak es gabonanak bewfee-gheeth Es zolgallýanak teeneked. nepek. es ymaggýanak teghed nemzetek, leegy wrok the atýadffýaýnak, es megh alasztallanak the eletted the anýadnak ffýay Vala ky theghed megh athkozand az legýen athkozot, es megh aldand, aldomással tellýeek be. Czak alýgh veeghezte vala el meegh ýfaak hű bezedeeht, es ký menwen Iacob. ywta el efaw es hű vadazafabol zerzet eethket hozaa el hű attýa-nak mondwan, kel ýo atýam eegyel the fýad-nak vadazafabol. hogý algyon megh enghem az the lelked. Monda hűneký ýfaak. De ký-czoda vagý the? ký felele. En vagýon the elfew ffýad efaw felette ýghen el ameelkodek raýtta ýfaak es monda. kýczoda haat az ký ennek elette hű vadazafabol hoza ennekem es eweem mýndenekben mýnek elette te el yew-nel. Es megh aldaam hűtet es ýmaran aldot lezen. Halwan azerth hű attýanak bezeedýth Nagyón fíel fývalkodeek. es kezde fýný reewný es mōda Algy megh enghemet es keerlek ýo atyam ký monda, El yewe az the ewced ha-zwghfaggal es el veve az the aldomasodath, Efaw kedeegh monda. ýgazan hývattatok hű-neký newe Iacobnak. mert ýme ýmaran mafod vttal nýomoróytot megh enghemet, Mert en elfew zyletefemet elól vevee, maftan kedeegh en aldomasomat es el orzotta. Monda azert efmegh hű attýanak Nem de nem tartottal ee ennekem es aldomaft ýo atýam S felele yfaak. es monda Teeneked vraddaa zerzettem hűtet es mýnd || Hű attýaffýaýth zolgalat-^{XII} týara haytottā Gabonaval Borral, es oláýál^b

megh erefféjtetem hwtet, es ymaran teened towabba myth teegyed yo ffyam? Monda hwneky efaw: Nem de csak egy aldomasod vagyon ee yo atyam keerek aggy ennekem es aldomasod Mykoron azert nagy ereffen fyrna meg yndwltateek raytta yfaak, es monda hwneky feldnek fyryabol es eghnek harmattyalabol lezen teenedek aldomasod fegywereddel es te atyad ffyanak zolgalz. Es ydew yew mykoron el olgyad az hw zolgalattyat te vallaydrol Gylyole azert koronkeed Efaw Iacoboth az aldomasod. kywel megh aldotta vala hwtet az hw atya Es monda hw zyweeben mykoron az en atyam megh hall, es ottan megh olom az en attyamffyat Megh mondaak kedegh azt Rebecanak, ky megh feelleemek es hozya hywa hw ffyat Iacobot es monda hwneky, ym Efaw te attyadffya fenyegeth hogy megh ollyon teghedet. Mastā azert hald megh az en bezedemet, es kelly ffl fwl Aramba. az en attyamffyahoz Labanhoz, Es lakozzyl oth hw vele ennehan napygh mygh megh zenyk the atyadffyanak haraghya, es az hw dagallya megh zallyon es el feleggye azokat kyketh raytta teettel. Annak vtanna, vtannad kyldet es megh hvyatlak teghed onnan Myre maradok megh mynd keth ffyaýmtwl egy nap Monda azert Rebeca yfaaknak, Banō hogy en eelek. hethnek leanyerth, Ha Iacob ez feldnek nemzetý kózzól veend feleth maganak, towabba nē akarok eelnem

Hwzon hat Cap

HOzya hýwan azerth yfaak Iacobot. es megh aldaa hwtet. paranczolwan hwneky es mondwan Ne akary kanaannak nemzeteeböl the magadnak felet veenný. de kezwl ffl es meeny el Sýryaban | Mefopothamýanak varallaban the Anýadnak attyanak Bathuelnek hazához es onnan veegy az hw leany kózzól the magadnak feleth, vr myndenhatho ýften kedegh teghed meg algyon meg fokafóyczon es zaporohon, hogy feregh neeppe newekógyel Es aggya teenedek Abrahannak aldomasod es the nemednek the vtannad hogy byryad te yrafodnak feldeet kyt megh ýgyert wr ýften te olódnek Abrahamnak Mykoron azert el boczatta vona hwtet yfaak es Iacob el menween ýwta Mefopothamýaban Labanhoz Bathwelnek ffyahoz: hw annyának attyaffyahoz Mykoron azert ky meent vona Berfabeböl es ywtot vona aaranba, meene egy herre, es mykoron oth akarna el nywgodny, nap esethnek vtanna veen ffl az kówekben kyk oth valanak es helybetee ffeye alaa. es el alweek azon helyen Es lata almabā egy nagy laýtoryath alwan ez felden kynek magallaga az menyórzagot ýlletý vala, es lataa yftennek angyalýth ffl meenny, es le zallany hw raytta, es wr ýftent az laýtoryara haylany mondwan hwneky En vagyok the atyáýdnak Abrahannak es yfaaknak wra yftene Az feldet kyn mastan alwz theenedek adom: es the nemednek es lezen az the nemed mynt ez feldnek pora. ky zeelózwly the nap keeltre es

nap nywgattrā, deerre es eezakra. Es megh
aldathnak te benne es the nemedben: mynd-
den ez feldy nemzetek, Es teeneked ewrýzód
leezek vala howa menendez, Es haza vyzlek
teghed az the felledben, es addeegh el nem
hadlak mýgh be nem tellyefeytem mynd azo-
kat kýketh megh mondottā Mýkora azert
ffel eebredet vona Iacob h́w almabol ottan
monda Býzon wr yften vagyon eetth ez
helýen, es en nem twttam. Es megh retten-
wen monda Melý rettenetes eetth ez helý
Nýnczen eeth eegýeb hanem ýftennek haza,
es az menyórzaghnak kapwya Fel kelwen
azerth Iacob reegghel veve az kóweth kýt h́w
feye alaa teth vala es allataa ffel emlekó-
zette || Olaýth ewnthe h́w rea folwl es neweze
h́wneky neweeth Betelnek, kýnek newe annak
elette Lwza vala, es maftan mondatýk Beth-
leemnek, Fogadafth es fogada mondwan Ha
wr yften en velem leend es megh órýzend
enghemeth ez wton kýn maftan ýarok es
ennekem kýnyereth adand eennem. es rwhat
kýwel be fedezteffem, es ha mýnden ýowal
megh terendek en atyannak hazahoz, Leezen
ennekem, az aldó wr en ýftenem, es ez kew
kyth emlekózette emeltem, h́vattatýk ýften-
nek haza, Es mýndenekból kýketh ennekem
adandaz. deezmat adok teneked

hwzon heet Cap

MEne el azert Iacob nap kelet felee. es
eggýwth lata egý kwttat az mezón, es yoh
czordakath leghelween h́w mellette es egý

nagý kewel tettek vala be az kwthnak zada-
zattýath Monda azert Iacob az paztoroknak.
honnā vattok atyamffay? kýk mondanak
Aranbol vagýwnk, Es monda, nem de ýfmery-
tek ee labanth. nakornak ffýath, Mondanak
yol ýfmerýek, Monda vagyon ee eghesseeghben,
azok kedegh. eghesseegben vagyon, es ýme hol
yew Rahel az h́w leanýa. h́w czordayawal.
mert h́w es akkoron h́w attýanak ýháýth
órzý vala. Mýgh azert oth zolnanak azon-
kezbe Rakel oda ywta, h́w attýanak yohaýwal
Mýkora azert ýmaran megh twtta vona hogý
rokonfaga leegýen es az barom es labane le-
gýen. El emelee Iacob az kówet az kwth
zaýarol. es megh ýtathwan Rachelnek Bar-
maath annak vtanna megh czokolaa h́wtet, es
el fakada fyrwa es megh mondaa hogý rokon-
faag vona es Rebecanak ffýa vona. Rakel ke-
deghe ottan haza fýete es megh mondaa h́w
attýanak, ký mýnt azth hallotta vona ottan
eleýbe fwtameek. kezen fogaa h́wtet. megh
czogolgataa es h́w hazahoz vývee Halwan
azert h́w yarafanak | Okath monda En testem
es en tagom vagý, Es mýkron egý honap el
mwlth vona, monda, Nem de myert atyam-
ffýa vagý ýngýen zolgalz ee ennekem? Mond
megh my ýwtalmat kýwanž Valanak kedeege
keth leaný, Az nagýobnak lýa vala newe az
kýffebnek kedegh Rachel. Lýa faýdalmaf
zemew vala. Rachel kedegh zep zýnŵ es ekeff
abrazatŵ, kýth megh zerethwen Iacob monda.
Heeth eztendeegh zolgalok the neked Rachel
leanýodeerth. Ottan felele Laban yob hogý
tee neked aggyā honnem mýnt eegýeb em-
bernek, Lakýal ennalām, zolgalaa azert La-

bant Iacob heeth eztendegh de mýnd annee napok es kewefnek lattathnak vala az zerelemnek nagy votaerth Monda azert Labannak. Ad megh ýmaran az en feleffeeghemet mert ýmaran bel telt az ýdew, ký be hýwan h́w baratýth menyekzóth zerzee, Es efthwe lewen vyvee be hozýaa Lýath az nagyobyk leanýath adwan h́w vele egy zolgalo leant kýnek vala newe zeelffa, Mýnt kedegh azth latta vona Iacob monda ottan h́w yppanak. Mý dologh hogý ezt akartad tenný? Nemde Racheleerth zolgaltalak ee en teghed? felele Laban Nem zokafa vgý mond ez helnek hogy elezer az kýflebbet aggyák haza az nagyóbnak elette, Tellýefeýcz megh anni heeth eztendey ýdewth ezth es neked adó. Rea enghede ottan, es mýkoron be tellýefedet vona az ýdew Rachelth es haza vyvee kýnek az h́w attýa egy zolgalo leant ada. kýnek Balam vala newe. Iacob kedegh ýnkab zeretý vala Rachelth Lýanal. Lataa azert wr ýften hogé meg vtalta vona Lýath Iacob, nýtaa megh meeheeth. Az h́w hwga meddewfeghbē maradwan: Ez zyle ffýat Lýa azzon es newezee h́wtet Rubennek es monda megh tekeenttee wr ýften az en alazaaffogomat, ymaran megh zereth enghem az en

XIII
b vram Elmegh meheben fogada || Es ffýat zýle mondwan, megh latta wr ýften hogý enghem megh vtaltanak, annak okaerth newezee h́wtet Sýmeonnak, Harmadot zyle efmegh es newezee h́wtet Levýnek Negýedzer es fogada es zyle ffýath es newezee h́wtet Iudafnak Es annak vtanna megh alla zyleftwl

Hywan nyolcz cap

Lathwan azert Rachel hogý meddew vona: monda hw vranak, Aggy magzatot ennekem. merth megh halok. kýre megh haraghwan Iacob monda Mýnem ýften helyett vaggýok en teeneked ký ment vont teghed te mehednek gymelczeetwl? H́w kedegh monda ýme egy zolgalo leanýom vagýon Balam, teeneked attam hogý awagý hw t́wle leegyen ennekem ffýam, es mýkoron meheben fogadot vona ffýat zýle es monda Rachel Megh yteelee az en ýgyemeth wr yften, ffýat adwan ennekem Annak okaerth newezee hwtet dannak Elmegh Vala meheben. fogadwan ffýat zýle es monda Rachel ýghen el hatalmazam az en nenemen Az okaert newezee h́wtet Neptalýmnek, Lathaa Lýa hogy meg zónth vona zýleef-twl adaa hw es zelffa leanyat hw vranak es mykoron zýlth vona monda Lýa eghesfeegghel es annak okaerth neweze h́wtet gadnak. Mafth es zýle zelffa es monda Lýa. ezt az en bodoghlagomeerth, ýmaran bodoghnak mondanak enghemet mynden azzonýallatok Annak okaerth newezee h́wtet Afernek, Meene ký azerth Ruben Lyanak efew ffýa aratafnak ýdeýn az mezóre, Es talala Natragulakat kýketh vyve h́w annyának lyanak Es megh lathwan azt Rachel monda aad ennekem feleet az Natragwlýaknak Ottan monda Lýa. kewefnek lattatýk teeneked hogý el h́ytetted t́wlem az en vramath. de meegh az en ffýam natragwlýaýat es el akarod veený? Monda ottan Rachel Legyen veled ez eeýel az | Te

ffiadnak Nattragwlyáyaerth haza yewen azert eftwe Iacob az mezórol, Ottan eleýbe kelwen Lýa monda, Ma en vendeghem legý, merth beerbe fogattalak megh teghedet, es mýkron fogadoth vona. ewtedyky fýat zyle, es monda megh fýzetee wr ýften az en erdememeth Az okaerth newezee hwtet ýfakarnak, Elmegh Lýa zýle annak vtanna es monda ýo ayandekkal ayandekoza megh enghem wr ýften ez vttal es, Es ymaran el velem lakozyk az en vram merth hath ffýakat zýlttem ýmaran hwnéký es annak okaert newezee hwtet zabalonnak, kýnek vtanna zýle egy leant, kýth neweze dýnanak es megh zóneek zýleestwl, Megh tekeentee azert wr ýften Rachelth es es megh halgataa hwtet es megh nytaa hw meheet. ky meheeben fogadwan ffýat zýle mondwan el vevee wr ýften az en gyalazatoslagomath, Es nevezee hwtet Ioseffnek, es monda, aggyon ennekem wr ýften maf magzatot es, Mýkron azert Ioseff zýletót vona monda Iacob hw ýpanak, Boczaff el enghemet hogý meennýek az en hazamba es feldembe, add megh az en felefeeghýmet es ffýaymath kýkerth zolgaltalak theged. Monda hwnéký Laban Leellýek kegýelmet the elótted nylwan megh twttam hogy megh aldot wr ýften enghemet the eretted zerež azert ýwtalmat kýt aggyak theeneked, hw kedegh felelee The twdod hogý kewes ýozagod vala mýnek elette en ede yewneek. es ymaran felette el kazdaghwltal, es megh aldot teghed wr ýften az en ýewetelemre, ýgallag aggya azert hogý vala mýkron az en hazamnak zykfeegheról es lassak. Monda Laban mýt adok azert the

neked. Monda Iacob Semýt nem akarok. De ha azt tezed, kýt keerek ým meegh es ewryzem az the Barmýdat, Gýeýcz egybe myndenffele barmydat || Es kezenfeghes yohaydat es vala meenee hw kóztók kýlemb kylemb zórw es zýnew leend az lezen az en ýwtalmam es honapý napon megh felel ennekem az en ýgallagom. Vala kýk kedegh ýgenlw kepwek leennek azok mýnd tyeedek leeznek Monda laban, kellemetes ennekem ez keerees El valaztaak azert egy maftwl hwketh Iacob el veve az hw reezeeth. Laban es az hw rezeeth Hamar valo napon azert el kazdagodeek Iacob felette yghen, es nagy fok Barmaý es ýozaghý leenek. zolgaý zolgalo leany theweey ýohaý es zamarý

XIV
a

Ғызын кыленз Сап

Mikron kedegh megh hallotta vona Iacob Laban ffýaynak zwghodafýt módwan, el vette Iacob my attyanknak ýozaghýth es onnan leth eellyen kazdaggaa es nemellee, De azth ezeebe veven hogy nem vona laban ollýan yo kedwev hozýa mýnt annak elette. Hýwa ký az thawara hw ket ffelefeegheet Rachelth es Lyath es monda hwnékýk. Latom hogy az thý atyatoknak nýnczen ollýan ýo kedwe en hozýam mýnt annak elette. En atýamnak kedegh wra ýftenee mýnden en velem volt. es mýkeppen mýnd tellýes erem zerent zolgaltā az tý atyatokat hw kedegh meenezer meg haboroytot enghemeth es týz ýzben valtoztatta el az en ýwtalmamat. de meegh es nem hagýoth wr

yften el hogy ennekē arttana, El veve azért wr yften az thÿ atyátoknak józagaath es ennekem adaa De kedeegh yftennek angýala es monda ennekem almamba Iacob mondeek en ýme hol vagýok es monda ennekem. En vagyok Beetelnek ýftene, hol oth az kewet megh ewnteed es fogadafth fogadaal en nekem, ymaran azért kelý ffel es menÿ ký ez felldról, efmegh terween the zýleteesfednek feldeere, feleleenek ottan Rachel es Lýa Nem de mamaradot ee meegh vala | Mý my atyanknak józagaban es erekleegheeben Nem de mýkeppen ydeghónóket el arwlt mýnket es megh eelte az mý ýwtalmwlkath? De ým az mý atyanknak kazdaghfagat el vette wr ýften atta my nekÿnk es mý fýaýnknak, Azert vala myt megh paranczolt teeneked wr ýften, azth tegýed, ffel kele azért Iacob. es mýnd az hÿ fýaýt mýnd feleffeghýt teweekre es helyheztetee es el ýewe onnan ffel veven myndden józaghýt es barmyth. es mynden vala mýt gýeytet vala Mesopothamyaban, ýween hÿ attýához Ifaakhoz. kanaannak feldere. Az ýdóben kedegh meent vala kýwe Laban az thawara hÿ ýohaýt megh nýznýe. es Rachel el wrzotta vala hÿ attýanak Balwan ýfteneeth, Nem akaraa kedegh Iacob hÿ ýppanak megh vallany hogy el akarna meennye. Mýkoron azért el menth vona es ýmaran az vÿzen atal kóltózójt vona. mýnd hÿ hozýa tartozo vagýwal. es menne galaadnak hegýe felee, megh ýzeneek labannak ýmaran harmad napon hogy Iacob el zeketh vona, ký ffel vevee hÿ attýaffýaýth es ýzný kezdee Iacobot tellýes heted napýgh es el eeree galaadnak hegýeen

Lataa megh kedegh almaban azon eeýel, hogy wr ýften azt mondanaa hÿnekÿ. Oýad magadat hogy semý kemeent ne zoly Iacob ellen ýmaran. kedeegh Iacob ffel ýtötte vala Satorath az hegýen. Ottan azért hw es elleneebe zalla azon hegýen hÿ attýaffýaýwal, es monda Iacobnak. Mýre czelekóttel ezenkeppen hogy týthkon el zekýel es el hozýad az en leanýmath mynt ha ffeýwereddel vetted vona? Myre akarttaal el fwthnÿ en hÿremnel kýl? hogy el keefertelek vona teged es megh nem ýelentetted ennekem || Nagy eremmel es enekzowal fÿpzwal es tanczolaflal. Myre nem wartad megh hogy megh apolgattam vona az en fýaýmath es leanýmath. Bolondwl czelekóttel, ýme maftan ýmaran keez vona az en kezem vÿzon ellen teeneked gonozth teennÿ De az the atýadnak ýftene wgý monda teghnap ennekem. laflad hogy ne zool vala mýth Iacob ellen kemeenýen Azerth legýen wgý ha azért kywanfagod volt hogy az the atýadnak hazához akarattal mennýe mýre wrzottad el az en hazý ýftenýmeth felele ottan Iacob. hogy te hýrednel kýl el ýettem az oka merth feeleek hogy erówel el ne venneed en thÿlem az the leanýdath, hogy kedeeg orwlaghnak býnewel byntetz vala kýnel megh leelended az the ýftenydeth óleffegh megh ezen mý atýankffýaý elóth kerefd yol meg vala mýth az the józaghýd kezzól en nalam talalandaz mynd el vegýed ezek zolwan nem twgýa vala hogy Rachel wrzotta vona el hÿ attýanak Balwan ýftenyth. Be menwen azért Laban Iacobnak es lýanak es hÿ keth leanýnak Satorýban es semýth nem talala Mýkoron be ment vona

Rachelnek Satoraban. ottan fýethwen hamarlaggal el reytee az theweenek yzeke ala es ennen maga fýlewl rea ýle Mýkoron megh neztek vona az h́w Satorat es. es femýth fē talaltak vona. monda. Ne haragoggýek en vram en ream hogy te eletted maftan ffler nem kelhetek merthazonyallatoknak zokafokzerent tórtenth maftan ennekem Azonkeppen czalattatek megh h́w kerefesfieknek zorgalmatoslagok. Megh h́yedwen azert Iacob nagy haraggal monda. Mý b́ynemeert es mý gonoslagomerth ýndwltal en vtannam | Hogy meg ýarnad megh neezneed mýnden hozýam tartozo ýozagomat? Mýth talalal the hazadnak yozaghýban ennalā Veffld elewe eeth ez en atyamffýanak es te atýadffýaýnak eleýbe. es ýteellýenek en kózttem es ty kóztetek. Ez okaerth laktam ee te nalad hwz eztendeegh. The ýohayd es kezkeyd medd́wk nem voltanak es the czordadnak ghedeleyth nem eettem. es kýt fenec vad megh marth, megh nem ýelentettem. teeneked. En mýnden karodath megh fyzetem vala, Vala mýt h́w bennók el vroznak vala en raýttam mýnd meg vezed vala nappal es eeyel. Hewfegh es hydeghfegh gýeter vala. es el fwth vala en zemeýmból en almam, Es ezenkeppen zolgaltalak teghed the hazadnal hwz egheez eztendeegh. Tyzen neegyeth az the leanýdeert hatot kedegh az the Barmaýderth. Es azonkeppen týzzer valtoztataad el az en zolgalatomnak ýwtalmaath: Netalantan ha en atýaýmnak Abrahamnak es ýfaaknak ýfteneknek feelleme nem volth vona mezeýtelen boczattal vona maftan el engemet the hazattwl De az en gyettrelmemeth es

kezeymnek mwkayth megh tekintette wr ýften az okaerth feddet megh teghed teghnapon. Monda h́wneky Laban. ýme ez en leaným es fýaým es te czordaýd mýnd enymók Azert mýth tegýed ezen fýaýmnak es wnokaýmnak, yewel azerth zerezýewnk frýget ký legýen byzonfagh en keztttem es the kezted, Veen ffler azerth Iacob en nagy kóweth es allataa ffler oth yegýwl. es monda h́w attýaffýaýnak hozýatok fok keweth ede. kýk fok kówet gyeythwen eggýwe, rakanak egý kýf halmoczkath oth es eewenek ywanak h́w raýtta || Kýth Laban neweze b́yzonfaghnak^{XV} tóltfenekek, Es Iacob b́yzonfaghnak aztaghýanak, ký mýnd h́w nýelweenek magýarflaga zerent, Es monda Laban. Ez tólteff b́yzonfagh lezen en kózttem es the kóztted ez maý napon: Es annak okaerth newezeek h́wneky neweeth galaadnak: az az b́yzonfaghnak tóltfenekek, Monda efmeg Laban. Tekenczen megh es ýteellyen vr ýften mý kózttnwk ha mýkoron egý maftwl el tawozandwnk, ha felette gýettredód ez en leanýmath es ha egýeb ýdeghen feleffegghóketh h́w reaýok veýendez. Ez bezedben lenký egýeb b́yzonfagh nýnczen hanem czak wr ýften ký maftan reank neez. Monda efmegh Iacobnak ýme ez tólteeff es ez kew kýt etth ffler emeltem en kózttem es tke kóztted b́yzonfagh lezen: kýn ha en atal menendek awagý the atal yewendez en ellenem gonozth zanwan, Abrahamnak es Nakornak ýftene ýtellýen mý kóztwnk es h́w attýoknak ýftene. Megh elkeweek azerth oth Iacob h́w attýanak ýfaaknnak feellemeere, Es aldozatokat tewen oth azon hegýen

hýwa oda hŵ attýaffýáyth hogý lakoznanak
hŵ vele kýk mýkoron eettenek vona ottan
maradanak akkoron: Laban kedegh fŵel kel-
wen azon eeýel megh apolgataa hŵ fýáyth es
leanýth es megh aldwan hwketh hŵ hazához
teree

Harmynczad Cap

Iacob kedegh erede el azon wton howa
kezdeth vala menný, es eleýbe ýewenek wr
ýftennek angýalý, kýketh mýnth latot vona
mōda wr ýften fereghý ezek es ottan neweze
az helth manáym eel newen, az az fereghek,
es kylde el kōwetōketh hŵ elōtte, hŵ attya-
ffýához | Eŵawhoz, Seyrnek feldeere, Edom-
nak tartomanýaban. es paranczola hŵnekýk
mondwan: ýgýen zollýatok az en vramnak
Eŵawnak. Ezth monýa az te atyadffýa Iacob,
Labannal lakoztam en, es hŵ nala voltam
mýnd ez ýdeýglen, es ým mýnd ōkreým za-
marym ýohaým, zolgaým es zolgalo leaným
eleg h vagýon, Azerth maŵtan kewethŵeghet
kýldek en vramhoz, hogý kegýelmeth leellyek
the zýnednek elette, Es megh terwen az ke-
wetek mōdanak Iacobnak: El menttwnk vala
te atyadffýához eŵawhoz es yme eledbe fýeth
neegý zaaz nepekkel. Iacob azth halwan
ýghen megh ýýede es megh rettene oztaa el
azert mýnd az nepeket, kýk hŵ vele valanak
es mýnd az barmokat keth fereghbe mond-
wan. ha el ýwtand Eŵaw az eggýk feregre es
el verendý hwtet az maŵodýk meegh es meg-
menekōdýk Monda azert Iacob en atýamnak
Abrahamnak es ýŵaaknak ýftene: Vram ký

mondad ennekem. ther haza te felledben es
the zýleteefednek helyere, es ýol tezek te
veled: kýŵŵeb vagýok mýnden the ýrgalmassa-
ghýdnal es ygallaghýdnal, kýt bel tellýefeý-
tettel the zolgadnak, Czak egý eŵtapommal
meenek atal ez ýordannak výzeen es yme ma-
keth feregghel terōk atal raytta, zabadoycz
megh en atýa fŵýanak Eŵawnak kezeebōl mert
ýghen feelōk thŵle hogý ha el ýwtand ewlle
megh az anýakath hŵ fýáýwal, Nam wgý
mondaal hogý ýol teennel en velē es megh
zaporoytanaad az en magomat mýnth ten-
ghernek fewenýeeth ký fokallaghtwl megh nem
zamlaltathatýk, Mýkoron azert el zwnnyadot
vona otth azon eeýel Valazta ký azok kezzōl
kýket býr vala aýandekokat eŵawnak hŵ attya-
ffýanak: keth zaaz kecŵkeket, hwz Bakot ||
Hwz kofth es keth zaz yohokath, tellýes te-^{XV}
weeketh hŵ fŵýáýval harmýncz zamwth Negý-^b
wen ýnewketh ez hwz twlkokath hwz zama-
rokath týz fýwkkal es kylde el hŵ zolgaýnak
kezōk atal, mýnden feleeth hŵ fereghe zerent
es monda hŵ gýermekýnek, Mennyetek el en
elettem, es legýen valaz az Barōm czordak
kezeth, es paranczola az elfewnek mondwan.
Ha elōl veýendōd az en atýamffýat Eŵawth
es megh kerdend theghed kýee vagý awagý
howa meegý, awagý kýe ezek kýketh kewetz.
az felellýen, the zolgadee Iacobe, ým aýan-
dekot kýldet hŵ vranak Eŵawnak, Ennen
maga kedegh wtannwnk ýew, Azonbeppen
paranczola mýnd az tebbýnek es mondwan
ezen keppen zollýatok Eŵawnak ha elōl tala-
langýatok hwteth es azon veghezýetek el hŵ
kedeglen Iacob az the zolgad mý vtannwnk

ýew, Merth azth gondollýa vala, megh en-
gheztelem ez áyandekokkal kýk en elettem
mennek es annak vtanna latom megh hwtet
Netalantal awagy wgy boczat megh enne-
kem, El kýldee azert hw elette az áyandekokat
hw maga kedegh wgyan oth marada azon eeyel
az taborban Mikoron reegghel fíel kelth vona
Veve fíel hw keth felelleeghet hw zolgalo
leanýwal es týzen egy fíyáýwal: es kóltozeek
atal Iabocznak výzeen, es mýkoron mýndent
atal kelteztetóth vona kýk hw hozýa tartoz-
nak vala, csak ennen maga marada thwl
elwól, es ýme egy ember gýezkezýk vala hw
vele mýnd verattaýgh, ký mýkoron lathnaa
hogý Iacobot megh nem gýezhethnee megh
ýtee hew tomporanak ynath es ottan megh
herwada. Es monda Iacobnak. Boczañ el
enghē merth ýmaran haýnal vagýon, ottan
felelee Nem boczatlak hanem ha megh aldandaz
enghemet. Monda azerth kýczoda | Tee-
neked newed? Monda Iacob, hw kedegh,
Semýkeppen wgy mond Iacobnak towabba
nem hýwattatýk te newed, De ýzraelnek,
Merth ha ýften ellen, el ýghen ereñ leel,
mýnewel ýnkab embereken el hatalmazol.
Ottan megh kerdee hwtet Iacob. Mond megh
ennekem mý newel neweztetól the, felele
Mýre kerded az en newemeth ký ýghē czo-
dalatos, es megh aldaa hwtet vgan azon
helyen, ottan azert Iacob newezee az helth
ffanwelnek mondwan. Latam az wr ýftenth
zýnról zýnre es ýdwezwlé azon en lelkem.
Ottan azerth fíel tamada hw rea az nap mýnt
atal mene az ffanwel výzen heñ kedeegh
fantal vala eggýk labawal Annak okaerth femý

allathnak nem ezýk az tomporat Izraelnek
fíyáý, ký megh hervada Iacobnak tomporaban
mýnd ez maý napýglan, mýerth megh ýtótte
vona az angýal hw tomporanak taghýat, es el
ameelth vona raytta

Harm egy Cap

FEl emelwen azerth Iacob hw zemeýt
lataa ýewen hw attýaffýat efawth es hw vele
neegý zaaz nepeth, ottan azert Sereghekre
oztaa, lýanak es Rakellnek es hw keth leaný-
nak fíyáýt es vethee az keth zolgalo leanýt
hw fíyáýwal mýndennel elól, közébbe lýat
hw fíyáýwal, es Rakelth Ioseffel wtol es ennen-
maga azoknak elettek hethzer le efween az
feldre ymadaa hwtet, mýglen oda ýwthna hw
attýaffýa, Eleýbe fwtameek azert ottan Efaw
hw attýaffýanak es megh czogolgataa hwtet
es hozýaa zoroýthwan hwtet, megh ólelee hw
attýaffýat nağ lýrañal, Es mýkoron fel emelte
vona hw zemeýth megh lataa az azzony alla-
tokath es az aprokath, es monda || Mýt akar-
nak mýnd ezek, es ha the hozýad tartoznak?
ottan felele Iacob mōdwan, Aprolekok kýketh
ennekem adot vr ýften the zolgađnak es mý-
koron el kōzelghettenek vona az keth zolgalo
leanýok hw fíyáýwal, le efween ýmadaak hwtet
Azoknak vtanna Lýa azzon hw fýaýwal, es
vtolzor Rakel yoffeñ fýawal Monda azert
Efaw, kýczodak ezek, es ez fereghek kýketh
en mynd elól talaleek? felelee Iacob, hogy
csak mýwel kegýelmet lelhethneek en vram-
nak zýne elótt, Efaw kedegh monda, eleghem

vagyon ennekem jó attyámfia legyének
 tédek ezek, Monda efmegh Iacob Ne legyén
 vgyan kerlek, De ha kegýelmeth letem te
 zemeýd elõth veegý kýfded áyandekoth en ke-
 zeýmbõl, merth vgy latom the zýnedeth mýnt
 ha ýftennek zyneeth lathnam, Legý kegýel-
 mes ennekem, es ved el ez aldomaftth kýth
 teeneked hoztam, es kýketh ennekem adot wr
 ýften, mýnd teeneked adõ Nagý nehezen
 azert h́w attýaffya kezereýthwen veve el h́w-
 keth, es monda. Mennýwnk eggýwth es tarffod
 lezek az vton, Monda ottan Iacob, Twdod ee
 jó vram, hogy apro gýengheým jóhaým es
 terhes baranaým legyének en velem, kýketh
 ha hamar ýaral mýat megh farasztandok, eg
 napon mýnd megh halnak, De mennýen el
 en Vram elõl, h́w zolgaya elõt, Es en kówe-
 tem lassan laba nýomaýth mynt latandom
 en aproymnak ereyketh mýglen ýwtok en
 vramhoz Seýrnek varaffaban, Felele h́wneký
 Esaw, keerlek teghed hoý awagý ez en nepem
 kezzõl ký en velem vagyon maraggýanak
 hozýad the vtadnak kýnnýebseghere, Monda
 h́w nem zýkffeegh, de csak azt kýwanom hogy
 kegýelmeth lellyek te eletted, jó vram. Tere
 haza azert azon napon Esaw Seýrnek va-
 raffabā | Honnan elezer ýewt vala es Iacob
 yewe Sokothnak varaffaban, hol oth hazat
 zerze, es megh vona h́w Satorat es newezee
 az helth Sokothnak, az az Sator hellnek, Es
 onnan mene Salem varaffaban, ký vagyon ka-
 naannak felden, mýnek vtanna megh terth
 vona Sýrýabol, Mefopotamýanak varaffabol es
 lakozeek az varaf mellet, es veen oth ffele me-
 zõth, kýn megh vonýaa h́w Satorath, Emor-

nak ffýaýtwl Sýkemnek attýattwl zaaz Baranon,
 es oth olthart zerezwen, h́ywa h́w raytta
 ýzraelnek ereff ýfteneet,

Harm keth Cap

AZon közben kewes ýdew el mwlvan,
 monda vr ýften Iacobnak, kel ffele ennen es
 mený Betelben es lakozyal ott, Es zerez ot
 oltart wr ýftennek ký teneked ýeleneek akko-
 ron mýkoron te atyadffýanak Esawnak elette
 fwtz vala, Iacob azerth egýbe h́wan mýnd
 h́w haza nepeth monda, Hannýatok el mýnd
 az ýdeghen ýfteneketh tý kezzeket es týzt-
 twllýatok megh, es valtoztassatok el tý rwhato-
 kat, kellyetek ffele mennýwnk Betelben, es
 zerezýwnk ot oltart wr ýftennek ký megh hal-
 gatot enghemeth en nýomorwlagomnak nap-
 ýan es en vtaýmon tarffom volth, H́wneký
 adaak azert mynd az balvan ýfteneketh kýk
 nalok valanak, es h́w fýlõkõn valo ekeffeeghe-
 keth, Es ottan el afaa h́wket az fenýeffanak
 alatta, ký lýchem varafanak kýwle vagyon,
 Mýkoron azert el eretteneb vona, megh ret-
 tentee wr ýften mýnd az varafokath kýk h́w
 kózwlõk valanak, es nem mereezleek h́wtet
 ýznýe, ýewe azert Iacob, Lwzam varaffaban
 kanaannak feldeere kýnek vezeteeek || Vezeteeek ^{XVI}
 b
 neue wala Beetel ennen maga es mýnd az
 nep h́w vele, es oltart zerze ott, es neue az
 helth ýften hazanak, mert ott ýelent vala
 megh h́wneký wr ýften mýkoron fwtna h́w
 attýaffýanak elette, Azon ýdõben es azon
 helyen hala megh delbora Rakelnek babaya,

és el temetteteek azon Beetelnek hegýe oldalan egy czerffanak alatta, es newezteteek az hely Sýralmas czerffa, Elmegh azert ýeleneek megh wr ýften Iacobnak mýkoron ký terth vona mesopothamýabol, es yewt vona Beetelbe Es megh aldwan hwtet monda, ýmaran towabbaa nem hýwattatol Iacobnak, De ýzrael lezen teneked newed, es newezee hwtet Izraelnek. Es monda hwnéký En vagýok mýnden ható ýften, zaporoggýal es sokallwl megh, nemóth es nemzethfegheknek neepeý zarmaznak ký te belóled, Sok kýralýok ýewnek ky az the meehedból, Es az feldet kýt en Abrahamnak es yfaaknak attam, azth theneked adom, es the magódnak te vtannad, es ezek megh mondwan, el enýezeek hw elóle, Iacob kedegh egy kew ozlopót elezte fíel azon helyen hol hwnéký zolt vona wr ýften es aldozatot aldozwan hw ráytta, es oláyál megh ewnthwen newezee, hw neweet Beetelnek, Onnan ký zalwan. ýewe ewz ýdóben az feldre ký výzen effrataban, hol ott Rakel hw zýleeffenek nehez voltaerth effek nagy korszlaghban, es monda hwnéký az baba, Ne akar feelný mert maítan es fýad lezen: Mýkoron azert hw lelkeet ký akarnaa boczataný az nagy nehessleeghnek mýatta es hw halala el kezelghethne newezee hwnéký neweeth Bennoný, az az en kesserwfeghemnek fya, Attýa kedegh | Newezee benýamýnnek, az az ýoghnak fya, Hala megh azert ott Rakel es temetteteek el azon wton, ký výzen effrathaban, az az Bethleemben Iacob kedegh egy nagy kew ozlopoth temethe fíel Rakelnek koporffoýa fólóth. Onnan ký nýomothwan, ytee megh hw fatorat Czorda-

nak tornýanal, es mýkoron ott lakoznanak, meene el Ruben es ýfmeree megh hw attýanak zeretóyeeth, kýt hw attya ottan megh twdaa. Valanak kedegh Iacobnak týzen keth fýáy, Lya azzonnak fýáy Ruben, Sýmeon, Leui Iudas yfakar es zabulon, Rakelnek fýáy Iofeff es benýamýn, Balanak rakel leanyanak fýáy dan es Neptalým, zelfeenek Lya leanyanak fýáy gad es asser. Ezek Iacobnak fýáy, kýk hwnéký lettenek Sýrýabelý Mesopotamýaban, yewe azert hw attýához Ifaakhoz Mambrebe Arbenek varafaban kýnek newe ebron, hol ott lakozanak Abrahā es ýfaak, es teleenek be ýfaaknak ýdeý zaz keth negýwen ez-tendók, mwlek ký ez vylaghol es vetteteek hw neepe vtan, veenfeghben es tellýes ýdeýben, es temeteek el hwtet Efaw es Iacob hew fýáy

Harm harm Cap

Ezek kedegh Efawnak nemzethfeghý, hw az edom, Efaw veen felet maganak kanaannak leany leany kózzól, adath, etews fýanak Elomnak leanyat, Malýkath oolýbamat eweof belý Sebeon fýának, Anenak leanyath, Harmadot Basemath ýfmaelnek leanyat Nabayóthnak hwgaath, Ada azert hoza magzatot Kýnek newe elýffaz, Basemat zýlee Rahwelt, Oolýbama kedegh zýle ýehuft ýhelont es Coreeth, Ezek efawnak || Fýáy kýk mýnd zýlettenek hwnéký kanaannak feldeen. Veevee fíel azerth Efaw hw feleffleeghýt fýáyth es leanyt es hozýa tartozoýth, es mýnden hazabelý morhayth ýozaghýt, es barmayth es mýndeneketh

kýketh gýéýteth vala kanaannak feldeen, meene maľ tartomanba es el tawozeek hű attýaffýatwl Iacobtwl, Merth ýghen kazdagok valanak, es egyetemben nem lakhathnak vala, es nem býrhatta vala el, hű zýleteefeknek lako helye hű vagýoknak fokaffagaerth, Lakozeek azerth Eľaw Seýrnek hegýeen, hű az edom. Ezek azert Eľawnak nemzethfeghý edom atýanak, Seýrnek hegýen, Es ez hű ffýáýnak newók, Eľýffaz adanak Eľaw feľsefeghenek elfew ffýa, es Rahwel Bafemath ffýa, Leenek Eľýffaznak ffýaý, Teman, omar, Seffwa, gathan es Cenez es choree. Vala kedegh thamna eľýffaznak mathkaya, ky zýlee hű neký Amalekóth. Ezek adanak Eľaw elfew feľsefeghenek ffýaý, Rahwel ffýaý ezek, Naath zara, Semma es meza, Ezek Bafemathnak Eľaw maľod feľsefeghenek ffýaý, Ezek Eľaw fýaýnak feýedelmý, Eľaw elfew ffýanak Eľýffaznak fýaý Theman herczegh, Omar herczeg, Seffwa herczegh, Cenez herczeg, koree herczegh, Gathan herczegh, Amalek her, Ezek eľýffaznak ffýaý edomnak feldeen, es ezek adanak ffýaý, Es ezek Rahwelnek ffýaý Naath herczegh, zara herczegh, Semma herczegh, meza herczegh, Ezek Rahwelnek ffýaý, edomnak feldeen es Bafemathnak ffýaý, Es ezek oolibamanak Eľaw feľsefeghenek ffýaý, yehws herczegh, ýhelon herczegh, Chore herczegh, ezek oolýbamanak Ana leanýanak ffýaý, Ezek Eľawnak ffýaý es herczeghý, hű az edom. Ezek feýrnek horreuf fýanak fýaý, Lothan, Sobal, Sebeon, Anan, dýfon, efer es dýfan, Ezek feýrnek horreuf fýanak fýaý edomnak feldeen, Lotannak valanak ez | Ellyen new fýaý, herreof es eman.

Vala kedegh Lotannak hwga, thamna, Sobalnak kedegh fýaý ezek, Alvhan, maneeth, ebal Seffý es onan, Sebeonnak fýaý ezek, Akýa es Anan, Ez az Anan ký hew vyzeth talala az pwztaban, mýkoron órýznee hű attýanak Sebeonnak zamarýth az pwztaban, kýnek vala egy ffýa dýfan maľ leanýa oolibama, Dýfanak fýaý ezek, Abdaz, ýefbam, ýektram es charan, Efernek fýaý ezek. Balaannan, zewan, es achan, Dýfannak meegh es valanak ffýaý hws es Aran, Ezek azert horreofnak ffýaý, Lothan herczeg, Sobal herczeg, Sebeon herczeg, Ana herczeg, Dýfon herczeg, efer herczeg, dýfan herczeg, Ezek az horreofoknak herczeghý kýk mýnd vralcottak Seýrnek feldeen, Az kýralýok kedegh kýk orzaghlottak edomnak felden, mýnek elette yzrael ffýaýnak kýralýok nem volth, Ezek, Balak Beornak ffýa es hű varafaanak newe Denaba kýnek hű halala vtan, orzaghla Iobab Bozraý Zarenak ffýa. Mýkoron az es megh holth vona orzagla hű helyette hwfan themannak feldeból. Az es ký mwlwan orzagla hű vtána Adad Badadýnak fýa ky megh gýózee Madianth moabnak tartomanýaban kýnek lakozo varafa vala aýwth, Mýkoron azes megh holth vona tamada hű vtanna Semla, Maľerekabol, Az es el mwlwan, tamada hű vtanna Sawl rooboth výze mellól. Mýkoron az es el mwlth vona tamada ffel hű vtanna Balanan akkobornak ffýa, Az es ký mwlwan orzagla hű vtána Adad, kýnek hű varafa vala ffow es hű feľsefegheenek vala newe meezabel, mýzab leanýanak mattrethnek leanýa, Ezek azerth eľaw nemzethfegheenek herczeghý mýnd helyekben, mýnd neweze-

XVII
b tőkben, Thamna herczegh Alwa || Herczegh, Iebeth herczegh, oolibama hercegh, Ela hercegh, ffynon herceg, Cenez hercegh, Theman hercegh, mapffar hercegh, mabdýel hercegh, híram hercegh Ezek edomnak herceghý, lakozwan híw býrodalmoknak feldeen, híw az Efav ýdwmeofoknak attýok Lakozek kedeg Iacob kanaannak feldeen: kýn híw attýa es lakozot vala. es ezek híw nemzethfeghý

Garm Heegy Cap

Iofeff mýkoron týzen hat eztendós vona, barmot órýz vala híw attýaffýaýwal, Es vala híw attýa feleffeeghýnek Balanak es zelffanak ffýaýwal Vadolaa be azert híw attýaffýaýth híw attýanak elette gonoz býnnel. Izrael kedegh zerethý vala Iofeffeth mýnd az teb ffýaýnak felette, mýerth hogý híw veenfegheben zýltte vona híwtet es zerze híwneký zýtt kenteff rwhat. Lathwan azert azth az híw attýaffýaý hogý nagyob zerelmes vona híw attýoknal, gýwólólýk vala híwtet es femýt fem zolhatnak vala híwneký bekeffegghel. Törteneek azert egy ýdóben hogý híw almaath bezeellenee megh híw attýaffýaý elóth ký annal es nagyob oka leen, es fódementoma az gýwólóffeghnek. Mōda azert Iofeff híw attýaffýaýnak, Halgaffatok megh az en almamat kýth lateek. Lattatýk vala hogý mý keweketh kótózneenk az mezón es olý mýnt az en keewemet ffel kelný es allany Az tý keeweteketh kedegh kórwl allany es ýmadný az en keewemeth. ffeleleenek ottan híw attýaffýaý Nem de mý kýralýwnk ee leez the, awagy the býrto-

kod alaa vettethwnk ee mý? Ez bezeednek azert es alomnak mondaffa nagyob gýwólóffeghnek oka len, Annak vtanna mas almath es lata, kýt megh ýelenthwen híw attýaffýaýnak monda, Latam almāba | Olý mýnt az nap, es az hold, es týzen egy cýllagok ýmadnanak enghemeth kýth mýkoron híw attýanak es attýaffýaýnak megh ýelentet vona, megh feddee híwtet az híw attýa, es monda Mýt akar ez alom kýth lattal. Nemde En es anyad, es attýadffýaý ýmadwnk theghed ez felden? ýrýgkeduek vala azert híw rea, híw attýaffýaý, Attýa kedegh ez dolgot vezteghfeghel magaba forgattýa vala. Mýkoron azert az teb attýaffýaý barom órýzefekben lakoznanak Sýkembe, monda híwneký Izrael, Az the attýadffýaý Sýchembe órýznek ýohoth, de ýewel hogý híw hozýaýok kýlgýelek teghed, híw kedegh keez vaçok vgý mond. Mený el es lassad megh ha mýndenek ýol vannak te atýadffýaynal, es az barmoknal es mond megh ennekem mýth mýwelnek, El boczathwan azert Iofeffeth, Ebronnak vólgyeból, Sýchembe, Es mýkoron megh talalta vona híwtet egy ember az mezón bwdofwan: kerdee megh, mýt kerefnee, Es monda. Az en atýamffýaýth kerefem ýelencz megh ennekem hol órýznek barmoth. Es monda híwneký az ember. El meenenek ez herról hallam kedegh híwket mondwan. Menýwnk el dothaýmba. Meene el azert Iofeff híw attýaffýay vtan es talalaa megh híwket dothaýmba kýk mýkoron lattaak vona híwtet tawl ýewný, mýnek elette hozýaýok kózelghethne, gondollyak vala hoç megh ólneek híwtet: es egy mafnak mondnak vala. ýme

hol az alom lato. yewetek el álljók megh hwtet, es vellek egy oo kwthba, es azt mongyók hogy kegýethlen vagý martha megh hwtet. es akkoron megh laczyk. myth haznaltanak hwneký hwt alom latafý. Halwan kedegh || Azth Ruben ýgýekózyk vala hwtet meg zabadoýtany hwt kezókból, mondwan Ne álljók megh az hwt lelkeeth. es ne ónczek ký az hwt veereeth. De ýob hogy vessetek hwtet egy oo kwthba, ký az pwztaban vagyon, es az thý kezeth tarcatok megh artathlan: Azth kedegh azerth mongya vala: akarwan megh zabadoýtany hwtet hwt kezókból. Es hwt attyanak megh adny. Ottan kedegh mynt hwt attyaffyához ýwta, le vethkózteteek hwtet hwt rwhayabol. es eg oo kwthba weteek kýbe femy vyz ne vala. Es annak vtanna le ýlween hogy ebeelleneenek, lataak az ýfmael nemzetýt, Galaad tartományabol az wton el menný, es hwt terhes teweeyeketh draga ketet, zwrkoth es olayt egyptomba vynnýe: Monda ottan Iudas hwt attyaffyáynak. Myth haznal mynekwnk ha meg álljók my attyankffyath es el enýeztyek az hwt veereeth, ýob hogy aggyók el az ýfmael ffyáynak es az my kezwnk ne ferteztefleek megh. Mert hwt es my attyankffya es my testwnk Engliedeenek ottan hwt bezedenek az teb attyaffyak, Es mykoron azon vton el menneenek nemýnemw kalomarak madyan nemzeeból. Vonýak ký Ioseffeth az oo kwthbol, es arwlaak hwz ezýfth penzen, kýk vyeen hwtet egyptomban Ruben kedegh terween az oo kwthzor nem talala oth az gyermeketh, es megh zaggathwan hwt rwhayát, meene hwt atyaffyához es monda. Az

gyermek oth nýnczen es en howa meennýek? vevek ffel azert hwt rwhayát es maartak egy ýohnak veereben kýth akkoron megh óltenek vala: el kýldween nekýketh hwt kózzólók, kýk az rwhat hwt attyóknak vynnék es azth mondanaak, Ezth az vton talalok, ýfmerd megh ha az the ffýadnak rwhaya awagy nem, kýt mykoró | Mykoron megh ýfmerte vona az hwt attya monda Ez az en ffýamnak kentefle kegýetlen vad megh zaggatta hwtet, gonoz vad bestýe ette megh Ioseffet. Es ottan megh zaggathwan hwt rwhayath ethezeek Cýliciomba. fýrathwan nagy fok ýdeýgh az hwt ffýath, Egýbe gywleenek azert mynd az hwt ffýay hogy megh engheztelneek hwt attyóknak banathyat hwt kedegh femy vyzgatalafth nem akara venný. de monda Le zallok az en ffýamhoz, fýrwan poklokra, megh maradwan azerth azon fýralomba, az kalomarak adak el Ioseffet egyptomba ffwtýffar new papnak. ffarahó off mestereenek es hadnaggyanak

Harm: ewth Cap

ZAlla le azerth Ioseff egyptomba. es wr ýften vala hwt vele, es myndenbe ýo zerencaya vala, Lakozek azerth hwt vranak hazanal: ký ýol megh ýfmerte vala hogy wr ýften vona hwt vele, es vala myth myvelne myndenben wr ýften ýgazathna hwtet kegýelmet lele azerth Ioseff hwt vranak elette es zolgal vala. hwtneký. ký myndenth hwt neký hagýwan. býrya vala mynden hazaath, es myndeneket kýketh hwtneký hagýot vona. Es

aldaa megh wr ýften Iofeff vranak hŵ ha-
 zaath. es zaporoýttaa megh mýnd hazaban.
 mýnd mezeýn, mýnd eegýeb ýozagaban Io-
 feffeert Mýnd addeglan es semýt nem ezýk
 vala hanem csak kýneret Vala kedegh Iofeff
 zeep zýnŵ es ekes zemelyw. Sok napoknak
 azert vtanna. vetee hŵ azzonýa zemeýth Io-
 feffre es mōda Alwgý en velem, ký semý kep-
 pen nem enghedween az gonoz teetemeennek
 mōda hŵneký. ým az en vram mýndeneketh
 en kezembe enghedet, es nem twgýa mý ýngýen
 hŵ hazanal legýen. Es semý nýnczen ký en
 hatalmam alat nē vona es kýt ennekem nem
 enghedet vona te naladnal kýl ký hŵ fele-
 fleghe vaǵ || Mýkeppen tehetem azert ez go-
 nonlagot hogý veethkōzneem en vram ýften-
 nek ellene? Naponked eellýen nemŵ bezede-
 ket mond vala hŵneký az azzon kedeegh
 keefferghetý vala az ýffýath, az kedeegh semý-
 keppen nem enghed vala hŵneký Tōrteneek
 azert egý napon, hogý Iofeff az hazban be-
 menne hogý valamýth ennen maganak czele-
 kōdneek az azzon kedeegh vtanna olalkodwan
 ragadaa megh hŵ rwhaýanak zaarnýath mond-
 wan, alwgý velem, Iofeff kedegh neký boczath-
 wan hŵ palaftýat ký fwta onnan Mýkoron azt
 latta vona az azzon hogý kezeebe maradoth
 vona hŵ rwhaýa. es hŵtet megh wtalta vona,
 hozýa hýwan az wdwar belý neepeket es
 monda hŵnekýk ýme az en vram ede be-
 hozta ez fýdo ember hogý zemeermōth tenne
 mý raýttwnk Bel ýewe en hozýam hoǵ zeplōt
 tenne en raýttam, mýkoron kedegh en kýaý-

tottam vona, ottan el fwtameek kezembe
 hagywan hŵ palaftýath, Annak azert býzon-
 lagara tarta megh az palaftot hogý megh
 mwatnaa hŵ Vranak mýkoron haza ýewne,
 Mýnt azert haza ýewt vona, nagý haraggal
 monda, Bel hoztad ede ez Sýdo zolgat hogý
 zemerermōth tenne en raýttam Mýkoron hal-
 lotta vona en kýaýtafomat, ot hagyáa hŵ pa-
 laftýat kýt tartok vala es ký fwta, Azt halwan
 az wr, es el hýwen hŵ feleffeeghenek bezee-
 dýt, nagýon megh haraghweek, es vetee Io-
 feffeth az temleczbe hol oth az kýralnak keth
 zolgaý tartathnak vala kōtōzwe Vala kedegh
 wr ýften Iofeffel, es kenýerŵlween hŵ raýtta,
 malaztot ada hŵneký az temlecz tarto mester-
 nek elette ký hŵ kezeeben enghedee mýnd az
 ot megh kōtōzōt foglýokat, es vala mý lezen
 Vala mýnd hŵ atala zolgaltatýk vala ký Wr
 ýften vala kedeg hŵ es mýndenben ýgazgattýa
 az hŵ wtath.

Harmyncz hatod Cap

EZek azert ezenkeppen lewē torteeneek
 hogý azonkōzbē az kýralnak keth off mesterý
 vethkōzneenek, az aztalnok es az Sýthew,
 Megh haraghwan azert hŵ reaōk ffaraho,
 vettetee hŵket az hadnaǵ temleczbe, kýben
 Iofeff es vettetōt vala, Az temlecz tarto mester
 kedegh adaa ottan hŵket Iofeff kezeeben, es
 zolgal vala hŵnekýk Mýkoron egy kewes
 ýdew el mwlt vona es azok az foglaghban

tartathnanak Egy éyel latanak mýnd ketten
almath ký mýnd ennen feýeere, kýkhez mý-
korō regghel be ment vona Iofeff. es latta.
hogý zomorwk volnanak, megh twdakozeek
raytta mondwan. Mýre zomorwb az tý orz-
atok ma honnem egýebkor Azok mondanak:
Almat lattwnk es nýnczen ký megh magýa-
razýa mýnekwnk Monda ottan hwnékýk Iofeff.
Nem de ýftenth nezý ee annak magýarazattýa?
Mongýatok megh ennekem mýt lattatok Be-
zeelle megh az elfew. az aztalnok mester az h́w
almaat, Latok vala en elettem egý zelew twth,
kýn lassottaban három vessewt newekōdenek,
es három býmbok, Annak vtanna megh výra-
gozwan megh eereek h́w zelóyók, Es ffaraho-
nak poharat en kezembe: Le zedwen azert
az zelóth, zýreem be az poharban; es adeek
ýtalth ffarahonak, Ottan ffelele Iofeff mond-
wan, Ez az alomnak magýarflaga Az három
zelew vessew ýegzý azth hogý meegh három
napok vtan megh emlekózyk ffaraho kýral az
the zolgalatodrol ef megh az elfew týzteffegh-
ben vezen teghed, Es azonkeppen mýnt ele-
zer zokafod volth poharth tartaz es zolgalz
h́w eleybe, De keerlek emlekózyel megh en
rolam mykora teeneked ýol leend dolgod, es
tegý ýrgalmffagot en velem es emlekózyel
megh rolam ffaraho kýralnal || Hogý v́gyén
ký enghemet es ez temleczból mert vrozwa
hozattam az Sýdofaghnak felderól, maftan es
artatlan vettetem ez temlecznek vermeeben
Lathwā azth az kýnyer Sýthew mester hogý
bólczen oldotta vona hwneký almaath, monda,
En almat lateek, Lattatýk vala hogý három
zapw lýzth vona en feýē fólóth, es eggýk

zapwban ký mýndennel feellyeb vala, aloyt-
tom vala hogý mýnden eethket h́w benne
v́nneek kýket en mesterfeghemmel zerze-
neek, es az egghý madarek h́w belóle eenee-
nek Felele annak es Iofeff, Ez az the almad-
nak magýarflaga, Az három zapwk három
napot ýegýeznek kýk vtan el veetety ffaraho
az the feýedet, es kereztt ffarahonak akasztat ffele, es
az egghý madarah zaggatýak el az the teftedet
Azon napnak vtanna. vala ffarahonak zýletety
napýa, ký napý vendeeghfeget ten h́w zol-
gaýnak, h́w lakozassa kōzóth emlekózeek megh
az poharnok mesterrel, es az kynyr Sythew
mesterrel Adaa megh az eggýknek h́w týztyt
hogý eleybe zolgalna. Az mafodýkat hagýaa
hogý ffele akasztat hogý az h́w almoknak latafa
megh býzonýwtathneek. Az kedegh kýnek ýo
zerenczaýa leen el felethkōzeek h́w almanak
magýarazo mestereeról

Harm het Cap

KEth eztendóknek kedegh vtanna, Lata
almath ffaraho kýral es ffele Seerkenwen h́w
nýwgodalmanak vtanna, mýkora megh v́r-
radot vona, nagyón megh ýede es feelelme,
es ottan valo hol egýptomban neezók es böl-
czek valanak mýnd be h́ywataa, es mýkora
megh mondotta vona az almat h́w elóttók
lenký nem leen ký megh feýthette vona,
akkora ottan megh emlekózeek ah dologrol
az poharnok es monda, Megh gýonom az en
býnemeth | Mýkora megh haragwt vona az
kýral h́w zolgaýra enghemet es az kýnyr

lythew mefert vettettee hű hadnagy fejedel-
meenek temleczeben, hol oth egy eéyel mýnd
ketten almat latank, ýewendónék býzonlagat
Vala kedegh oth egy Sýdo gýermek azon
fejedelemnek zolgaýa, Kýnek megh mondwan
az mý almwnkath, megh hallok hű twle: ký
annak vtanna vota keppen megh tórteeneek,
En az en týztembe be zalleek az mařwnk
kedegh ffl akasztateek. Ottan azert az kýral-
nak paranczolattýara Iofeffet az temleczból
ký hozwan, megh nýreek hűtet es rwhaýat el
valtoztathwan be výveek kýral eleeben, Ottan
monda hűneký Almat lateek en es nýnczen
ký meg mağarazýa, De hallottam hogý the
bölcszen meg tudot oldanýa Felele Iofeff En-
nalammal kýl ýol ffelelth wr ýften ffarahonak.
Megh bezeellee azert ffaraho hű almaat kýt
latot vona Lattatok vala allanom egy vyz
parttýan es heeth ókróketh az vyzból ffl
zallany, kýk ýghen felette zepók es kewerók
valanak. kýk az vyznek mellette zóld fýweth
eeznek vala, Es ýme azokath kewetýk vala
egyeb heet ókrók olý ýghen rwtak es ezte-
werók, kýkhez hafonlatofth soha egyptom fel-
deen nem lattam, kýk megh mardofwan es
megh emeezthwen az elfewketh, sem eeleghet
nem mwtathnak vala, de azon eztewerfeegh
es herwadatoflagh vala hű raýtok az wtan ffl
ferkeneek. De efmegh ottan el zwnyadwan
mař almat latek, Heeth gabona feýek newe-
kódnék vala egy zaron tellýefek es zepfeghwk,
Mař hetek newekódeenek azok vtan olý yghen
aprok es óztówerók, kýk az elfewknek zep-
feghóketh mýnd megh emeezteek Meg bezeel-
leem az neezóknek es az bölczeknek ez alma-

kath es fenký nýnczen ký megh feýtenee Fe-
lele ottan Iofeph es monda az kýralnak hű
alma mýnd eegy kýth wr ýften akar tenný.
megh ýelentette ffarahonak. Az heeth zep
ókrók es az heeth tellýes gabona feýek: heet
eztendegh, || Valo bewfeghóket ýegýeznek Es
az heeth ózthówer megh zakasztodot ewkrók
es az heeth apro megh herwadot gabona
feýek heeth eztendeegh valo zýkfeghóketh
ýegýeznek, Kýk mýnd eellýen modon tór-
teennek, ýme heeth eztendók ýewnek nagy
bewfegheffen, mýnd tellýes egyptomnak fel-
deen: kýket annak vtanna kewethnék efmegh
eegyeb heet eztendók olý nagy zýghfeegghel
hogý el feleggyeek mýnd az eleeb belý bew-
feghót, mert megh emeeztý az nagy ehfeegh
mýnd ez egheez feldet; ez az wr ýftennek
akarattýa kýt the lattal, hoğ el ýewýen es be
tellýefeggyeek Mařtan azert kerelfen az kýral
belcz es gýorř emberth vala kýth es velle
feýedelmwl egyptomnak feldeen, ký zerezýen
týztartokat mýnden tartomanýokban kýk mýn-
den gabonának ewtód reezet kýk az heet bew-
feghes eztendegh teremnek, gýeýcze be mýnd
az kýralnak Czýreeben es aztagaban, hogý
kýk tartallanak az heeth ýewendó eztendók-
nek zýkfeeghýre, ký akkoron gýettrendó lezen
egyptomoth, Kellemetes leen azert ffarohonak
es mýnd hew zolgaýnak ez tanacz, Monda
azert az kýral hűnekýk Nem de talalhatwnk
ee eellýen embert ký ýftennek lelkeewel tel-
lýes legýen? Monda ottan Iofeffnek. mert
megh ýelentette, ýften teeneked mýnd azokat
kýketh zolaal, Nem de bölczebbet awagý hoz-
ýad hafonlatofth talalhatok ee mařth The leez

en tellyes hazamon few es az the zadnak paranczolattyara engheggén mýnden neep, csak ez egy orzagomnak zekýwel mullak fíel theghed. Monda esmegh fíaraho Ioseffnek yme feýedelmee tettelek theghed tellyes egyptomnak fóldeen, veve ký azert az kýral h́w wýaból peczetes gýrwýet es adaa h́w wýaban: es ottan býbor palaftal rwhazaa megh h́wtet es aran lanczot vete h́w nýakaban, Es fíel hagataa h́wtet h́w masod kýralý zakereere, az kýáýtót elette boczathwan | Hogý mýnden h́w elette terdre esíneek es twdnaak, hogy h́w vona gubernatora mýnd tellyes egyptom feldeenek, Monda esmegh fíaraho kýral Ioseffnek, En vagýok faraho, de az the paranczodnak kýwle senký se kezeet se labaath megh ne mozdoha tellyes egyptomnak felden, Es ott el változataa h́wneký neweeth Es newezee h́wtet egyptomý nýelvón ez vylaghnak ýdwózeýteýeenek Es felesseeghet ada h́wneký, fwíffar papnak leányath kýnek asíneenek vala newe, ký zalla azert Ioseff egyptomnak feldeere Harmýncz eztendós vala kedegh az ýdóben mýkoron kýralnak zýne elót all vala, es megh kerwílee mýnd tellyes egyptomnak tartomanýt. ýewe el azert az heet eztendey bewfeegh, es mýkoron megh arattak vona, az gabonakath mýnd be gýeýtee egyptomnak czýreben, azonkeppen teenek mýnd az varafokban es, Anne vala azert az gabonanak bewfeghe, mýnt az tenghernek fewenýe es h́w fokallaga mýnden meerteketh el haladna: Ioseffnek azert leenek keth fíffay mýnek elette az zýkfeegh el ýwne Az elfóth newezee Manassefnek mondwan el felettetee wr ýften en

velem mýnden en nehessseeghýmet, es en atýamnak hazaath, Es az mafýkat newezee Efraýmnek mondwan, megh zaporoytta enghem wr ýften en zeghenfeghemnek felden Azert el heet bewfeghnek eztendóy, es el kózelgheteenek az ehseegnek maf heet eztendóy kýket megh mondót vala Ioseff, es mýnd ez zeles vylagon el hatalmazeek az zýkfeegh, tellyes egyptomban es ehseegh vala. Mykoron azert megh eheztenek vona. kýáýtta az fok neep fíarahora, eeledelt keerwen ký felelee mondwan: mennýetek Ioseffhez es vala mýt h́w mondand azt tegýetek Naponked kedegh newekódýk vala az ehseegh es mýnden varasba arwllýak vala az gabonath, De meegh kýwól orzaghbol es oda ýewnek vala gabonaerth ||

Har nyolc Cap

XX
a

MEgh halwan azert Iacob hogy eeledelh arwlnanak egyptomban monda h́w fíffaynak. Mýth restelkóttók hallottam hogy gabonat arwlnak egyptomba, Mennýetek el veegýetek zýkfeeghwnkre valót, hogy ne fogýathkozýwnk el ez zýkfeeghbe, Lee zalwaan azert egyptomba Ioseffnek attýaffýay týzen hogy gabonat veenneenek, Benýamýnt otthon hagywan attýanal, El menwen azert h́w attýaffýay egýebekkel nagý fokban egyptomba vaftarlaný, Mert nagý ehseegh vala kanaannak foldeen es hol ot Iacob lakozýk vala, Ioseff fíffay kedegh feýedelem vala egyptomnak fóldeen, es h́w akarattýa zerent arwllýak vala el az gabonath neepeknek. Mýkoron azert ýmat-

taak vona hwtet hw attyaffya es megh yfimerite vona hwket, oly mynt ydeghenekhez kemeen-fegghel zool vala, es monda hwnekyk, Honnan yettetok, azok feleleenek, kanaannak feldeerol hogy eeletot vegywnk my zykeghwnkre, es nem yfimeryk vala hwtet hw attyaffya. Megh emlekowzen azerth az alomrol kyt neha latot vala, moda hw nekyk ty kymok vattok, es azert yettetok hogy ez feldnek myvotat lassatok, kyk mondanak, nynczen wgyan yo wram, de the zolgayd azerth yetwnk hogy eennwnk vegywnk. Mynnyaayan egy ember ffya vagywnk, bekeffegghel yetwnk ede es femy gonozt nem zantanak the zolgayd, kyknek esmegh monda. Egyeb keppen wagyon ez foldnek zertelenfeghet lathny yetetek. Azok kedegh mondanak. Tyzen ketten wagywnk atyaffyak the zolgayd, mynd egy embernek ffya kanaannak foldeen, kyflebwnk my atyankkal wagyon, eggynk megh holth ez wgy mond, az, kyt mondeek tynektek hogy kymlok vattok, ymaran | Azerth azt megh akarom byzonoitan Faraho kyralnak egheeffegheere mondō hogy eennen addegh ky nem meentek myglen az kyfleb atyatokffyat ede hozyatok, kylgyetek el kozzoletek eggyleth ky hozya ede hwtet, ty kedegh foghfagban leztek, es megh byzonoitom, ha ygaz awagy hamyff kyt mondotok, ha kedeglen nylwan kymok vattok, vettete azerth hwketh ory-zettre harmad napylan, Es harmad napon monda hwnekyk, tellyeseheetek megh myt mondeek es eelte. Mert en yftent feelem, ha bekeffegghel yettetok, eggyk atyatok ffya kotztesselek megh az temleczbe, ty kedegh

meennyetek eles vgyeetek el az gabonat kyt vettetok ty hazatokhoz, es hozyatok el ede az ty kyfleb atyatokffyat hogy byzonoythaffa megh az ty bezeettek es megh ne hallyatok, Vgy teenek azert es ennen magok mondnak vala egy mafnak, Meeltan zenweggyek my ez nyomorwfagot, mert vethkowitzwnk az my atyank ffya ellen, Lathwan hw lelkeenek keferwfeegheet mykoron mynekwnk kenyergiene es nem halgatok megh hwtet annak okaerth my reank ez nag nyomorwfaagh kyk kozzol egy Ruben monda, Nem de nem mondam ee ty nektek hogy ne akarjatok veethkowny az gyermek ellen, es nem halgatatok meg engemet, yme ymaran az hw vere ky kereftetyk. Nem twggyaak vala kedegh hogy mynd ezeket ertenee Ioseff mert tolmaczon zool vala hwnekyk el fordwla azert egy kewellee hw twlok es lya, esmegh hozyayok terween zola, hwnekyk, es ffel veven Symeont es megh kotzween wgyan elettek hagya hw zolgaynak hogy megh tolteneek hw yzaakyokat es myndennek faakyan bele tenneek az penzth, kyt hoztanak vona, adnanak meegh annak felette eenyok valot az wtra kyk mynd azonkeppen teenek. Azok || Kedegh megh terhel^{XX}wen hw zamarokat gabonawal el eredeenek, mykoron azert megh zallottak vona, oldaa megh eggyk hw zakyat hogy yzeeket adna hw barmanak, lataa haat az hw penze oth wagyon, Monda ottan hw attyaffyainak, yme megh attaak az en penzemeth, felette azert el ezodalkozwan es megh haborodwan raytta mondanak egy mafnak, My dolog ez kyth yften tezen my velwnk, yeweenek el azert

Iacobhoz hű attýokhoz kanaannak földdeere es megh bezeellek mýnt ýartanak vona, mondwan, Nağ kemeenýen zola mý hozýank az földnek wra, aloythwan mýnket kýmóknek lenný, kýnek feleleenk hogý bekefeegghel ýettwñk vona es semý gonozth nē zannank, Ký monda mýnekwñk wgý twdom megh hogý bekefeegghel ýartok ha eggýk atýatok ffýat eth haggýatok es haza menwen el hozýatok az thý kýlfeb atýatok ffýat, hogý megh twggýam mert kýmók nem vattok es ez egyýk atýatok ffýat es el hozatom, es annak vtanna vala mýt akartok veenný mýndenre hatalmatok legen, Ez bezednek vtanna, mýkoron mýndenýk ký entette vona az gabonat hű fakýokbol, haath mýndenýknek ot vagýon penze, es ottan mýnd megh rettenwen monda az hű attýok Iacob, En ffýáymnal kýl hagýatok enghemeth lenný, Ioseff megh holth, Sýmeon kótelbe vagýon, Benýamýnt es el akarýatok výnnýe, mýnd en ream terth ez gonoz serencza, kynek felele rwben az en keth ffýáymat bator megh óllýed, ha en megh nem hozandom hűtet teneked, Ad en kezembe hűtet, Monda ottan hűneký, Nem megýen az en ffýam tý veletek oda, ym az hű attýaffýa megh holt es ennen maga marad ot megh ennekem, ha mý törtéendýk hűneký, az ýdeghen földön, howa mentók be výzýtek az en veenfeghemet nagý banattal poklokra.

Harmyncz kelench Cap |

AZonkózbzen kezdee az ehfeg mynd az egheez földeth ereffen gýettrený, es el fogý-

wan az eeledel kýth egyéptombol hoztanak vala, monda Iacob hű ffýáynak. Mennýetek megh el vegýetek egy kewes eeledelth. Ottā monda Iudas, megh mondaa, mýnekwñk az ember nagy eskwefnek alatta mondwan. Nem lattýatok tý az en zýnemeth ha az kýlfeb atýatok ffýat es tý veletek el nem hozýatok, Ha azert el kýldez eegýetembe meegýwñk el ha kedegh nem akarod nem meegýwñk. Monda hűnekýk Izrael. Azth vgýan en bozzwflagomra tetteetek hogý megh ýelentóttetek atýatok ffýat lenný feleleenek hűneký, mert megh kerde mýnketh mýnden nemzethfeghwnkról, mýt twttwñk benne hogý azth mongýa hozýatok el veletók tý atýatok ffýath. Es Iudas monda hű attýanak, Boczaffad el az gýermeketh en velem hogý meennýwñk el, es eelheffwñk, en hozýam veezem hűtet es az en kezemből kerelled megh hűtet, ha megh nem hozandom teneked hűtet býnes lezek mýnd erukke te ellened. Monda azert hűnekýk Izrael hű attýok, ha vgý zýkfeegh lenný, wgý teegýetek, mýnt akarýatok, Végýetek ez feldý ýo gýmelczeth veletek, es výgýetek aýandekot az embernek egy enýweth, zwrkoth meezeth, ýo ýllatw kenetóth es fenýóth, es mondolath, es keth anne penzth, wgý hogý azth es megh výgýetek kýt faktokban leeltetók meg netalantan teewedefben leth, výgýetek el tý atýatok ffýat es veletek, es mennýetek el az emberhez. Az en mýnden ható ýftenem kedegh tegýe ýo kedwóýe tý hozýatok, es boczaffia el az tý atýatok ffýat kýt foghwa tarth, es ez kýfded Benýamýnt es En kedegh mýnt ký ffýáýtwl megh maradot lezek ennen hazol, Vevék ffele

XXI
a

azert az attyaffyak az ayandekot, Benjámynt es ket anne penzt || Es meenenek egiptomban Ioseffhez kýcheth mýkoron latot vona es Benjámynt h́w velók, megh hagýaa h́w vdwar býraýanak mondwan, Hozd hazba az neepeket es zerez vendeeghfeget, merth ma en velem eeznek ebeeden, Az zolga kedeegh wgý teen, mýnt megh vala hagýwan es be v́vee az nepeketh Oth kedeegh azok megh rettenwen mondanak egy mafnak, Az penzeert kých mý fakwnkba leltwnk megh hozattwnk ede be, hogý pothwarth kereffen mý hozýank, hogý erówel mýnd mýnket, mýnd zamarwnkkat zolgalattra kezerehen: Annak okaerth mondanak az saffarnak. keerwnk ýo vram halgall megh mýnketh, Ennek elette ýettwnk vala ede eledelth vennwnk mý zýkfeghwnkre, mýkoron azerth ýwtottwnk vona mý zallafwnkra talalok megh mý fakwnkba penzwnketh, kých azon zammal megh hozttwnk de meegh malth es hozttwnk, kýn mý zýkfeghwnkre eeledelt veegýwnk. Nýnezen mý twdafwnkra ký vetótte voth h́wketh mý terhwnkbe, es monda az saffar Bekeffeg hozýatok, ne akarýatok feelný, Az tý ýftentek es tý atýatoknak ýftene atta az kenzeth tý zaczkotokba, merth az penzth kýt ennekem attatok tellyesleegghel en nalam vagýon, Es ký v́vee h́w hozýaýok Sýmeonth Es be v́veen h́wketh az hazba megh mofaak h́w labokath, es ýzeeket ada h́w zamarýnak es Azok kedegh zerzýk vala ffele h́w hozoth aýandekokath mýglen Ioseff ebeedre ýewne, mert megh hallottak vala hogý oth ebellenenek. Mýkoron azert be meent vona Ioseff az hazba, neký mwtataak az aýandekot

kýt kezekbe tarthnak vala, ýmadwá h́wtet mýnd le efween az földre, h́w kedeegh ýo kedwel nekýk kózonwen megh kerdee h́wketh mondwan, Egheffleghbe vagýon ee az thý veen atýatok | Kýról ennekem zoltatok vala, eelee meegh? kých ottan mondanak, Egheez meegh azt the zolgađ mý atýank, eel meegh, es feýeth haýthwan ýmadaak h́wtet, ffele emelwen azert Ioseff h́w zemeýth lataa Benjámynt h́w mafodýk attyaffyath es monda, Ez ee az tý kýffeb atýatokffýa kýról ennekem zoltatok vala Es monda, wr ýften ýrgalmazýon teeveled edes fffýam, es azonkezbe be fýethe az hazba, merth megh ýndwlanak h́w taghýaý h́w attyaffýan es nem týrhetý vala fýrathlan, Efmegh megh mofwan h́w orezaýth, ký ýewe h́w hozyaýok es monda zerezýetek kýnyereth az aztarra, Es kýnyereth teenek az aztarra, ennen maganak elezer, es annak vtanna h́w attyaffýaýnak, es Annak vtanna az Egiptom belýeknek kých mýnd h́w vele zoktak vala ebeellený, De mýerth nem ýllýk az egiptombelýeknek az Sýdokkal ebeellený es lakozný, annak okaerth ký mýnd az h́w feleeke melletth ýlee le, es ýghen czodalkoznak vala raýtta, azert mýkoron ký mýnd el vette vona az h́w reezeeth az nagyob reez ýewe benjámynnak vgý hogý ewt reezzel mwlnaa fólwl az tebbýt, ennek azert es ýnak h́w vele es mýnd megh eleghódeenek

Negywen Cap

PARANCZOLA azert Ioseff h́w saffaranak mondwan, telez megh h́w fakyokath gabona-

wal es vefd bele mýndenýknek h́w penzeketh, az en ezýfth poharomat kedegh es az gabona araath, vefd az kýfšebýknek fakýaba es mýnd azonkeppen megh zerezween, Es mýkoron megh výrradot vona el boczataak h́wketh h́w zamarokkal egýetembe, De mýkoron egy kevesŕee az varaftwl el tawoztanak vona, ottan **XI** monda Ioseff || H́w haza ŕaffaranak, kel ŕfel es **b** mený vtannok az neepeknok es mýkoron el eerendód, mongýad azth. Mýre tettetók gonozth ýo teetemenýeerth. Az poharth kýt el wrzottatok. Abbol ýzýk az en vram es h́wbelóle zokoth ýewendót lathný vezedelmes dolgoth tettetók. Mýkoron azth az zolga megh zerzette vona, ottá feleleenek azok, Mýre zool my wrwnk ellýen zeplót h́w zolgaýhoz, Nam az elleebbelý peenzth, kýt mý fakwnkba megh talaltwnk vala azt es tellýes zamzerent megh hoztok teenekeđ kanaannak feldeeról, es mýkeppen leheth hogý ennen mý wrwnknak hazabol ezýftet awagy aranýat el vrzottwnk vona. Vala kýnel the zolgaýđ kózzól azt megh leelendýk kýt kerez, hallyon meg es mý mýnd erek zolgaý legýwnk mý wrwnknak, ký ottan monda, wgý legýen az tý ŕentenciatok zerenth, Vala kynel megh talalangýak az legýen en zolgam es tý Býntelenek leztók Ottan azert lewe hanywan az feldre h́w fakýokath es mýnd megh kerefwē talalaa megh az poharth Benýamýn fakýaban. Azok kedeeg azth lathwan ottan, mýnd megh zaggataak h́w rwhaýokat es ŕfel kótözwen h́w terhóketh hattra tereenek az varafba. Ottan azert mýndennek elette Iudas meene be h́w attýaffýaýwal Ioseffnek eleýbe, es mýnd feldre eŕŕeenek

h́w elótte kýknek ottan monda, Myre akartatok ezenkeppen czelekódny, Awagy nem twggýatok ee hogý nýnczen en hozýam hafonlatof yewendó latafnak twdomanýaban, kýnek monda Iudas. Mýth felelhetwnk mý wrwnknak elette, awagy mýth zolhatwnk, awagy mýt tehetwnk ellene. Wr ýften gonofšagoth leelt the zolgaýđnak kózótte, ýme ýmaran mýnd mý wrwnknak zolgaý vagýwnk, az es kýnel megh lelteek az poharth. Felele ottan Ioseff, tawolý legýen az en twlem, hogý azt teenneem | Hanem ký az en Poharomat el vrzotta az lezen en zolgam, tý mennýetek bekeŕŕegghel haza tý atýatokhoz, kózelben meene hozýa Iudas es nagy býzodalommal monda. Keerlek Vram halgall meg enghemeth, es ne haragwggýal megh te zolgadra, Mert the vagý ŕfarahonak vtanna en vram, Megh kerdeed elezer te zolgaýdat, vagýon ee atýatok, es azt felelót hogý egý veen atýank vagýon es egy kýfded ŕfýa h́w vele kýt h́w veenŕegheben zylt h́w neký h́w annýa, es annak okaert felette zeretý h́wtet, Es vgý mondal te zolgaýđnak, hozýatok en hozýam h́wtet es rea vetem en zemeýmeth, ým megh tettek mý wrwnknak akarattýat de akoron azt mondok hogý el nem haggýa h́w attýat, mert ha h́wtet el hagýangýa, megh hal. Es vgý mondal te zolgaýđnak. Ha az kýfšeb atýatok ŕfýa el nem ýewend tý veletók nem lattýatok en zýnemeth. Mykorō azert haza mentwnk vona te zolgadhoz mý atýankhoz, megh bezeellók h́w neký mýt zolt vona mý wrwnk, Es monda annak vtanna mý atýank, Mennýetek el eŕmegh vegýetek vala mýt eennwnk valot,

Ottan mondanak mý el nem mehetwnek, ha az mý kýslebb atyank ffya velwnek el nem ýew, Es felele hwnekýk. Tý twggýatok hogy az en felelleeghem keth ffyakat hozot ennekem, Eggýk ký meene vtannatok es azt mondatok hoý az fene vad zaggatta megh, es ým mynd ez napýg fem twdom howa let el Ha azert ezt es el vëndýtók twlem keferwffegghel kýldýtók az en veenfeeghemet poklokra. Azert ha haza meenendwnek es mý atýank ez gýermeketh velwnek nem latangya, az hw lelke ottan ký mwlyk. Ha azerth haza nem vëndem az gýermeketh ký || En ream fogattam, mynd eeltýgh en lezek en atyam halalanak oka. Azert en vramnak zolgalattýaban en eeth maradok, es ez gýermek mennýen haza. Mert nem mehetók en atýamnak eleýbe ez gýermeknel kýl, es en atýam nyomorwffaganak býzonfaga leegýek

Negyven egy Cap

NEM enýezthetý vala el towabbaa ennen magat Ioseff mýnd az fok nepek elót Azert paranczola hogy mýnd kýwe menneenek es fenký az ýfmerethffeghnek ýdeýn oth ne lenne, Es ffel emelee hw zawat nagy fýralfal, kýt meg hallanak mýnd az egyptombelyek es ffarahonak tellýes wdwara. Es monda Ioseff hw attýaffýaýnak. En vagýok Ioseff eel ee meegh az en veen atýam? Azt halwan hw attýaffýaý, Semýt nem felelhethek vala hwneký nagy feelelének okaerth kýknek nagy kegýelmefegghel monda, yewetek ede en hozýam es hw nyelwókön monda. En vagýok Ioseff az thý

kýslebb atýatokffya, kýt el arwlatok egyptomba. Semýt ne feellýetek, es nehez ne legyen, hogy ez tartomanba attatok el engemet. Merth tý ýdwellfeghtekerth kýldót wr ýften engemet egyptomba, ým meegh keth eztendee vagýon hogy el kezdetót az ehfeegh ez felden, de meegh ewt eztédók vannak hattra mýgh el nem veghezýk, Azert nem tý tanacztokbol löt ez hogy en ede ýewneek, de wr ýften akarattya volt, es ýme enghem ffarahonak attýawa zerzet, es mýnden hazaan feýedelmee. Sýfletetek el azert es mennýetek el az en atýamhoz es mongýatok hwneký. Azt paranczollýa az te ffýad Ioseff, ým engemet wr ýften mýnd egheez egyptomnak vrawa teth, yewel en hozýam hogy megh ne hallý es lakozýal ýeffennekfelden. Eskózel leez en hozýam mind | Te, mýnd fýaýd, mýnd fýadnak ffýaý the ýohaýd. Barmaýd es mýnd tellýes ýozaghýd es ot en teghed el eeltetek mert meegh ewt eztendók vannak hattra mýglen az ehfeegh el nem veghezýk hogy el ne vezz te mýnd hazaddal es ýawýddal, ýme nýlwan lattýatok hoý az en zam zol týnektek, ýzennýetek megh az en atýamnak mýnden dýczófeeghemet, mennýetek el hozýatok en hozýam hwtet, megh ólelee azert hw attýaffýat Benýamýnt es mýnd ketten nagyón fýranak. Az teb attýaffýaýt es mýnd megh apolgathwan, mýndenýk nyakan fýra, azok es azonkeppen. Annak vtanna Býzwan zolanak bezeelleenek hw vele. Hýre leen azert az dolognak az kýral palotayaban hogy Ioseffnek attýaffýaý oda ýettenek vona, es nagyón erwle raýta faraho mýnd hw nepevel egýetembe, es monda Ioseffnek, paranczol

te atyaffyaának hogý terheffen mennýenek el haza es hozýak ede hýw attýokath es mýnden nemzethfeghóket. Es ýewenek en hozýam es en egýptomnak mýnden ýawýth hónekýk adom, hogý eegýeetek ez feldnek veleýth, Paranczollýad towabba hogý výtýenek zeke-reketh hýw velók egýptombol, kýn hýw aproýokat es ýozagokat el hozýak es mongýad hýwnekýk, veegyeetek fífel tý atýatokat, es mýnth hamarab leheth fýessetek ede. Semýt tý hazatoknak ezkózeeben oth ne haggýatok, merth egýptomnak mýnden kazdagfaghý týetek leeznek. Es azonkeppen teenek az ýzrael fíyaáy, mýnt megh paranczoltaak vona hýwneký. Es zekereket zerze ýoseff hýwnekýk, es eeledelt az wtra. Es mýndenýknek keth ewtózó rwhakat ada, Es Benýamýnnek ada ewt kýlemb kýlemb ewtózó rwhat es három zaz penzth, hýw attýanak es aýandekot kýlde penzth es ýo rwhakath || Es el bocathwan hýw attýaffyaáy monda egybe ne haboroggýatok az wton, Es azok el meeneenek hýw attýokhoz Iacobhoz kanaannak földere, es megh mondaak hýwneký, az the fíyad Ioseff eel, es hýw vralkodýk egýptomnak feldeen. Azth halwan Iacobi, ollýan leen mýnth egý nehez alombol fel ebredet vona, de maga nem hýzen vala hýwnekýk, Azon kedegh bezeellýk vala hýw neký mýnt ýartak vona. Mýnt azert latta vona az zekereket es kýket mýnd kýldót vona, megh výdamwla hýw lelke es monda. EElegh enneké ha meegh az en fíyam Ioseff eel, el meegyek es megh latom hýtet mýnek elótte megh halok.

Megyw. kett Cap.

FEL kelween azert Izrael mýnden ýawa-val, ýewe az fogadafnak kwtahez hýw attýanak Ifaaknak ýfteneenek, megh halwan hýw almban azon eeýel hýwan hýtet, es mondvan Iacob, Iacob: es felele ýme ýelen vagýok, wr ýften kedegh monda. En vagýok the atýadnak erófl ýftene, Ne akary feelný, de zaal le egiptomba mert nagy neeppe teezlek teghedet ott, En es le zallok te veled oda. Es onnan esmegh kýwe hozlak theghed, Ioseff es te zemeýdre vetý hýw kezeet, Fel kele azert Iacob reegghel az fogadafnak kwthfíeetwíl, es fel veevek hýtet hýw fíyaáy, mýnd hýw fíyaáywal es felelleghýwel. zekerekre: mynden yozaghýwal kýtgýeýtet vala kanaannak földeen. Es ýewe egiptomba mýnd hýw nemzethfegewel, fíyaáywal es wnokaýwal. Ezek kedegh Izraelnek fíyaáy kýk bel meenenek egiptomba mýnd magzattýokkal | Elfew zýlette Rwben, Rubennek fíyaáy. Enok, fallw, esrom es karmý, Símeonnak fíyaáy, yamwel Iamýn, yamý, ahod, Iakyn, faber. es faul kanaan nemzeteeból. Leui fíyaáy gerfon kaath es merarý. Iudas fíyaáy, heronan Sela fífaref. es zara. De megh halanak, her es onan Kanaannak földén fífarefnek kedegh leenek fíyaáy, Ezrom es amwl. Ifakar fíyaáy, thola fíwa ýobab semron, Zabwlon fíyaáy, Sareth kelon es ýahelel, es mýnd Lýanak fíyaáy kýket zýle Sírianak, Mesopothamýaban, Dýna leanýawal, mýnd ez hýw fíyaáy vannak harmýncz harman. Gad fíyaáy Seffon, aggy, Efebon, Swný, berý, Arodi, es Areli. Afer

ffyaý ýemna, Iefna, Iefm, Berýa es Sara h́w hwgok. Berianak ffyaý, Eber es melkýel, mýnd ezek zeffe azzonnak ffyaý, ezek es Iacob zýle es vannak týzen haton. Rakel azzonnak ffyaý, Iofeff es Benýamýn, Egýptonba Iofeffnek leenek ffyaý Manasseff es effraým, Benýamýn ffyaý Hela, Bekor, afhel, gera, naamam, ýekri ýettros, refemoffým, offým es ared, Ezek mýnd rakelnek ffyaý kýket zýle Iacob es vannak týzen negýen. Dan ffya vfan Neptalým ffyaý Iafiel, guni, Ieser es salem. Ezek mýnd Balce azzonnak ffyaý, Ezekek es zýlee Iacob es vannak heten. Mynd kezenfeghes lelkek kýk kýwe ýeweenek Iacobnak termeeból es egiptomba meenenek h́w ffyaýnak feleffeeghóknél kýl leenek, hathwan haton, Iofeffnek keth ffyaýwal, leenek hethwenen. El kýldee azert Iacob. Iudafth h́w elette, Iofeffhez hogý h́yrth mondana h́wneký es elýbe ýewne ýeffennek földdeere, Iofeff azert ottan ffel ýl h́w zekereebe, meene eleýbe h́w attýanak azon megh hagýot herre|| Es lathvan h́wtet, ottan nyákara esseek es megh ólelghetee czokolgataa, Es monda Iofeffnek h́w attýa ýmaran výgan halok megh, merth latam the zýnedeth es egheeffeghben helyettem hallak thegedet, es monda ottan h́w attýafyaýnak es nemzetýnek, en el meegýek ezt megh mondom farahonak, hogý az en attýamffyaý es en attýamnak tellýes haza. en hozýam ýettenek kanaannak földdeeról es mýnd ýoh pastorok es barom ewrýzók, es mýnden ýozagokath el hoztaak h́w velók, Mýkoron azert hozýa h́wand týteket es mondanýa mý fele

mýveth twttok, mongýatok mýnd barom paztorok vagýwnk te zolgaýd, mýnd mý kýldeefeghwnk wlta foghwa, mýnd mý atyankkal egýetembe, azt kedegh azert mongýatok, hogý lakozhaffatok ýeffennek h́w földdeem, mert vtalýak az egýptombelýek az Barom paztorokath

Negywen harm Cap.

BE menwen azert Iofeff ffaraho kýrlnak eleýbe monda. Az en atýam es atýamffyaý mýnden ýozagokkal es barmokkal en hozýam ýettenek kanaannak földdeeról es vannak ýeffennek földdeem, es ewtót ḱw kózzólók v́n be be kýrlnak eleýbe, es megh az kýral h́wket mý dolgofok volnanak, Es mondanak mýnd mý, mýnd mý atýaýnk barom paztorok vagýwnk the zolgaýd es ým ede ýettwnk mert nýnczen semý fýw az barmoknak kanaannak földdeem, Azert keerwnk hogý enghegy the zolgaýdnak lakozhathnwnk ýeffennek földdeem Monda ottā az kýral Iofeffnek, ýme mýnd tellýes egiptom the elótted vagyon, azert add nekýk ýeffennek h́w földdeeth | Ha kedegh vala kýk h́w oly twdosok the mesterree h́wketh az en ýozaghýmon Annak vtanna v́ve be h́w veen attýat az kýrlnak eleýbe : Ký ottan megh aldaa h́wtet es megh kerdee menee eztendývona: es megh felele h́wneký, ýmaran zaz harmýnez eztendóket eeltem en de megh seertertem el en atýamýmnak ýdeýóket Es megh aldwan az kýralth ký meene h́w elóle, Iofeff

kedegh ýghen ýo feldet ada hű attýanak es attýaffýának kýnek newe Rameffes, es oth eeltety vala hűket mýnd nemzetefftűl, napõked eeledelt kýldwen hű nekýk, Mýnd mýnd ez zeles vylagon el hatalmazot vala az ehfeegh, ýelesen kanaannak es egiptomnak földeen kýktűl nagy fok penzt gýeytte Ioseff az gabonanak arabol: es be zerzee mýnd az kýralknak keenczes hazaba. Mýkoron azert ýmaran mýndennek el fogýot vona pénzõk: mýnd Ioseffhez ýeweenek mondwan: Aggy kýnereth mýnekűnk, mýre halwnk meg the eletted, mert ýmaran penzűnk nýnczen kýknek ottan monda hozýatok ede tý barmotokat es adok, kýk mýkoron oda Výtteek vona, eeledelth ada hűnekýk es el taplalaa hűket azon ezendõbe hű ýozagokeert Masod eztendõbe kelween efmegh mondanak, El nem enyezhettýek mý wrwnknak elette hogý femý ýozaghwnk nýnczen, hanem csak testűnk es földűnk kýn lakozwnk, mýre halwnk megh the latafodra, ým mýnd mý, mýnd földűnk týed lezűnk, Veegý megh mýnketh kýralknak õrõk zolgalattýara, es agý magot mý földűnkbe, hogý pwztaýa ne maraggýon, Megh veve azert Ioseff mýnd tellýes egiptomnak földdeeth az nagy ehfeeghnek || Mýatta ký mýnd el adwan hű ýozagat,

XIII
b

ffarahonak azert hatalma alaa haýtaa tellýes egiptomnak mýnd nepeeth mýnd tartomanýth az papoknak lako földõknel kýl, kýk az kýralebol eeltethnek vala. Annak okaert nem kezereýteteenek hűk el adný hű ýozagokat Monda azert Ioseff mýnd az nepeknek, ýme ýmaran ýol lattýatok hogý mýnd týmagatok mýnd földetõk, es ýozaghtok ffaraho kýrale,

Azert vegyetek magot es vessetek be az mezõketh gabonawal hogý eelheffetõk, Ewtõd rezeeth kýralknak be zolgalattatok az neegý rezeewel kedegh eellyetek es magot foghýatok, kýk ottan feleleenek: mýnd ýdweffeghűnk the kezedben vagýon csak hogý tekeenczen reank mý wrwnk, es výgan zolgalwnk az kýralknak Azert az ýdõtűl foghva mýnd ez maý napýgh tellýes egiptomnak földeen ewted reez kýralknak megýen, az papoknak földõknel kýl ký zabadfaghba vagýon, Lakozeek azert Izrael egiptomba ýessennek földeen es felette el hatalmazeek es el zaparodek, es lakozeek hű raytta týzen heet eztendeegh, es teleenek hű ýdeý zaz negýwen heeth eztendõre. Mýkoron azert kõzel lathnaa, hű halalanak napýath elõwe hýwaa hű fýat Ioseffeth es monda hűneký ha kegýelmet leltem the zýnednek elette, vessed en farczýkam alaa the kezedeth es theegý en velem ýrgalmassagot es ýgallagot hogý enghem egiptomba el ne temess de alwgýak el en atýaýmmal es výg ký enghem ennen en õreghbýmnek koporffõyokba. kýnek felelee Ioseff, en be tellýeseytem kýt hagýal, ef monda, eskűggýel megh raytta: es mýnt megh eskűth vona: ottan Izrael az agý feýe felee fordwla, es ýmadaa vr ýftenth

Hegynwen Heegy Cap |

HOGY ezek megh lettenek vona megh ýzeneek Ioseffnek hogý az hű attýa halarra korwlt vona, es ottan ffel veve hű ket ffýaýt Manaffesth, es effraýmoth, es hozýa mene

mýnt azert hírrre tetteek vona h́w veen attyanak hogý Iofeff, oda ýett vona, ottan fífel yle h́w agýaban, es mýkoron eleýbe ment vona, monda. Az mýndenható wr ýften ýeleneek megh ennekem Lwzaba ký kanaannak földéen vagýon, es megh aldwan enghemet monda. En teghedet megh beweytlek es megh fokafóýtlak, es tezek teghed fok feregh neppee, Es teeneked adom ez földet es the nemzetednek te wtannad, erek býrodalmwl Azert az te fíffáýd es, kýk te zýltel egiptomba, mýnek elette en ede ýewneek enýmek leznek Effraým es Manaffes, mýkeppen Ruben es Símeon en rolam zamlaltathnak, Az tebbý kedeegh vala kýket azoknak vtanna zýlendez týedek lezének. Mert mýkoron mesopotamýabol ýewók vala hala megh Rachel kanaannak földéen azon wton, mýkoron be ýwthneek effratanak varafaba, ký maf newel mondatýk Bethleemnek. Lathwan azert Iofeffnek fýáýtmōnda kýczodaak ezek: ottan felele az en keth fíffáým kýket ennekem adot wr ýften ezen helyén, Es mōda hozd hozýam h́wket hogý algýam megh h́wket. Izraelnek kedegh h́w zemeý megh homalyofwltanak vala, ýmaran az nagy veenfeghtwl, es tyztan nem neezhet vala. Es mýkoron hozýa výtte vona, megh ólelee es megh apolgataa h́wket es monda az h́w fýanak Iofeffnek, ýme nem foztattam megh az the zýnednek latafatwl || De meegh annak felette az the nemómedet es megh mwtatta ennekem wr ýften, mýkoron azerth, ký vette vona h́wket h́w attýanak óleeból allataa keth felól h́wketh eeggýket Effraýmot Bal felól es Manaffesth ýob felól h́w attýanak Izraelnek, ký mýkoron

reaýok vetótte vona h́w kezeýt, az ýob kezeet vetee effraýmnek feýeere es az Balth Manaffesre. Ký maga nagyóob vala zyleteef zerent. Es megh aldaa Iacob Iofeffnek fýáýt es monda, erek mýndenható wr ýften, kýnek zýne elót ýartanak en atýáým Abraham es yfaak es azon ýften ký en ýffýwfagomttwl foghwa el eelteóth mýnd ez ýdeýglen Es az h́w angýala ký mýnden gonozbol ký zabadoýtót enghemet. Algýa meg ez gýermekeketh, Es hívvattafleegh h́w raýtok az en newem es en atýamnak newók, es fokkaa zaporoggýanak ez felden, Es azth lathwan Iofeff hogý az ýob kezeet h́w kýfíeb fíffára vetette vona monda ne legýen wgý ýo atýā mert ýme mafýk nagyóob, Es monda Izrael, twdom fíffam twdom ó es nagy neppee zaporodýk, De ez h́w kýfíebb attýaffýa nagyóob lezen es az h́w maghwa nagy nemzetekkee zaporodik Es megh aldaa h́wket az ýdóben mondwan. The benned megh aldafleek Izrael mondvan. Wgý teegýed te veled wr ýften mýnth effraýmnek es manaffeenek, es effraýmot, manaffesnek elette helyhetee, Es monda Iofeff fýanak ýme ýmaran en megh halok es wr ýften lezeu tý veletók, es ký výzen eennen az mý reghý atýáýnknak földeeere es egý rezth adok te neked, the atýadffýáýnak kýwle, kýt ennenmagam vettem en fegýwremmel es ýwemmel az Amorreofnak kezeeból

Uegywen ewth Cap |

ELeýbe híwan azerth Iacob h́w fíffáýth es monda h́w nekýk, Gýwlllyetek ede hogý ýelen-

ezem megh, tý nektek kýk ýewendók týnektek wtolfo ýdókben Gywllýetek ede hogy halgallatok Iacobnak ffýáy halgallatok thý atýatokath Izraelth Ruben ennekem elfew ffýam, the vagý en ereffeeghem, es en keferwfeeghemnek kezdetý, elfew aýandeekba, es nagyob býrodalomba el zeelólódeel the mýnt az vyz. Ne newekóggýel merth ffeel hagaal the atýadnak agýara, es megh fertezteteed hwtet. Símeon es leui atýaffýak haborwfagos alnokfaghnak edeený hw tanaczokba ne ýewýen az en lelkiem es hw gywlekozettýekbe ne leegýen en dýczeseeghem: mert hw dagalýokba megh óleek az emberth. es hw akarottýokbol atal afaak az kewfalt Athkozot hw haraghýok mert vakmeró es hw dóllyeýók merth kemeen. el oztom hwketh Iacobba. es el hymtem hwketh Izraelbe Iudas teghed dyczeernek te atyadffýáy, the kezede te ellenfeghýdnek nyakokon. ýmadnak theged te atýadnak ffýáy Orozlan kólýók Iudas. the ellenfeghednek predáyara ký zallal es megh nywgowal mýkenth az hým es nefteen orozlan, de ký ferkenty ffeel hwtet Nem veetetyk ký Iudabol az vrafaga, fem hw eehabol az herczeghfeegh mýg el nem ýew ký el boczatando *) es hw lezen pogan nepnek varafsa megh kethween az zelóre hw fýath es az zeló vezzehez hw zamarath oh edes ffýā megh mofsa borba hw rwhayat. es az zelónek veereben hw palastýath zeepfeghefbek hw zemey az bornaal || Es hw fogay az teýnel feýeerbek. Zabulon az tengher porttýan lakozýk. es hw hayofcodafaban el hath mynd fýdonýg-

lan. Yfakar ereff zamar lakozwan hatarok kózót. Lataa az nywgodalmath hogy ýo vona gn az feldet hogy haznos vona, es hw vallról, az ffeel hwteth es leen ado tewó zolga. lak ýfaak az hw neepeet, mýkent az teb nemzet es Izraelbe. Legýen dan zomak az wton es cýmeres bestýe az efwenyen, megh fwlwan az lowaknak hw talpokath hogy az ký raytta ýl hattra ellýeek. Te ýdvwzeytedet varom en vram ýsten. Gad ffeel takarodwan vafscodýk hw elette. Afer hw kówer kýnyere es gýenýerwfeghóket tezen az kýralýoknak. Neptalim el fwto zarwas, mýndennek zep bezedet adwan. ffeel newekódót ffýw Ioseff hatalmas es zep hw zýneeben. Leanýok ffeel fwtanak az kewfarra es megh kesereýteek hwtet, megh haborodanak, es ýreegýkódeenek hw rea, kýk lówódóznek vala. Ereffen alla hw ýwe es megh feýteenek hw karýáynak es kezeýnek kóteleý, Iacobnak ereff kezee mýath ennen ýewe ký az paztor, ereff Izrael, the atýadnak ýftene lezen te feghedelmed, es az mýnden ható, megh ald teghed menyey aldomasfal az meelfeghben fekwóknek aldomasfokkal, meeheknek es magoknak aldomasfokkal, the atýadnak aldomasfý megh ereffwltének hw atýáynak aldomasfýwal, mýglen el ýew az erek hegyeknek kýwanfaga,*) Legyenek Ioseffnek feýebe es hw teteýnek felette, kw atyaffýáynak kózótte Benýamýn ragadozo farkas reegghel eezýk predat es elthwe oztýa megh az nyerefeget, mýnd ezek týzen ketten Izraelnek nemzetý, Ezek zolaa hw nekýk hw attýok es mýndenýketh

*) et mynd my ydwezeytonkról proffe . . .

*) az az vr Iefos

megh aldaa hű twlaýdon aldomasawal es paranczola hűnekýk mondvan. ým en el menak hű agýa en nepemhez es temelletók el enghe manda atáýámmal az kettós verembe ký vagýon emornak | Mezeýn manbree ellen kanaannak földéen, kýt abraham vett mýnd az mezewel egýetembe eteof ffya effrontwl temeteefnek erekleghere, oth temetteek el hűtet mýnd Sarawal hű feleseegheewel, oth ýfaakot, mýnd Rebeca feleseeghewel. Lýa es oth fekzýk Es el veeghezween hű paranczolatýt kýkre hű ffyaýt tanoýttýa vala egýbe teewe hű kezeýt labayt, az agýon es kýwe mwleek es mene hű wtan.

Negyven hat Cap

HOGY azt latta Ioseff ottā hű attýanak orcaýara esseek, nagýon fýrathwan es apolgathwan es paranczola az orwofoknak hű zolgaýnak hogý draga kenettel megh kenneek hű attýath, kýth ottan be tellýefeythwen nýgýwen napok mwlanak el, mert ellýen nemw zokafok vala, az megh holth testeknek el temeteefeehez. Es fýrataa hűtet tellýes egiptom hethwen napýglan es be telween az fýralomnak napáý, monda Ioseff farahonak zolgaýnak, ha kegýelmet leltem tý elettetók zollýatok farahonak erettem, mert az en atýam enghem megh eskűttetót mondvan, ýme en megh halok es az en koporslomba kýt en astham magamnak kanaannak földéen, temel el enghemeth. El megýek azert es el temetóm az en atýamath es megh terók. Es monda hű neký faraho, Mený el es temel el te atýadath mýkep-

pen megh eskűttel El eredween azert el meenenek hűvele faraho hazanak mýnden veený, es Ioseffnek tellýes haza mýnd hű attýa fyayval, hű aproýoknal es barmoknal kýl, kýketh mýnd hagýanak adeglen ýellenek földéen. Valanak kedegh hű feregheeben zekerek es lowagofok, es ýwtanak akadnak mezeyre ký az ýordan výzeenek atala vagýon || Hol oth zolgalatot teenek az hallottnak nagy fýrassal heted napýgh, kýth mýkoron lattanak vona az kanaan földéen lakozok mondanak: Nagy fýralmok vagýon maftan egiptom belýeknek Es annak okaert az helth newezeek egiptom fýralmanak Azonkeppen teenek azert az Iacob ffyaý mýnt meg vala hűnekýk paranczolwan, es hozwan az testet kanaannak földeeze temeteek el hűtet az kettós wdwa, kýth vett vala abraham temeteefre effrontwl etheof fýatwl mambrenak ellene, Es haza teree Ioseff egiptomba mýnd hű attýaffyaýwal, es feregheewel hű attýoknak azert hala vtan, megh feelelmeenek hű attýffyaý es egý maftnak azth mongyaak vala, netalantal megh emlekózýk az bozzwfaghrol kýt mýattwnk zenvedót, es gonozth tegýen erette mýnekwnk es megh ýzeneek hűneký, Az the atýad megh paranczola mýnekwnk mýnek elette meg halna, hogý hű zawa atal teeneked meg mondanok, keerlek hogý el feleggýed the attýadffyaýnak veetkeýt býneýt es gonoslaghýt the ellened. Mý es azert azon kerwnk hogy wr ýftennek zolgaýanak the atýadnak megh boczassad ez eellýen alnokfagat, Ez eellýen bezeedeketh halwan Ioseff nagy fýrasth teen mýkoron azert eleýbe ýettenek vona hű attýaffyaý ýmadak hűtet le efwē az feldre, es

XIV
a

mondanak: mýnd the zolgaýd vagýwnk, kýk-
nek ottan monda Ne akarýatok feelný, mýnem
ellenee alhatwnk ýftennek akarattýanak tý
gonozth gondolatok en hozýam, wr ýften ke-
degh, azth ýora fordoýttaa hogy fíel magaz-
tathna enghemet mý keppē maftan lattýatok,
es hogý fok nepeth ýdwezeytene en mýattam,
Azert ne akarýatok feelný, En el eeltethlek
týteketh es tý aprotokath: Megh vógaztalaa
azert h́wket es kýnnýen zola h́wnekýk | Es la-
kozeek egiptomba mýnd h́w attýanak hazawal,
Es zaaz týz ezteendeegh eele es effraýmnak
lataa harmad ýzen valo fíyaýth Manassē fíya-
nak es Machýrnak fíyaý leenek Ioseffnek ther-

deen, Annak vtanna monda h́w attýaffyaynak
En halalomnak vtanna wr ýften týteketh megh
latogath, es kýwe výzen eennen ez feldról, az
feldre, kýre megh. eskẃth Abrahamnak ýfaak-
nak es Iacob, es mōda h́wnekýk mýkoron megh
latogatand týteheth wr ýften vógýetek ký az
en teftemeth eennen tý veletek, en atýaýmnak
koporfoýokba, Es kýwe mwleek zaz týz ezten-
dew vtan, es megh keneek h́wtet draga kenet-
tel. es megh tartaak h́wtet egý helyēn egip-
tomba Amen.

Eth vagýon veghe moýsef elfew kenýwee-
nek, kýnek newe Genefis

ETH KEZDETYK EL MOYSESNEK MASOD KENYWE

Elsew Cap

Incipit liber hellefmot hoc est exodus

Ymaran el kezdetyk eth Moýfesnek masod kenýwe ký, hellefmothnak az az ký eredeefnek magýaraztatýk

Ezek az ýzrael ffyaýnak newók, kýk mýnd bel meenenek egiptomba Iacobbal, ký mýnd hów haza zerent, Ruben, Símeon, Leui, Iudas, ýfakar, zabulon, es benýamýn, dan, neptalým, gad es alfer, Valanak azert zammal mýnd hów lelkók kýk Iacobtwl zarmazanak hethwenen, mert ýmaran Ioseff egiptomba vala, ký mýkoron megh holt vona mýnd hów attýaffyaýwal es nemzetýwel, az ýzrael ffyaý el bewóleenek es el zaporodanak es felette megh eresflwen bel tólteek az földeth. Thamada azonkezbe wý

XXV
b kýral egiptōba || Ký nem twggýa vala Ioseffeth, Es mōda az hów neepenek, ýmelattýatok hogy ez neep Izraelnek ffyaý ýghen fok es mý nalwnkna ereffeb, ýwetek el okossaggal nyomoróyczok megh hwtet, netalantan el fokafwlvan hadath ýndoýczon mý ellenwnk, es ellenfeghwnk legýen es mýnketh megh gýezwen, ký mennýen ez földról, zerze azert elettek ýa-

roth es dolgos meftereketh, hogy megh gýettreneek hówket dologh teetellel. Es rakanak varafokath farahonak kýknek newók ffýthon es rameffes. De menewel hówketh ýnkab gýettrik vala annewal ýncab zaporodnak vala Gýwóllyk vala azert az Izrael ffyaýth az egiptombelyek es hówketh megh gyeterween es czwffolvan, keferwfehre hozýak vala hów lelkóketh kemeen saar nyomafnak es teeglýa veteefnek dolgaýwal, es eegyeb mwkakkal. Monda azert az egiptom belý kýral az Sído neepnek Babaýnak, kýknek valo hów newók Seffora es fwa paranczolvan hów nekýk. Mýkoron Babaltok es az zýleefnek ýdeýe el yewend ha ffýrffýw leend ottan megh óllýetek ha lean megh tarczatok. De az Babaak wr ýfthenth feelwen nem teenek az kýral paranczolattýa zerent de megh tarttýak vala az fýrffýakath kýket mýkoron hozýa hýwatot vona monda Mý dologh az kýt akarttatok tenný hogy az gýermekeketh megh tartanatok, azok feleleenek. Nem olyanok az Sído azzonýallatok mýnt az egiptombelyek Mert ennen magoknak vagýon babalo twdomanyok es mýnek elette hozýaýok ýwthnank megh zerzýk mýnden dolgokath, ýol teen

azert wr ýftē az babakkal ez eellýen dologherth
es az nep el zaporodeek es felette el erőlle-
deek, Paranczola efmegh faraho az hŵ nepee-
nek mondwan. Vala menea fýrffýw gyermek
zýletendýk ott mýnd az vyzbe hannýatok vala
menea lean azokat megh tarczatok

Masod Cap |

TAMADA ký azert azonkezbe egy ember
leuinek hazabol, kýnek aram vala newó es
veen feleth maganak ennen nemzeteeből ký
meheben fogada es ffýat zýle es lathwan az
magzathnak ekeff voltat el reyttē hŵtet harom
honapýgh mýkoron azert ýmaran el nem
enyezthethnee, zerze egy ffafbol kýtóth zattrot
es kenee megh belől zwokkal, es belee hel-
hete hŵ magzattýat es ký vetee hŵtet az
význek fafaf parttýara tawol, megh alwan az
hŵ nennýe es azt lathwan m nt lenne dolga,
ýme kedeegh azonkezbe zaal vala le faraho
kýralnak leanýa hogý meg mofodneek az vyz-

zón, Es hŵ zolgalo leaný ýarnak vala az vyz
parttýan kýk mýkoron lattaak vona az zattrot
az fafaf kózzót, Es kýlde el eggýet hŵ leaný
kózzól hogy oda hoznaak hŵtet es mýkoron
megh nýtottak vona lataa az kýfdedót hogy
benne kówekólne Es kenýerwlvén hŵ raytta
monda. Ez az fýdo gýermek kózzól valo,
kýnek monda az gýermek nennýe, Akarodee
hýyak egy fýdo azzont ký ffel tarthassa teene-
ked az kýfdedót, Monda meny el Es el men-
wen hýwa oda az gýermek annýat, kýnek monda
faraho leanýa, Ved ffel az gýermeketh es tarcz
ffel ennekem es en fýzetóm the ýwtaladat,
Mýkoron azert ffel tartotta vona, megh výve
hŵtet ffarahó leanýanak, kýt ottan fýa helyet
fogadaa hŵtet es neweze hŵtet Moýfefnek,
mert vgy mond az vyzból vettem ký hŵtet
Azon ýdóben mýkoron ýmaran ffel newekó-
dót vona moýfes, nýomoteek kýwe hŵ attýa
fýaýhoz es lataa az hŵ nýomorwifagokat es
egy egiptombelyeth || *)

*) Itt két levél (fol. XXVI. és fol. XXVII.) hiányzik.

A BÁTORI LÁSZLÓNAK

TULAJDONÍTOTT

BIBLIAI KÖNYVEK.



(MOZSES ELSŐ KÖNYVE.)

||¹ Genesis könyve.

Kezdetben teremthe Isten mennyet es feldet, ez feld kedeglen vala yref es hew, es fetetfeghek valanak ez vylagnak zyneen. Es vrnak hw zent lelke vyfeltetykvala az vyzeken, Es monda vr Isten: legyen vylagoffag, es len vylagoffagh. Lataa vr ysten az vylagoffagot hog' yo vona, es el valazta az vylagoffagot az fetetfegh-thwl. Az vylagoffagot nevezee nappalnak, es az feteetet eeynek. Ezenkezben bel telven estwe es holwal, leen eg' természet zarent vala nap: Monda esmeg Isten: Legen ereffegh az vyzek kezet es valazya el az vyzeket eg'mafthwl. Teremte azert Isten ereffegeth es el valazta eg'mafthvl az vyzeket, kyk valanak az ereffeghnek felette, azokthwl kyk valanak az ereffegnek alatta: ezek azonkeppen bel telwen, neweze Isten az ereffeghet menynek. Ezenkezben esmeg' bel telwen estwe es holwal, leen mas nap: Monda esmeg Isten: Gywl'enek eg'be az vyzek kyk az egnek alatta vannak eg' hel're, es legyen zaraz. Mykoron azonkeppen leth vona, neweze Isten az zarazth feldnek es az vyzeknek gwlekó-zetyt newezee thenghernek. Es lata Isten hog' yo vona, Es monda: Nemz'en az feld zeldelló fyvet, es magh teneezótt hw neme zarent, es gymólcz teremthó fflat, es kymynd hw magaban tarthwan magot hw zemelyeze'nt, Es lata Isten hog' yo vona. Ezenkezben len estwe es holwan, es teleek harmad nap. Monda esmeg Isten: Legenek vylagofoyto allatok az eghnek magaffagan es valazyak el eg'mafthwl az napot es eyeth: Es legyenek yegekre ydókra es napokra es eztendókra, hog' feen'enek az eghnek magaffagan, es vylagofohak ez feldeth. Es azonkeppen bel tel'een. Teremthe azert Isten ket vylagofoytokat: nagyobath, hog' elette lenne az napnak, Es kyffebet hog'

elette lenne az eynek, es czyllagokat, es vetee hűket egnek meelfegheere hog vylagofoytananak ez felden es ygazgathnak az napoth es eyeth es el oztanak egmalfthvl az vylagoffagot es fetetffeghet, Es lata Isten hog yo vona es esthve holwal bel telwen, len negyed nap. Monda esmeg Isten: nemzyenek az vyzek czwzo mazo es repese eelő allatokat ez felden eghnek alatta Es teremthe Isten^{||}2 Nagy Cetthalakath es mynden eelő es yngodozo allatokath, kyket nemzeenek az vyzek hű zemelyek zerenth es mynden repese allatokat hű nemek zerenth, Es lataa ysten, hogy yo vona, Es megh aldaa hűket mondvan nevekógygyetók es zaporoggyatok, Es tölczetek be ah tenghernek vyzeyth, Az egyh madarak es sokaffwlyyanak megh ez felden. Azonkezb en esthwe es hollal es teleek ewtód nap. Monda esmegh ysten, teremczen az feld eelő lelket hű nemzeeffe zerenth, barmokath czwzokat es feldy vadakath bestyeketh, hű zynek zemelyek zerenth. Es mynd azonkeppen leen, es teremthe ysten feldy bestyeketh es vadakat hű természetek zerenth es barmokath. Es lataa ysten hogy yo vona es monda: Tegyűnk emberth my kepűnkre es hasonlatoffaghynkra, es vralkoggyeek tenghery halakon, es egyh madarakon es mynd tellyes feldy vad bestyeken, es mynden czwzo allatokon kyk ez felden yngadoznak Es teremte ysten emberth hű zyneere es hafonlatoffagara, wr ystennnek zyneere teremtee hűtet, ffyr-

ffyat es azzonyallatoth Es megh aldaa hűket ysten es monda: Nevekógygyetek es sokaffwlyatok es telczetek be ez feldet, es hayczaatok alaatok hűteth, es wralkoggyatok tenghery halakon es egyh madarakon es kezenfeghes lelkes allatokon kyk mynd yngadoznak ez felden. Monda esmeg ysten: yme tynektek attam mynden fyweketh kyk magot teremthnek ez felden es mynd kezenfeghes ffakath kyk hűmagokban magot tarthnak hű teneeffeghekere, hogy tynektek legyenek eelderre es mynd ez feldy lelkes allatoknak es mynden egyh madaraknak, es myndeneknek kyk ez felden yngadoznak, kykben mynd eelő lelek vagyon, hogy legyen myth eenyók. Es mynd azonkeppen leen, es megh lataa ysten mynd azokat kyketh teremteth vona, es mynd yghen yok valanak, es azonkezb en esthwe es hollal bel telwen, hatod nap leen.

Masod Cap.

Azerth megh teekeletteteenek az mennyek es feld, mynden hű ekeffeghekkel, es bel tellyefeyttee ysten az hű dolgat heted napon kyketh zanth vala teremteny, es megh aldaa az heted napot, es megh zentelee hűtet, merth hű raytta zónt vala megh mynden dolgaytwl kyketh teremteth vala, Ezek azerth menynek es feldnek nemzethfeghy mykoron teremtetee nek es meely napon theremte mennyeth es

feldet es mynden mezey aagh zalakath, es mynden zóldelló fyweketh, mynek elette ez feldből ky nevekódneenek, Mert, meegh wr ysten effet nem adot vala ez feldre, ember es nem vala ky ez feldet myveltee vona. De kwthffe zarmazyk valaffel az feldből, megh entezwen mynd az egheez feldnek zyneeth, zerzee azert wr ysten embert feldnek faryabol, es lehellee hű orczayara eelethnek lehelleefeeth, es len az ember eelő lelkes allattaa: Palantalth vala kedeegh wr ysten gyen'erűfeeghnek paradyczomath kezdettől foghwa kyben helyheztette vala az embert kyth zerzet vala. Teremte azerth wr ysten ez feldnek fyryabol mynden zeep gymelcz ffakatlatafra, es edefeketh kostolafra, es eelethnek ffayath paradyczomnak középette es bölczeffeghnek fayath, yonak es gonoznak, Es folyo vyz foly vala kywe az gyenerűfeeghnek helyeeről paradyczomnak megh hymtezeeffere, ky ennen neegy ffeere ozatatyk, eegyéknek neue fffyon, ez kerűly megh tellyes ewylathnak feldeeth, oth terem az yo arany, ky eegyeb feldy aran'nal yob, es oth leelettetyk az bdelium ||⁵ Kyból az gummy zarmazyk, es az onychynus new kew Es az mafodyk folyó vyznek neue Gyon, hű az ky megh kerűly etyopyanak az az zereczen orzaghnak feldeeth Az harmad folyo vyznek neue Tygris hű meegyen Affyryanak orzagara Az negyedyk ewffrates, ky egiptomba

zaal le. Veevee azerth wr ysten az emberth es helheztetee hűtet az gyenerűfeeghnek paradyczomaban, hogy oth mwkalkodneek es óryznee hűtet, Es paranczola hűneký mondwan: Mynden ez paradyczomnak faynak gymelczyból eegyel, De az yo es gonoz twdomannak fayanak gymelczeeből ne eegyel, Merth valameel' napon eyendől halalnak halalawal halz megh Monda efmeg wr ysten: Nem yo embernek ennen maganak lenny Tegýwnk hűneky feghedfeget hafonlatosth hű hozyaa Teremthwen azerth wr ysten feldnek fyryabol mynden lelkes es eelő allatokath, es kezenfeghes eghy madarakath es vyve hűketh Adamhoz, hogy lathnaa kynek hyna hűketh Merth mynden eelő allatokat akkoron newezee adam, maftan es vgyan azon newók vagyon Myndeneketh newezee azert adam ennen newókön, mynden lelkes es repeffew es czwzo mazo allatokath es mynden ez feldy vadakath Adannak kedeg hű kóztók nem leelettetyk vala feghedfeegh hafonlatos hű hozya Boczata azerth wr ysten almalth Adamba, Es mykoron el alwt vona veve ky eegyket hű oldala czonttyanak, es annak helyeeth hwffal teltee be Es megh ekeffeyttee wr ysten az tetemet azzonyallat zemeelben kyt ky vett vala adamból es Adamhoz vyvee hűteth, es ottan monda adam: Ez tetem ymaran en tetemymből vagon es ez testh en testem kezzől vagyon Es ez hywattatyk

vyrago mert Fyrffwybol weetetet kywe kynek okaert ember el haggya hŵ attyat es annyat es eeggyeffŵl hŵ feleffeghehez Es leznek ketten egy tefthben Vala kedeegh mynd kettő mezeytelen es nem zegyenlyk vala, fem adam fem az hŵ feleffeghe ewa.

Harmad Cap.

De az kygyo es alnokb vala minden allatok kezót es kyketh wr yften ez feld zyneen teremtetth vala, ky monda az azzonyallathnak: Myre paranczolta megh azth tynektek wr yften hogy ne eenneetek mýnden paradyczôbely fanak gymelczeeböl, kynek felele az azzonyallat: Mynden fanak gymelczewel eelŵnk kyk paradyczomban vannak. Az ffanak kedegh gymelczeeben ky paradyczomnak kôzepette vagyon paranczolt wr yften hogy ne eenneenk es ne yllethnók hŵteth hogy megh ne halnank Monda az kygyo az azzonyallathnak: Semykeppen halallal megh nem haltok De yol twggya yften hogy vala meel' napon hŵ benne eyendetek, megh nýlnak tynektek zómótók, es olyanok leztek mynth yftenek, yoth es gonozt twdwan Lataa azert az azzonyallat az ffaath hogy yo vona eenny, es zeep vona tekeentette, es gyenyerwfeghes neeznye veen hŵneky gymelczeeben es megh ewee, hŵ vranak es ada benne, ky ottan megh eweé, es megh ny-lanak mynd kettenek zemey Mykoron me-

zeytelenek yfmerteek vona ennen magokat, egybe fonaloytaak az fyghenek hŵ leweleeth es elól kótóth zerzeenek ennen magoknak. Es mýkoron hallottak vona wr yftenek zawath paradyczomba yarwan, az arnyekon deelnek vtanna, el lap-pantaak ennen magokat adam es hŵ feleffeghe wr yftenek zyne elóth az paradyczom ||⁴ bely faak kezeth Hywaa azert wr yften adamoth es monda: Adam, hol vagy? ky felelee: hallam vram az te zozatodat paradyczomban es megh feeelmeek, azert hogy mezeytelen voneek. Monda hŵneky wr yften De ky yelentette megh teeneked hogy mezeytelen lenneel, hanem hogy az ffarol eettel, kyról megh paranczoltam vala hogy ne eenneel, es eettel? Adam es monda: Az azzonyallat kyt ennekem attal tarffŵl ada ennekem az ffanak gymelczeeben es megh eem. Ottan monda wr yften az azzonyallatnak: Myre tettet ez dolgot? ky felele: Merth az kygyo czala enghemet meg es eem. Es ottan monda yften kygonak: Merth te ezth tettet athkozot leegy mynden lelkes allatoknak es feldy bestyeknek kôzótte, te meellyeden yary, es feldet eegyel mynd te tellyes éeletedben ellenzeeffh vetók teneked es az azzonyallathnak kôzyben, te magodnak es hŵ maghyanak kôzyben hŵ tóry megh teeneked feyedeth, es te ellenkódól hŵ forkalaffanak Az azzonyallathnak es monda: Megh fokaffoytom tee nyawalyaydat es te

foganafydat, kefferwfeghben zylz ffyakat es az fyrffywnak hatalma alat leez es hwvralakodyk te raytad. Adamnak kedeegh monda: Myert te feleffeeghednek zawat halgattad, es eettel az fanak gymelczeeben kyból paranczoltam vala teeneked hogy ne eennel. Athkozot az feld the mwkal-kodafod zerent Mwkayd zerenth eelz hwv belóle te tellyes eeletednek napyayban: tewyffekeketh es vad korokath nemz teeneked, es feldy fyweketh eezel Te zynednek vereyteekewel eezed the kynyeredet: myglen efmegh azon fedde leez honnan teremtetee, merth por vagy es megh porraa leez Es ottan newezee Adá hwv feleffeeghet ewanak: myerth hogy mynden eelóknek annya vona, zerzee azert wr yften Adamnak es hwv feleffeegheenek fwbawal bellót kentefeketh, es ffe ewtez-tetee hwvketh, Es monda: yme adam oly mynth egy vona my kózzólwnk yot es gonozth twdwan, Azerth laffatok hog' Hwv kezeeth ne nyoha es veegyen az eelethek fayarol es erekkee eellyen, kywe kyldee azerth hwvtet wr yften az gyenyewrfeghnek paradyczomabol, hogy mywelnee ez feldet kyból teremtetót vona. Kyzjee azerth onnan adamot, es yelheztee paradyczomnak elette kerwbyn angyalth, es tyzes awagy forgato tórtth az eeló ffanak wtanak óryzetyre.

Regned Cap.

Adam kedegh termeezethzerent ysmeree hwv feleffeegheet ewath es meheben fogadwan zylee kaynth mondwan: Embert byreek yftenttwl Masodzer zylee hwv attyaffyat Abelth. Len kedegh Abel yoh paztor, es kayn zanto ember. Tórteneek azerth sok ydók bel telween, hogy kayn tenne aldozatot feldnek gymelczeeból ayandekot adwan wr yften, Abel es aldozeek hwv barmaynak elfó zylóttetyból es hwv kóweryból wr yftennek Es tekeente wr yften Abelnek ayandeekyra, kaynnak kedegh ayandekyra nem tekeente. Azth latwan kayn ottan megh haragweek raytta es megh effeek hwv zyne. Es monda hwvneky wr yften, Myre haragwttal megh es myre effóth megh az the zyned? Nem de ha yoth tehendez erdemeeth weezen? Ha kedeglen gonozwl, ottan nylwan leezen az the byned? De the alattad leezen az the haragod es the vralakodol hwv raytta Monda azerth kayn hwv attyaffyanak Abelnek Menywnk kywe az mezóre Mykoron azerth csak ketten volnanak ottan rea tamada kayn hwv attyaffyara es meg ólee hwvtet, Es monda wr yften kaynnak: Hol vagyon Abel atyathffya? ky felelee: Nem twdom, Nem de óryzóye vagyok ee en, en atyaffyanak? Monda efmegh hwvneky: Myt tetel? yme az the atyadffya veerenek zawa ream kyayth az feldról. Azerth ymarâ athkozot leez' the ez feldnek zyneen....

(MÓZSES MÁSODIK KÖNYVE).

||²⁸ Exodus kenyve.

(VI. r. 7. vers).

Es azon megh twggyatok hogy en va-
gok ty wratok yften ky kywe hoztalak
tyteketh egiptombelyeknek fogfagokból, es
be vyttelek az yo földre kyerthffel emel-
tem en kezemeth hogy Abrahamnak, es
yfaaknak es Jacobnak adnam hwtet, Es
ymaran tynektek adom hwtet byrodalmwl
en wr yften. mynd megh bezellee azert
moyses ezeketh az Izrael ffaynak, kyk
nem haylanak rea az nagy dologhnak ke-
meenfegheerth, Es zola wr yften moysefnek
mondwan: Menybe es zool' ffaraonak egiptombely
kyralknak hogy boczaffa el az Izrael
ffayt hwt földeeról, felelee moyfes
yftennek elette: yme Izraelnek ffay enghem
né halgathnak, mynewel ýnkab farahot
Monda azert wr yften moysefnek es aaron-
nak, es paranczolatot ada az yzrael ffaynak,
es egiptombely kyralknak hogy kywe hoz-

naak az yzrael ffayth egiptomnak földeről. Ezek azerth hazok zerent valo feyedelmek, mynd hwt czalaggyokkal Rubennek
Izrael elfew zylóttének ffay Enok, ffallw,
ezrom es karmy, Ezek Rubennek nézeth-
feghy. Symeonnak ffay, Jamw, el Jamyn,
Jamy, ahod, Jakyn, faber es fawl kana-
neabely azonttwl valo, ezek symeonnak
nemzethfeghy. Levinek nemzetfeghe Ger-
fon kaath es merar, Leui kedegh zaz har-
myncz heeth eztendeegh eelth. Gerfon
ffay lobny es Semey, Kaathnak ffay am-
ram, yfwar, ebron es ozyel. Kaath kedegh
eelth zaz harmyncz három eztendeegh.
Merari ffay mwfy zc. moly, Es Amram veen
felet maganak kynek vala newe yokabeth
hwt ófynek leanyath, ky zylee Aaronth,
Moysefth es Mariat hwt hwgokat. Es eele
Amram zaz harmyncz heeth eztendeegh,
yfnarnak ffay kore Naffegh es zeekry.

Ozyelnek ffyay myfael, Elyffaffan es fe-
kry, Aaron kedegh veen feleth maganak
kynek vala newe Elizabeth, Amynadabnak
leanya, Naafonnak hwgat, ky zylee nada-
bot, Abywth, Eleazarth, es ythamarth,
korenak ffyay, Afer, helkana, es Abyafab,
Eleazar es veen feleth maganak ffatyelnek
leany kózzól ky zylee fyneesth, mynd ezek
leuinek nemzethy. Ezek azert az Aaron
es Moyfes, kyknek paranczolaá wr yften
hogy kywe hoznaak Izraelnek ffyayth egip-
tombol hű fereghek zerenth. Ezek azok
kyk zolnak ffarahonak egiptombely kyral-
nak. Ezek az moyfes es Aaron kyknek zola
wr yften egiptomnak földéen, mondwan: En
vagyok wr yften, mongyatok megh ffara-
honak mynd azokath kyketh en zolok tee-
neked. En? monda moyfes yftennek elette,
yme nynczen yo nyelwem ennekem: hog-
halgat megh enghem ffaraho?

Hertth Cap.

Monda wr yften moyfesnek: yme ze-
reztelek teghed hogy ffaraonak yftene leegy,
es Aaron te atyadffya legyen the proffetat.
The zold megh hűneky kyket en theene-
ked paranczolok, es hű zollyon ffarahonak,
hog boczaffa el yzrael ffyayth hű földee-
ről. De en megh kemeenyeytóm hű zy-
weeth es en megh fokafytom en czoday-
math egiptomnak földéen es nem halgat
megh tyteketh, Es kywe nyoytom az en
kezemeth egiptomra, Es az vtan ky hozom

az en fereghemet es az en nepemeth egip-
tombol nag yteelethnek myatta. Es megh ef-
meryk az egiptombelyek, hogy en vagyok az
wr yften, mykoron ky teryeztendem az en
hatalmaffagomat egiptomra. Azonkeppen tee-
nek azerth Moyfes es Aaron, mynt hűne-
kyk paranczola wr yften. Vala kedegh az
ydóben Moyfes keth negywen esztendey, es
aaron keth negyven három: mykoron zo-
lanak ffarahonak. Monda azert yften moy-
fesnek, es Aaronnak: Mykoron mondangya
tynektek ffaraho: mwtaffatok yegyeth, Mon-
gyad aaronnak: ved ffel the vezzódeth es
veffed le ffarahonak elette, es valtozyeek
egy zomakkaa. Es bemenween Moyfes es
aaron faraonak eleybe, es azonkeppen tee-
nek, mynt yften megh paranczolta vala,
fel veve aaron hű veffóyeeth farahonak es
hű zolgaynak elette, es ottá egy zomak-
kaa valtozeek. Be hyvataa ottá faraho egip-
tomnak bölczeyth es Byefbayofyth, azok es
azonkeppen teenek hű órdógfeghekkkel, ky
mynd le vetee hű veffóyet es valtozeek
mynd farkannyaa. De aaronnak vezzóye
ottan mynd el nyelee azoknak vezzóyeketh.
Es megh kemeenyedeek farahonak zywe,
es nem halgataa megh hűketh: Monda azert
wr yften moyfesnek: Meg kemeenywłth fa-
rahonak zywe es nem akarya el boczatany az
en neepemeth. Meny hozya reegghel, am ky-
we yew az vyz mellee, Es ally elleneebe az
vyznek hű parttyan, es az vezzóth ved ke-
zedben, es mongyad azt neky: Az fydok

nepnek ystenee kyldet enghem te hozyad, mondwan: Boczaffad el az en neepemeth hogy aldozyek ennekê az pwztaban, es yme mynd ez ydeyglen es nem akarod hallany. Ezt mongya wr ysten: Ezen twdod megh hogy en legyen wr ysten: yme megh ytóm ez folyo vyzeth ez kezembely vezzówel, es mynd veerre valtozyk, es az halak, kyk hŵ benne vannak, mynd megh halnak, es megh poffadnak, es megh gyettrethnek az egiptombelyek ywan az vyzben. Monda azerth ysten moysefnek: Mongyad aaronnak, ved ffel the vezzódet, es emeld ffel the kezedet egiptomnak vyzeyre, allotokra es halas vyzekre, hogy mynd veerre valtozyanak, es mynd veer leegyen tellyes egiptomba. Es azonkeppen teenek moysef es aaron, Azonkeppen teenek az egiptombely órdenghes mesterek es hŵ bölczeffeghekkkel: Es megh kemeenyedek ffarahonak hŵ zywe es nem akaraa wr ystenek paranczolatlyath hallany, es el fordwla onnan, es bel mene hŵ hazaban, es nem hayttaa reaya hŵ zyweeth az wttal es. Kw-takath afanak kedegh az egiptombelyek mynd kórŵl, merth nem yhathnak vala az folyo vyzekben, es teleek be az vtan ezten nap, mykoron megh vertte vona ysten az folyo vyzeketh.

Uholcz Cap.

Monda esmegh ysten Moysefnek: Meny be ffarahoz es mond azt hŵneky: Ezth mongya wr ysten: Boczaffad el az en neepemeth

hogy aldozyek ennekem. Ha kedegh el nem akarandod boczatany, yme en megh veróm mynden tartomanydath bekakkal, es felfornak az folyo vyzekből az bekak, kyk ffel fwthnak es be meennek the hazadba, es the agyas haylokodba, es the halo agyadba, es the zolgaydnak es neepedre, the tyzhe-lyedre, es the eethkeydnek maradeekayra be fwthnak es be feerkeznek az bekaak. Es monda wr ysten moysefnek: Mongyad aaronnak: Emeld ffel kezedet az tokra, folyo vyzekre es toczakra, es hozy beekakath egiptomnak földdeere. Es ffel emelee kezeeth aaron egiptomnak vyzeyre, es ky yeweenek nagy sok bekaak, es el földőzeek egheez egiptomnak földdeeth. Azonkeppen teenek az byef bayofok es hŵ kyaytafokkal es be-kakath hŵwanak egiptomnak földdeere. Ottan azert (hivá) oda ffaraho Moysefth es aaronth, es monda: ymagyatok ystent, hogy veegye el ez bekakath en rolam es az en neepemról. Es monda Moysef farahonak: Aggy ydóth mykoron ymagyak te eretted es the zolgayderth es the neepederth, hogy el veeteffenek az bekaak te rolad, the zolgaydrol es neepedról, es czak az folyo vyzbe maraggyanak megh, ky felele: honap. Es monda moysef: the akaratod zerent leegyenek, hogy twggyad mert nynczen ollyan ysten, mynt az my ystenŵnk. Es ky meenenek elóle moysef es aaron, es moysef kyaytta wr ystentre ||²⁹az fogadaferth kyth farahonak mondoth vona, es wr ysten moysefnek bezeede

zerent theen, es mynd megh halanak az bekak az hazakból, valalokból es mezőkről, Es egybe gyeyteek hűketh nagy rakaffal, es megh byzűweek az föld hű tűlők. Lathwan azerth ffaraho hogy nywgodalom lethvona, megh kemenyeythee hű zyveet es nem akaraa hallany kyth ysten paranczoltvona, Es monda wr ysten Moyfesnek: Mongyad aaronnak: Emeld fel the vezzódet es yffed megh az földet, hű poraath, es leegyenek zwnyogok egheez egiptónak földéen, es vgyan theen, es nag fok zwnyogok tamadanak mynd emberekre, mynd barmokra, Es az byef bayofok es azonkeppen teenek, hogy zwnyogokath tamaztanának, de nem tehetek, es mondanak ffarahonak: az nagy ystennék wya vagon eeth, es megh kemenyedeek ffarahonak hű zywe, es nem hallaa ystennék hű paranczolattyat. Efimegh wr ysten monda moyfesnek: Kel' fel reegghel es al' megh farahonak elette merth az vyz melle meegyen es mond azth hűneky: Ezth mongya wr ysten: Boczafad el az en nepemeth, hogy aldozyeek ennekem, Hogy ha el nem boczatandod, yme en mynd the read, mynd zolgaydra, mynd the neepedre, mynd hazaydra boczatok mynden felee legyeketh es bel telyk egheez egiptomnak földé mynden felee leggyekkel, es czodat tezek az napon yeffennek földéen hol az en neepem vagon, hogy ne legyen oth csak eegy es, hogy megh twggyad mert en vagyok wr mynd ez eghez földnek kő-

zepette, es valazth teezek az en neepem kőzól, es az the neeped kőzólth honapon lezen ez czoda. Es wgy then wr ysten, es nagy erőff legyek yeweenek ffarahonak es hű neepeenek hazokra, mynd eghez egiptomnak földéen, es megh byzűweek az föld hű thűlők, es oda hyvaa ffaraho moyfest es aaront, monda hűnekyk: Mennyetek el es aldoz'atok az ty vratok ystennék ezen földén. Es monda moyfes: wgy nem lehet, mert egiptomnak wtalattyath aldoznook my wrwnknak, hog ha azokath vagangyok lekyketh az egiptombelyek ymadnak hű elettek, minketh mynd megh kőweznek, harmad napyg valo yaro wtat megywnk ky az pwztaban, es oth aldozwnk my wrwnknak mynt megh paranczolta mynekűnk. Es monda faraho: En elboczatlak tyteketh hogy aldozyatok az pwztaban. De maga mezzee ne mennyetek, ymagyatok erettem. Es monda moyfes: ym ky meegyek te elóled, es ymadok, hogy mynd the rolad, mynd the zolgaydrol es neepedról el veeteffeek az fok legy honapon, de maga towabbaa ne akary hazwdny. Es ky menwen moyfes ffaraho elól, ymadaa wr ystenth, ky az hű bezedezent theen, es csak egy fem marada hű bennők. De efimeg megh kemenyedeek farahvnak hű zywe wgy hogy azon wttal fe boczatnaa el az yzrael neepeeth.

Хилецъ Сав.

Monda azert wr ysten moyfesnek: meny be farahoz es mongyad azth neky: Azt

mongya az fydoknak vra yftene: Boczaffad el az en neepemeth hogy aldozyek ennekem, hogy ha meegh fem akarod, yme az en kezem zaal az the mezeydre, te lowaydra, te zamarydra, te teweeydre, te barmaydra, nagy degh halalal, es czodat tezen wr yften az the yozaghyd kőzőth, es az yzrael ffyaynak yozaghy kőzőth, hogy myndenestwl foghwa femy el ne vezyen az yzrael ffyaynak barmok kőzől, es ydóth hagyta annak wr yften mōdwan: Honap telleyefeyty be yften ez bezedet ez földön. Be telleyefeytee yften azth mafod napon, es mynden barmay megh halalanak (*sic*) az egiptombelyeknek, Az yzrael ffyaynak kedegh femy el nem vezee. Es el kyde ffarahó hogy megh laffaak, es hat femy az óweek kőzzól, femy megh nem holth, Es megh kemeenywle farahonak hw zyve, es nem boczataa el az neepeth, Es mōda yften moyfesnek es aaronnak: veegy e^g marok hamwth ffel az tyzherról, es hymcze el azth moyfes az eghbe farahó elóth, es legyen nagy por mynd egheez egiptomba, es leeznek mynd embereken, mynd barmokon nagy fókelyek es dagadafok mynd egheez egiptomba, es mykoron az leth vona, nem alhathnak vala az byef bayofok farahonak elette es moyfesnek elette az fókelyekeerth, es megh kemeenyedeeek farahonak hw zyve es nem hallaa megh yftennek bezedeeeth moyfesnek zaya atal. Es mōda wr yften Moyfesnek: Kel ffel reegghel es al' megh farahonak elet-

te, es mond azt hwneky: Ezt mongya az fydoknak vra yftene: Boczafd el az en neepemeth hogy aldozyek ennekem, merth ez wttal mynd zyvedre erezté az en czapafymath, es the zolgaydra es mynd the neepedre, hogy megh twggyad, merth nynczen hozyam hafonlatos mynd ez egheez földnek zyneen, yme azert ky nyoytom az en kezemeth, es megh verlek theghed mynd neepeddel dōgh halallal, es el vezz ez földnek zyneeról, azerth kedeegh tettelek teghed hogy meg mwtathnaam the rayttad en nagy ereffeghemeth, es hyrdeteffeek az en newem mynd ez egheez földnek zyneen. Meegh oth tartod ee az en neepemeth es nem akarod ee el boczatany? yme honap ezen horaba boczatok nagy kewes effeth, kyhez hafonlatos nem volth egiptomba az napttwl foghwa, mykoron el kezteek raknya hw elfew fundamentomath. Meny el azerth es gyeycz be az mezóról te barmaydath es neepeydet, mert valakyketh oth kyn eereud el az kew effew, mynd megh halnak. Kyk megh feeelmeenek yftennek bezedettwl, es kyk hw vagyokath be fwttataak, megh maradanak, kyk kedeegh hw resthfegekbe megh wtalaak vrnak mondafaath, el yeween az kew effew mynd megh halanak. Mōda azert yften moyfesnek: emeld ffel the kezedeeth az eghre, hogy legyen kew effew mynd eghez egiptomnak földneen, Es ffel emelwen moyfes hw vezzóyeth az eghre, es ottan wr yften boczata nagy

meny dörghefth, nagy vyllamaft, es kew effeth es meny yteefóketh egiptomnak földdeere, kyhez hafonlatos fohe nem lattatot mywlta fogwa oth neep kezdetóth lenny. Myndeneketh azert megh óle es el vezte az kew effew vala myt az mezón talala, mynd emberth, mynd barmot, mynd fyweth, mynd faath, es minden eegyeb allatot, Czak yeffennek földeen hol oth az yzrael ffyay valanak nem leen kew effew. El kyldween azerth faraho oda hyvataa Moyfest es aaronth mondwan hű neky: Maftan es veethkózttem: Az wr yften (igaz), en kedeegh es az en neepé gonozok vagywnk, ymagyatok yftent hogy zennyenek megh ez czattagafok es kew effew, hogy boczaffalak eltyteketh, es femikeppen eth towabaa né lakyatok. Monda Moyfes: Mykoron ky menendók ez varafbol, ffel emelè en kezeymeth wr yfthenhez, es ottan megh ez nagy vez es kew effew, hogy twgyad merth wr yftenee ez föld. Twdom kedeegh hogy the es te zolgayd megh sem feelytek wr yftent. Az kender es az arppa megh serűth myert hogy az arppa gyermekhded volt es az kender zarba eredeth. ||⁵⁰De az bwza es az borffo megh nem serűttek, merth eflónyek voltanak. Ky menwen azerth moyfes farahonak elóle az varafbol, ffel emelee hű kezeeth wr yfthenhez, es megh zeneenek mynd az meny yteefek, vyllamafofok, es dörgheefók, es kew effek. Lathwan azerth ffaraho hogy megh zónth vona az effew, megh bewóyttee

hű býneeth, es felette megh kemeenye-deek mynd ennenmaganak mýd zolgaynak zywók, el fem boczataa yzraelth mynt yften megh paranczolta vala.

Uj Cap.

Es monda wr yften moyfesnek: Meny be faraohoz, mert en meg kemeeneytettem mynd hűneky, mynd zolgaynak zywóketh hogy az en czodaymath bel tellýefóyczem hű raytok, es megh bezeellyed yewendóre the ffyaydnak, es wnokaydnak, mynezer megh tórtem egiptombelyeketh, es mynemű yegyeketh tettem hű rayttok, es twggyatok merth en vagyok wr yften. Bel meenenek azerth moyfes es aaron ffaraohoz, es mondanak hűneky: Ezth mongya az Sydoknak wra yftene: Boczaffad el az en neepemeth hogy aldozyeek ennekem. Ha kedeegh meegh es ellene allaz es nem akarod el boczatany, yme en honap fok faskakath hozok az the földedre, ky el földózy ez földnek zyneeth hogy myndent megh emeezyen ky el maradot vona az kew effóthwl. Es minden fakath megh raghnak ky gymólczek teremtheneenek az mezón, Es be telyk te hazaydat es te neepednek hazokat, kyhez hafonlatost nem lattanak fem the atyayd fem ded óffeyd mywlta foghwa eeltenek ez vy-lagon mynd ez ydeyglen, Es el terween ky yeweenek ffarahonak elóle, es mondanak az zolgak ffarahonak: Myglen zenweggyek ez nyomorwfagoth? boczaffad el ez

neppeketh, hogy aldozzanak hű wroknak ystenőknek. Nem de latod ee hogy mynd eghez egyptom el vezőth. Megh hyvaak azerth Moyfeth es aaronth faraohoz, ky monda hűnekyk: mennyetek el, es aldozyatok ty wratoknak ystentőknek: De kyk mennek el? Monda Moyfes: Mynd aprokkal, mynd veenekkel meegyűnk el, fywnkkal es leanywnkkal, yohaynkkal es barmaynkkal, mert nagy ynnepee vagy on my vrwnk ystennek; es ottan monda ffaraho: vgyan legyen, wr veletők, mykeppen en boczathlak el tyteket mynd ty aprotokkal kyre kethfeghem vagy on hogy alnokfaggal gondollyatok. Azert ne legyen wgy, de mennyetek el ty csak fyrffyak es aldozzatok, merth ty magatok es csak azth keeretők. Ottan azert kywe yzeteenek farahonak előle. Monda azert wr ysten moyfesnek: emeld ffel the kezedeth egiptomnak földere falka hozny hogy zall'anak le ez földre, es emeezyek megh hűtet, kyk mynd el hagyattanak az kew effótól. Es mykoron azt tette vona: nagy forgo zelet hoza wr ysten azon eeyel es nappal, es hogy megh vyrradot vona, ffel emelee az zel vezz, az falkath, kyk ffel tamadanak eghez egiptomnak földere es tartomanyra nagy zamlalhatatlanon, myneműk annak előtte fo ha nem voltanak, sem leeznek. Es el földőzeek az földet myndent el wezthwen. Megh emeezteteenek azerth az földön mynden fywek es mynden gymőlez ffaak, kyketh az kew effew

el hagyoth vala mynd eghez egiptomba. Annak okaerth ffaraho nagy hamarfaggal hozya hyvataa moyfeth es aaronth, es monda hűnekyk: Veethkőztem ty uratok ystentők ellen es ty ellentők. De ymaran ez wttal es boczaffatok megh az en bynemeth es keeryetek wr ystent erettem hogy vegye el ez halalth en rolam, ky menween azerth moyfes farahonak előle, ymadaa wr ystent, ky ottan nagy febeff zelet eretzte nap nywgatrol, es ffel ragadwan az falkath mynd az vörőff tengherbe veree be, es egy sem marada mynd eghez egiptomnak tartomanyban. Es megh kemeenyeytee wr ysten ffarahonak zyweeth, es nem boczataa el yzraelnek ffayth. Monda azert wr ysten moyfesnek: Emeld ffel the kezedeth az eghre, es leegyenek fetethfeeghek mynd eghez egiptomnak földere. Es ffel emelween moyfes hű kezeyth az eghre, ottan nagy rettenetes fetethfeeghők leenek mynd eghez egiptomba, wgy hogy harmad napyg fenky hű atyaffyat nem latta: sem azon herről el nem yndwlth holt oth (*sic*) kedeegh az yzrael ffay lakoznak vala vylagoffagh vala. Es oda hyvataa ffaraho moyfeth es aaronth, monda hűnekyk: Mennyetek el, aldozzatok ty wratok ystennek. De, csak ty yohatok es barmotok maraggyon eeth, ty aprotok mennyenek el veletők. Monda ottan moyfes: Hoftyakath es aldozatokath nem atz mynekűnk kyketh aldozyűnk, azerth eegyetembe mynden barmwnkkal el

meegyŕnk, csak egy keróm sem marad hŕbennók el kyk zykfeghefek my wrwnknak tyzteffeehere, yelessen, myert nem twggyok myt kellyen aldoznwnk, mygh nem az herre ywtwnk. Megh kemeeneyethee azerth wr ysten ffarahonak hŕ zyweet es nem akaraa hŕket el boczatany, Monda azerth ffaraho moyfesnek: Meny el en elólem, es laffad hogy towabaa en zynemeth ne laffad, merth valamel napon en elembe yewendez megh halz. Felele Moyfes: wgy leegyen mynt môdad. Nem latom towabaa az the zýnedeth.

Chjen eggy Cap.

Es monda wr ysten moyfesnek: meegh egy czapaffal ytóm megh ffarahoth es egiptomot, Es annak vtanna el boczat tyteketh, es ky kezereyth menny. Mongyad azerth mynd az neepnek hogy mynden ember hŕ barattyatwl, es mynden azzon hŕ zomzeeggyatwl fok ezysthes es aranyas edeenyeketh es rwhakath, es az wr ysten malaztot aad ez neepnek az egiptombelyek elóth. Azerth nagy hatalmas ember vala moyfes farahonak, es hŕ zolgaynak, es mynd tellyes egiptombely nepeknek elette: Es monda: ezth mongya wr ysten: eeffelykoron be megyek egiptomba, es myndennek megh hal elfew zylotte, mynden egiptombely, az kyrálnak elfew zylotteetŕwl foghwa, ky hŕ zekyben yl, mynd az zolgalonak zylótteeygh, ky az malomba óról,

es mynden baromnak elfew zylótteygh, es nagy kyaytas lezen mynd egheez egiptomnak földéen, mynemŕ nem volth annak elótte, sem annak utanna nem lezen. Az yzraelnek kedeegh ffyay kózót meegh az eeb sem morogh, sem ember, sem barom, hogy twggyatok mynee czodat tegyen wr ysten az egiptombelyeknek es az yzrael ffyaynak kózótók, Es mynd hozyam yewnek ez the zolgayd, es ymadnak enghemet mondwan: Meny el ky the, es mynd az neep, ky the alattad vagyon. Annak vtanna ky meegyŕnk, es ky meene faraho elól nagy haraggal, Es monda wr ysten moyfesnek: Nem halgat tyteketh faraho hogy fok czodak legyenek egiptomnak földéen. Moyfes kedeegh es aaron wgy teenek, mynden yegyeket es czodakath tamazthwan, kyk ymaran mynd yrwan vannak ffarahonak elette, es megh kemeeneyettee wr ysten ffarahonak zyweeth, es nem boczataa yzraelnek ffyayth hŕ földeeról.

Chjen Kéth Capitulum.

||⁵¹Monda esmegh wr ysten moyfesnek es aaronnak egiptomnak földéen: ez hónap hónapoknak eley, eló lezen eztendónek hónapny kózóth. Zollyatok mynd tellyes yzrael ffyaynak fokaffaghynak, es mongyatok hŕnek: Ez hónapnak tyzed napyan ky mynd veegyen ffel egy baranth ky mynd hŕ czalady es haza zereneth, ha kedegh kyffeb zammal vagyon az barannak meg eeteleere,

vegye fíel hű zomzeegyat ky rokon kózel lakyk az hű hazához annee zammal, kyk eléghek legyenek az barannak megh emeezteefere, es legyen az baran zeplónel kyl eztendey hym. Azon modon veegyetek fíel egy gódóleth es, Es tarczatok azt ezen honapnak tyzen neegyed napyara, es aldozza megh hűtet mynd tellyes yzrael fíyaynak fokaffaga esthve felee, es veegyenek hű veereben, es hű hazok aytoynak veffeek mynd keth forkayra es kózóbyre, kyben megh ezyk az baranth, Es tyznel fylth hwff eeznek azon eeyel, es pogacza kynereh vad zalatawal. Semyt hű benne nyerffen ne eegyetók se vyzbe fítteth, de csak tyznel fyltet. Feyeeth, labayth, es mynden belól valoyath meg emeezyetek, Es femy ne maragyon hűbenne hollalygh. Ha kedeg vala my el maradand, tyzbe egheffetek megh, Es ezenkeppen eegyetek hűtet. Ty echotokat fíel eweűzeetók, es cypellóftók legyen ty labaytokba, es yftapokath tARTHVAN ty kezetókben, es hamarffaggal eegyeeetek, merth akkoron fíafee, hozweeth, az az vrnak menety vagon, Es en atal meegyek az eeyel egyptomnak fíoldeen megh verween az egyptombelyeketh mynden elfew zylóttókbe, embertwl foghwa mynd az harmokyk. Es egyptomnak minden balwan yfienyben yteeletót tezők. En wr yften. Es lezen ty nektók az veer yegre ty hazatokon, kykben lakozandotok. Es ha megh latandom az verth: el mwlom azth, es nem

leezen az halalnak czapafa ty raytatok, mykoron megh verendóm egyptomnak fíoldeeth. Leezen kedegh ez nap órekke valo emlekózettre es ynnepre, es tyztólettre wrnak, mynd nemzetról nemzetre. Heeth napokon eeztók pogacza kynyereth. Elfew napon nem lezen kowazos ty hazatokban. Vala ky kovazosth eyendyk, el veez annak lelke yzraelból, elfe naptwl foghwa heted napygh, Elfew nap zent, es tyztóletes lezen, es az heted nap azon tyztólettel ylettetyk. Semy dolgot ne teegyetek hű raytta annak kywle ky eeterre zyksfeegh, es pogaczawal ell'etek, Merth azon napon hozom kywe ty fokaffaghtokat egyptombol, es megh tarczatok ez napot, mynd ty nemzethfeghtekbe erekke valo ynnepel. Elfew honapnak tyzen neegyed napyan esthwe leween pogaczawal eeltók, azon honapnak mynd hwzon eegyed napyaygh vaczoraygh Heted napyglan kowazos ne leeletteffeegh ty hazatokban, mert ha ky eyendyk el veez annak lelke yzraelból akar lakos legyen akar yeweveñ.

Hozya hywa azert moyfes mynd az neepnek veeneyth, es monda hűnekyk: Mennyetek el, veegyetek fíel egy barmoth, es aldozyatok fíafeeth, az az hofweetot, es egy nyalab yfopoth maarczatok hű veerebe, es hymczeetek megh vele az kózóbót es mynd az ket forkoth, es fenky ty kózóletók ky ne yewyen az haaz aytayan reegghelyg, merth wr yften ezen meegyen el

hogy megh verye az egiptombelyeketh. Mykoron latangya az veerth az ragazon es az ayto forkokon, nem haggya az veer thewó angyalth oda be meenny es vala kyt oth megh ferteny. Tarczatok megh ez ygheeth erek emlekózettre. Es mykoron be menendótók az földre kyt thy wratok yften adando tynektek mykeppen annak elette megh fogatta, ez Cerimoniakath megh tarczatok, es mykoron mondangyak tynektek ty ffyatok: mynemw zerzetteffeegh ez? mongyatok hwnekyk: Wr yften menetynek emlekózetty ez, mykoron el mwlaa az yzrael ffyaynak hazayth egyptomban, megh verween az egiptombelyeketh, es az my hazwnkath megh zabadoythwan, es le hayolwan mynd az fok neep ymadaa wr yften(t). Es ky zalwan az yzrael ffyay wgyan teenek mynt megh paranczolaak moyfes es aaron. El ywthwan azerth az eeffelykor: megh ólee wr yften myndennek elfe zyletteeth, ffarahonak elfew zyletteetwíl foghwa, mynd az fogolnak elfew zyletteyglen, ky az temleczebe tartatyk vala, es mynden baromnak elfew zyletteeyglen. Es ffel kele ffaraho mynd hw zolgaywal, es tellyes egiptommal, es tamada nagy kyaytas mynd tellyes egiptomba. Merth nem vala oly haaz, kyben hallot nē fekwneek. Es oda hywataa faraho moyfeslh es aaront azon eeyel, monda: kellyetek ffel, es meennyetek ky ez en nepem kózzól, ty es az yzrael ffyay, meennyetek el, aldozzatok ty vratoknak mykep-

pen mongyatok. Ty yohatokath es barmotokat vygyeetók el mykeppen keeretók, es el menween algyatok megh enghemeth. Kezereytk vala kedeegh az egiptombelyek es ky menny az yzrael neepeeth hw földókról nagy harmarfaggal mondwan: ym myndnyayan megh halwnk. Mynd az nep veen ffel tagasztot teeztath mynek elótte megh kelne, es ffel kótózween hw rwhayokban ffel veveek hatokra, Es wgy teenek az yzrael ffyay mynt megh paranczolta vala wr yften moyfesnek, Es ky mynd hw zomzegyatlwl fok ezyfthes es aranyas edenyeketh keerenek es megh foztaak egiptomoth, Es keleenek az yzrael ffyay, meenenek thamafebol Sokothban oly mynt hath zaz ezer neepek aprokna! es azzonyallatokna! kyl. Es ywwe ky hw velók nagy fok zamlalhathlan elegy neep yohokkal, es ky lemb ky lemb felee barmokkal, es megh meleghóythween az teeztath kyt ffel vettenek vala, pogaczakath fyteenek hamwba, merth femy eethket nem zerezhettenek vala fyettethwen ky yewny. Az yzrael ffyaynak kedeegh lakodalmok, kyben lakozaanak egiptomban, leen neegy zaaz harmyncz eztendew, kyk mykoron bel tóltenek vona, azon napon yewe wr yfennek hw fereghe egiptomnak földeeból. Az eey wr yfennek megh tartando, mykoron ky hoza hwket egiptomból kyt megh kel tartany az yzrael ffyaynak mynd hw nemzethfegekben. Monda azert wr yften moyfesnek es aaronnak: Ez az hofweethnak

zerzethfeeghe : Senky ydegeen hŵ benne ne eegyeeek. Myndeth vóth zolga kedegh elezer kernyŵl metelteffeek es wgy eegyek hŵ benne, yeweveen es berefek ne eegyenek hŵ benne. Az meel hazban ezyk kyŵl onnan ne vygyenek hŵ hwfaban, es hŵ neky tetemeeth megh ne tóryeetek. Mynden yzraelnek fokaffaga kózőnfeeghel tegye azth. Ha kedegh valameel' ydeghen tykózytekben akaran(d) mennye hogy hofwetot tegyen, kernyŵl metelteffeek elezer mynden fyrffy es wgy yllye megh. Vala ky kedeg nem leyend kernyŵl meteltetót ne eelyen hŵ velee. Egyenlew tórwen leegyen az lakofnak es az yeweveen'nek kyk ty kóztetók lakoznak. Megh teenek azerth myndent az yzrael ffyay, kyketh paranczolanak hŵnekyk moyfes es aaron, Es azon napon hozaa ky hŵket wr yften hŵ fereghók zereneth.

Uzen Jar Cap.

Esmegh zola wr yften moyfesnek mondwan : Zentóld ennekem mynden elfew zyleteth ky meehet nyth yzraelnek^{||⁸²} ffyay kózőth, mynd emberból, mynd baromból, merth myndenek enymók. Es monda moyfes az neepnek : Emlekózzetók megh ez naprol kyben ky erettetók egiptomból, es zolgalathnak hazabol, merth nagy ereff kezzel hozot ky tyteketh wr yften ez herról, hogy ne eegyetek kowazos kyneseth. May napon meentók ky wy gabonanak honapyaban. Mykoron be vyend teghed wr yften az ka-

naneofnak, Etheofnak, amorreofnak, eweofnak es yebwfeofnak földókre, kyt meg ygyeerth az thy atyatoknak hogy nekyk adnaa az meezzel es teyyel folyo földeth, akoron yllyeetók megh ezen honak napyan ez zenthfeeghes modoth : heeth napokon eelz pogaczawal, es az heted nap ylló ynnep lezen. Semy kovazos ne leeletteffeek the nalad, fe the tartomanydba, es bezeellyed megh azon napon the fyadnak mondwan : Ez az kyth en velem theen wr yften, mykoron ky yeweek egiptomból, Es ollyan lezen mynt egy yegy the kezedbe, es egy emlekózet the zemed elóth, es mynt egy tórween the zadba. Mert nagy hatalmas kezzel hoza ky teghed wr yften egiptomból. Mykoron azert be menendez az ygerethnek földere, mynden lelók allathnak elfew zyleteth yftennek zentólyyed, zamarnak elsew zylótteet yohal valczad megh, ha kedegh megh nem valtod, megh óllyed, Embernek elfew zylótteth peenzel valczad megh. Ha mykoron azt megh kerdendy az te ffyad, mongyad : Nagy erőff kezzel hozot ky mynketh wr yften egiptomból. De mykoron faraho el nem boczathana, myndennek elfew zyleteth meg ólee wr yften. Annak okaert aldozok mynden hym magot wr yftennek vala ky elfew meehet nyth, es en elsew zyletethmet valtom megh. Mykoron azert ky boczatta vona ffaraho az neepeth, nem hozaa atal hŵket wr yften az yazoknak földeen, ky kózelben vala, azt gondolwan

hogy netalantan haddal tamadnanak ellenők, es azon valo feeltekben efmegeh egyptomban terneenek, de el kerwltetee hw velók az nagy kyetlen pwztanak wtan. Veeve ffele azerth moyfes Jofeffnek hw testeet hw velle, myert megeh efkwttette vona hwketh mondwan: Megh latogat tyteketh wr ysten, vgyetek ky az en tetememeth eennen veltók. Es ky eredenek fokothbol, zallanak megeh ethamba az pwztanak kylfew hataran. Wr ysten kedeegh eletók meegyen vala vthat mwttatwan nappal fetet kó d ozlop zereneth, eeyel kedegh tyzes ozlop keppen, hogy mynd eeyel mynd nappal ennen maga vezerlenee hwketh.

Tizen Negy Cap.

Zola efmegeh wr ysten moyfesnek mondwan: mond azt az yzrael fnyaynak: Mennyenek ky eennen, es zallanak meg fnyariothnak elleneeben, ky vagy on magdalomnak es beeffon hely tenghernek elleneeben. Mert meegh azth mongya ffaraho Megh zorwltanak az földön, be rekeztótte hwketh az föld. Es en megeh kemeenyeytem hw neky zyweeth: Es yznye kezd tyteketh. Es en megeh dyczóvltetóm ffarahoban es mynd hw feregheeben. Es megeh twggyak az egyptombelyek hogy en vagók az wr ysten. Es mynd wgyan teenek, Es megeh mondaak egyptombely kyralnak, hogy el fwtot vona az neep, Es el valtozeek ottá farahonak es mynd hw zolgaynak zyók, es mondanak:

Myth akartwnk tenny hog el boczatanook yzraelth, es ne zolgalna mynekwnk? Zerzete azerth hath zaaz thaar zekereketh, es annak felette vala menea zekereketh talalhata egyptomba, mynd hadnagyokkal es fereghókkal. Es mykora kó wethneek az egyptombelyek yzrael fnyaynak nyomdokyth, talalaak megeh hwketh az taborba az tengher parttyan, Es ymaran farahonak mynden zekerey, lowagosy, es fereghy valanak fnyariothban, beeffon ellen: Es ffele emelween az yzrael fnyay hw zómóket, lataak az egyptombelyeketh hogy wtannok vannak, es megeh ffelelmeenek, es nagyon kyaythwan wr ystenre, mondanak moyfesnek: Netalantal nem voltanak temethew helyek egyptomba, azert hoztal ede mynketh hogy eeth halnank megeh ez pwztaban, myre akartad ezth tenny, hogy ky hoznal mynketh egyptomból: Nem de ez ee az mondas kyt zolwnk wala teeneked egyptomba, mondwan: tawozyal el my tewlwnk, hogy zolgalnywnk az egyptombelyeknek. Merth fokkal yob vala hwnekyk zolgalny, honnem ez pwztaba megeh halny. Es monda moyfes az neepnek: Ne akaryatok felny. Allyatok veztegh es laffaatok vrnak nagy dolgaath, kyt teendew ez may napon. Az egyptombelyeketh, kyketh maftan lattok, fo ha tebbe nem lattyatok erekkwl erекkee. wr ysten vyaskodyk ty erettetók, es ty vezteglótok. Es móda wr ysten moyfesnek: Myt kyaytaz en ream? Mongyad az yzrael

ffaynak hog' ereggyenek el, the kedegh emeld fíel the vezzódeh, es veffed az tengherre, es ozd ket felee h'wtet hogy meenyenek k'özep'otte az yzrael ffay zarazon. En kedegh meg kemeenyeytóm az yzrael ffaynak h'w' zyw'oketh, hogy yzzenek tyt'oketh. Es en meg dyczówltetóm farahoban, es mynd h'w' fereghyben, h'w' zekeryben, es h'w' lowagofybâ, es megh twggyak az egyptombelyek hogy en vagyok az wr yften. Es fíel kele az angyal ky elettek meegyen vala, hattra mene, es mynd az k'ód ozlop h'w' vele, es alla megh az yzrael ffay feregheenek es az egyptombelyek feregheenek k'óztók. Es mynd az eyeel oly feteth es vylagos k'ód leen, hogy egyik reez az mafykhöz nem mehethnee. Mykoron azerth fíel emelte vona moyfes h'w' kezeeth az tengherre, ottan wr yften nagy zeleth tamazhwan, mynd el fwtataa az vyzeth, es zarazon hagyaa h'wtet, es keth felee ozla az vyz, Es atal eredween az yzrael ffay, k'özep'óth zarazon atal meeneenek, Es vgyan vala az vyz h'w' nekyk mynt egy kewffal mynd yob fel'ól mynd bal fíel'ól. yzwen azerth hwketh az egyptombelyek be meeneenek h'w' wtannok farahonak mynd zekery mynd lowagofy az tenghernek k'özepyben. Es megh tekeenthween wr yften az egyptombelyeketh, mynd megh ólee az h'w' feregh'oketh, es mynnyayan yarnak vala az vyznek meelfegheben. Mondanak azt lathwan az egyptombelyeketh: f'w'ff'wnk el yzrael el'óth mert ennenmaga

wr yften vyaskodyk h'w' erettek my ellen'wnk. Es monda wr yften moyfesnek: emeld fíel te kezedet az tengherre, hogy teryenek az vyzek az egyptombelyekre, az zekerekre es lowagofokra. Es mykoron fíel emelte vona moyfes h'w' kezeeth az tengherre, ottan el'ó haynalba megh teree az tengher az h'w' elfew helyeere, es mykoron az egyptombelyek fwthnanak, el'ól veveek h'w'ket az vyzek es el boroyttaa h'w'ket wr yften az tengher habaynak k'özepyben, es boroyttaak mynd az zekereket, mynd az lowagofokath, es mynd az egheez fereghet, kyk mynd be meentenek vala az tengherbe, es egy fem marada h'wbennók. Az yzrael ffay kedeegh atal meeneenek zarazon az tengher k'özep'ót, es az vyzet valanak h'w'nekyk mynth egy kewffal myndenfel'ól. Es megh zabadoyttaa wr yften az napon yzrael Egyptombelyeknek kez'ókb'ól Es reegghel lataak az egyptombelyeket halwan az tengher zeleen, es megh yfmereek az nagy hatalmath kyt akkoron wr yften then h'w' ellen'ók, es felee az neep wr yftent, es hywenek wr yftenek, es moyfesnek h'w' zolgayanak.

Uzzen ewth Cap.

Ottan azert moyfes es mynd az yzrael ffay dyczeret'ót zerzeenek wr yftennek es mondanak: Cantemus domo, gloriose enim magnificatus est, equum et ascenforem deicit im mare: Enekelly'wnk wr yftennek merth nagy dyczófeegghel magaztateek fíel, mynd

lowat, mynd zekereth le veree az tengherbe. En ereffeeghem es en dyczeretóm wr yften: mert ydweffeghemre leen ennekem, Es az en yftenem es en dyczóyttóm en atyának yftene, es fíel magasztatom ||⁵⁵hwtet. wr yften olyan mynt az eróff fyrffyw, myndenható hwt newe, ffarahonak mynd zekereyt, mynd feregheet be veree az tengherbe. Hwt valogatot feyedelmy mynd beleemerwleenek az vyznek habayban, az vereff tenghernek meelfeghe el földőzee hwketh, mynd fenekre zallanak mynt az kew. Wram, az the yogod fíel magasztateek nagy ereffeeghben. Az the yogod, wram, megh veree az ellenfeghót, es the fokfaghw dyczófeghedben le hanyad en ellenfeghymet. El kylded te haragodat ky megh emeeztee hwket, mynt az zalmaath, es az the lelködnek haraghya myat egybe gywleenek az vyzek. Megh alla az folyo vyz, es megh gywle az meelfegh az vyznek középótte. Monda az ellenfeegh: megh yzóm, es megh fogom, megh oztom az bytangot, es bel telyk az en lelkiem: ky rantom en fegywerómet, es megh óly hwketh ez en kezem. fwalla az the zeled es el boroytaa hwketh az tengher, el merwleenek mykeent az nehez oon az hatalmas vyzben. Ky vagyon hasonlatos hozyad ereffeeghben? Vram, ky hasonlatos te hozyad nagysagos zenthseghben? rettenetes es dyczeeretes, es czodakat teewen ky nyoytaad the kezedeth, es el emezthee hwketh az föld. Vezelőye leel te nagy

yrgalmaffagod zerent az the neepednek, kyt megh valtál: Es vyveed hwtet te nagy hatalmaffagod zerent te zent lakodalmadnak helyeere: fíel tamadanak az neepeket, es megh haraghwanak, keferwfeghóket valának az yazoknak neepey. Ottan megh haborodanak edomnak feyedelmy, moabnak ereff vytezyt feelelem foglalaa, es mynd megh hydeghwleenek kanaannak lakofy. Rohannyon hwt reayok feelelé es reententes, te yogodnak nagyfaga myath. Legyenek yndwlathlanok mykenth az kew, myglen atal meennyen az the neeped, vram: myglen atal meennyen az the neeped, kyt megh valtottaal. Vyd be hwketh, es yltesd el te zenth erekfeghednek hegyeen, te ereff haylokodban, kyt magadnak zerzettel wram. Az te zent hazad, kyt az te zent kezeyd megh ereffeytetek: Wr mynd eeltygh vralkodygh, es mynd erekkwl erekkee. Merth be mene faraho lowaywal, zekereywel es lowagofywal az tengherbe, es reayok hozaa wr yften az tenghernek vyzet. Az yzraelnek kedeegh ffyay zarazon meenenek atal az tenghernek középótte. Ween fíel annak vtanna az Maria azzon, aaron es moyfenek hwga, hwt kezeeben egy czenghetwth, es ky meenenek az fatorbol hwt vtanna mynd az azzonyallatok czeengheteeffel es tanczolaffal, kyknek eelleyen eeneketh mond vala: Cantemus domo, gloriose enim magnificatus est, equum et ascenforem deicit in mare: Dyczereteth mongywnk wr

yfennek, merth nagy dyczófeghel fíel magzateek, mynd lowat, mynd zekereth be veree az tengherbe. Veve fíel azért moyfes yzrael az vereff tengherról, es meenenek be Surnak pwztayaban, es harmad napyg yarwan az pwztaban, nem lelnek vala vyzet ynyok es ywtanak marath mellee, es nem yhathnak vyzet hű belóle mert yghen keferű vala. Es zűggodafth teen az nep moyfes ellen mondwan: Myt ygyűnk, hű kedeegh yfíenre kyaytta, ky egy fíaat mwttata hűneky, kyt mykora az vyzbe boczatot vona, ottan edeffeegre valtozeek. Oth zerzee hűneky paranczolatokat es yteeletóketh, oth kefertee megh hűtet mondwan: Ha halgandod the vradnak yfíenednek zawath, es ky ygaz azth teyended hű elótte, es ha engghedendez hű paranczolatynak, es mynden hű paranczolatyt megh tartandod, mynden nyawalyat, kyt egyptomra veteek nem hozom the read. Mert en wr, te megvygaztood. Es meenenek az yzrael fíyay elymbe hol oth valanak tyzen keth kwtfeyek, es hethwen palma faak es taborth yteenek az vyzek melleth.

Tizen Hat Cap.

Es ky eredween helymból, yeweenek mynnyayan fíynnek pwztayaban, ky helymnek es Synaynak kózótte wagyon, mafod honapnak tyzen ewtód napyan. Es zwggodafth then az neep moyfesnek es aaronnak elene az pwztaban, es mondanak: yob megh

holtwnk vona yfíen keze myath egiptom földéen, mykora az hwff fazekak mellet ylűnk vala, es ezűnk vala kynyeret bewfegghel. Myre hoztatok ky mynket az pwztaban, hogy megh ólneetók mynd ez fokaffagot ehel. Monda azért wr yfíen moyfesnek: yme en boczatok tynektók hwffh men'ból, mennyen ky az neep es zeggye fíel menea eleezh mynden napókeed, hogy keferczem megh hűtet, hogy ha az en tórweenyembe yaryon awagy nem, hatod napon kedegh keth annyat zeggyenek mynt eegyeb napon. Mondanak azerth moyfes es aaron mynd az yzrael fíyaynak: Eftíhwe felee megh twggyatok hogy wr yfíen hozot ky tytóketh egyptomnak földéról, es hollal megh lattyatok az hű dyczófegheeth. Mert hallà ty zwggodafthokat yfíen ellen: my kedegh kyk vagywnk, hogy my ellenűnk morgottok? Es monda moyfes: Ad tynektek eflíhwe wr yfíen hwffh eennetek es regghel kynyereth mynden bewfegghel, azért hogy megh hallotta az ty zwggodafthokat hű ellenee. Azert nem my ellenűnk vagyon ez ty zwggodafthok, de wr yfíen ellen. Es monda moyfes aaronnak: Mond azt mynd ez egheez fokaffaghnak: yarwlyatok wr yfíennek eleybe, Merth megh hallotta az ty zwggodafthokat. Mykora azért aaron meegh zolna az yzrael fíyaynak, tekeenteenek az pwztara be, es yme wr yfíennek dyczófeghe megh yeleneek fenes kódbé, Es zola wr yfíen moyfesnek mondwan: Megh hallam az yzrael fíyaynak

zwggodafokath: mond azt hűnekyk: Esthwe hwstth eztók es megh eleghóttók kynyerral, Es megh twggyatok hogy en vagyok ty wratok ysten. Mykoron azert esthwe leth vona: tamada fok feregh ffyr es el földőzee az fatorth, es reegghel harmath zalla le az Satornak kewrwle, es yghen gyenghenek lattatanak, oly mynth az megh nyirth gyapyw, hofonlatoffagh zerent mynth az maraz le efyk az földre. Kyth mykoron reegghel lattaak vona az yzrael ffyay, ottan mondanak egy masnak: Manhw? az az myczoda ez? Merth nem twggyak vala myczoda vona. Kyknek monda moyfes: Ez az kynyrt kyt tynektek adot wr ysten eelederre, Ez az mondas kyt megh paranczolith wr ysten. Anneeth gyeyzen azerth mynden hű benne, meene eleegh eenny mynden feere egy kofarral. Es vgyan teenek az yzrael ffyay, es gyeyteenek hű neky tebbet, neky kewesebbeth, de annak sem lezen vala teb, ky tebbeth gyeyth vala, Sem annak kewefem, ky kewefebbet zerez vala. Monda azerth moyfes hűnekyk: Senky ne haggyon hollarra hű benne. kyk nem halgataak hű mondasfaath, de nekyk megh hagianak hű benne hollarra, es megh kelee mynt egy kowaz, es megh penyzlódeek. Es megh haraghweek hű reayok moyfes. Azerth annyat gyeythnek vala hollal, ky eleegh lezen vala myndennek azon nap: Merth mynt az nap ffel meleggedygh vala, ottan mynd el olwad vala. Hatod napon kedeegh myndenyk keth annyath gyeyth mynden ffewre.

Menenek azert az feyedelmek moyfeshez, es megh mondaak hű neky, ky monda: Ez az kyt wr ysten zolth: Az ynnepnek nywgodalma ystennek zentóltetóth. Azert honap vala my dolgot akartok mynd el veeghezyetek, es myt akartok megh földzyeetók. Vala my maradeek kedegh leyend, azt hollarra haggyatok. Es mynd azon keppen teenek mynt megh paranczola moyfes, es nem byzweek megh, sem feerghet nem talalanak hű benne. Es monda moyfes: eegyeetók az maradekot ma, mert ynnepe vagon wr ystennek, es annak okaert nem talaltok ma az mezón. Es ky menwen az neepek semyt nem talalanak. Es móda wr ysten moyfennek: Myglen nem^{||⁵⁴} akaryatok óryzny az en paranczolatymat, es törvenymeth? Laffatok hogy wr ysten atta legyen tynektek az ynnepót, es annak okaerth hatod napon adot tynek(tek) keth napra valo eeledelth. Azerth ky mynd hazanal lakeek es fenky kywl ne yaryon az heted napon. Azerth yzraelnek haza newezee hűneky neweet mannak az az meen'nanak, ky ollyan vala, mynt az koriandroinak hű feyeer maghva, es hű yzee mynt az meezzel fylth semlyenek. Monda azert moyfes: Ez az mondas kyt paranczolith wr ysten: tólcz be eeg koffarth hű belóle, es tartasseek elóttwnk való yewendó ydók-re, hogy megh yfmeryeek az kynyereh kywel eeltetelek tyteketh az pwztaban, mykoron ky yettetók egyptomnak földeeról. Es monda moyfes aaronnak: Veegy egy

edeent ffel, es tegy manth h^w belee mynt egy kofarba mene fføer, es ted le wr yftennek elette, hogy tartaffeegh vtannwnk valo nemzethfegre. Es wgy then aaron. Az yzrael ffyay kedeegh negywen eztendeegh eenek manth, myglen h^w lakodalmoknak fóldeere ywthnanak az az kanaannak h^w fóldeere.

Cyzen heeth Cap.

Azerth ky eredeenek mynd az yzraelnek ffyay Synnek pwztayabol h^w lakodalmok zerent, wr yftennek bezede myat, es zallanak megh kynek newe raffydym, hol bew vyze nem vala ynnya az nepnek. Es zwggodafth teewen moyfes ellen mondanak: Agy vyzet mynek^wnk hogy ygywnk, kynek felele moyfes: myt haborgottok en ellenóm, Myre keeferghetytók az wr yften(t)? Nagyön megh zomeehozek azert oth az neep vyznek fogyathkozafa myath, es zwggodeek moyfes ellen módwan: Myre tetted azt hogy my ky yewneenk egyptombol, hogy mynd mynket, mynd magzatwnkkat, mynd barmwnkkath megh ólneed? Wr yftenre kyaytta azert moyfes mondwan: Myt teegyek en ez neepnek, kewefón all hogy megh nem kówez enghemeth. Es monda wr yften moyfesnek: Meny elettek az neepeknnek, es veegy melleed az yzraelnek veeneyben, es ved kezede az vezzóth kywel az tenghert megh yteed, es meeny el, ym, en eletted allok az kew zyklan orebnek heegyeen, es yffed megh az kewzyklat, es vyz yew ky

h^w belóle, vgy hogy az neep yhatyk. Wgy then azert moyfes az yzraelnek veeneyvel. Es nevezee az helth keefertethnek az yzrael ffyaynak dagalyoffagokerth, myert oth megh keeferteek wr yftent, mondwan: Vagyön ee yften my kózzt^wnk awagy nynez? Azon yewe el h^w re(a)yok Amalek, es hadakozyk vala h^w ellenók raffydym hegyeen. Es monda moyfes Jofwenek: Valazy nepeketh ky, es meny el, ythkózzel Amalekkel honap, En kedegh az heegyne teteyn allok, es az yften vezzóyet kezemben tartom. Wgy then Jofwe mynt moyfes mondaa, es vyafkodeek amalekkel. Moyfes kedegh, es aaron, es wr ffel meenek az hegyre. Mykoron ffel emely vala moyfes h^w kezeyth, akkoron yzrael gyezy vala. De ha csak vala my keweffee le erezty vala, akkoron Amalek gyezy vala. Moyfesnek kedeegh h^w kezey nehezefek valanak. Egy keweth teenek azert alaya, hogy rea ylne, aaron kedegh es wr tarttyak h^w kezeyth keth felól. Es leen hogy annak vtanna megh nem faradnanak h^w kezey mynd estygh es, es megh gyózee Jofwe Amalekóth mynd neepeewel, es le vagaa. Es monda wr yften moyfesnek: yrd be ezth emlekózettre egy kenybe es Jofweenek halafara. Merth elveztóm amaleknek emlekózetty mennynek alatta. Es oltarth zerze moyfes ott, es hywaa h^w neweeth: Wr yften en ffel magaztatafom, mondwan, Merth twlaydon vrnak keze, es yftennek hada lezen Amalek ellen, mynden nemzetról nemzettre.

Ezzen nholcz Cap.

Mykoron kedegh hallotta vona yetro madyan papya, moyfes yppa, mynd azokat kyket wr ysten teth vona yzraellel hŵ neepeewel, es moyseffel, Es hogy ky hozta vona wr ysten yzraelt egyptombol, veve ffele Sefforat moysefnek felefeeghet, es hŵ keth ffyayth, Gerffant es Elyezerth, es yewe moyseffhez az pwztaban, hol oth megh ytteek vala taborokat az ysten hegye alath: Es neky yzene mondwa: Az the rokonfagod yettro yewek hozyad the felefeegheddel es ffyayddal. Hŵ azert ottan ky meene eleybe es egymaffh ymadwan, megh apolak egy maffh. Mykoron be mentenek vona az thaborba, ottan mynd megh yelenghetee hŵneky myth tet vona wr ysten ffarahonak es hŵ nepenek yzraeleerth, es mykeppen megh zabadoytotta vona hŵketh. Es hogy azokat hallotta vona, nagyon erwle raytta yettro, es monda: Aldot legyen az wr ysten ky tyteketh megh zabadoytot az egyptombelyeknek kezokból, ebben yfmerom, hogy nagy ysten hŵ mynden ysteneknek fŵlette. Ottan azert aldozatot theen yettro az wr ystennek. Es hozya yweenek aaron, es mynd az veenok, hogy lakoznanak hŵ vele ystenek elette. Mafod napon azert yle le moyfes hogy yteeletot tennee az nepnek, kyk elette alnak vala reeghtwl foghwa esthwelygh. Mykoron mynd azokat latta vona az hŵ rako-na, monda: my dologh ez ah myth ez nep

közóth, myre ylz teemagad egy? az fok neepeeth war mynd estygh, kynek felele moyfes: Mynd ez neepeek azert yewnek en hozyam, hogy ystennek sentenciayat az az ygaz yteeletyt kereffeek. Mykoron vala my haborw-fagh tamadand hŵ kóztók, hath en hozyam yewnek, hog megh yteellyem hŵket, es megh mwtaffam hŵnekyk ystennek paranczolatyt es tórweenyt: hŵ kedegh monda: Nem yo dolgot teez: hewfagos mwkawal faratz megh, mynd ez neep, mynd the, merth te eródnék fŵlótte vagyon ez dologh, ten-nen magad el nem zenwedhetód, de hallyad az en bezedemeth es tanaczomat, es wr yf-ten leszen the veled. Leegy the az neep elóth azokban kyk ystenttwl zarmaznak, hogy yelenczed megh hŵneky, es mwtaffad megh az neepnek az ysteny tyztólethnek mogyat, es cerimonyayath, es az vtat kyn kellyen yarnyok, es az dolgot kyt kellyen tennyok. Kereff kedeegh mynd az neep kózzól bewlcz neepeeketh, es ysten feloketh kyk-bé ygaffaagh vagyon, es kyk gylolyk az fefwenfeeghót, es zerez hŵ kózzólók tyzedósfoketh es zazadofokath, es dekanokath kyk yteelleek mynden ydóben az neepeth. ha vala my kedeegh nagyob leyend kerdefre, hozyak te hozyad, hŵk csak kyffeb dolgot yteellyenek, es kynnyeb legyen teeneked. Ha ezt teyended be tellyefeyted vrnak paranczolatlyat es az hŵ hagyomafath el vyfelheted, es mynd ez neep bekefeegghel mehet hŵ helyeere. Kyketh halwan moyfes



myndent vgy then, mynt hŵ neky tanaczolaa: Es yeles neepéketh valazthwan mynd e-gheez yzraelból, kykkózól nekyket tyzedeffeethen, nekyket decańnaa, nekyketh feyedelmee kyk yteelneek az neepeth mynden ydóben es vala my nehez dologh vala hw eleybe vyzyk vala. Es annak vtanna el boczataa hŵ yppaath, ky hŵ lako földeebe teree bekefegghel.

Тринадцатый Глава

Harmad honabba ymar hŵ ky yewetelyknek vtanna egiptombol, yeweenek Synaynak pwztayaban, es zallanak megh az hegynek elleneeben. Moyfes kedeegh meeneffel wr ystenhez az hegyre. Es hozya hywaa hŵtet wr ysten az hegyről, es monda: Ezt mongyad Jacob hazanak, es yelencz az yzrael ffaynak, ty magatok yol latatok mytheek az egiptombelyeknek, es kywe hozalak tyteketh mynth egy kefelyw zarnon ^{||⁵⁵} es magamnak foglalalak, ha azerth halgatangyatok az en bezedymeth es óryzendytók az en zerzeefymeth, leztók en nekem valasztot neepeym mynd eegyeb kezenfeghes neepék kózzól. Merth enym mynd ez tellyes föld, ty es leeztek ennekem papy orzagaa, es zent neep, ezek mongyad megh az yzrael ffaynak. Es el yewe moyfes ysten elől, es egybe gyeytee mynd yzraelnek veeneyth, es megh magyarazaa hŵnekyk mynd az bezedeketh, kyket ysten paranczolt vona. Es felelee egyetembe mynd

az nep: Myndeneketh kyketh wr ysten mondot, megh teezyek. Mykoron azerth megh yelentette moyfes wr ystennek az neepnek akarattyat, monda ottâ wr ysten: yme ymaran te hozyad yewek fenef kódben hogy hallya az neep es en zomath, es hyggyen teneked mynd erekke. Monda esmegh: meny el az neephez, es zentöld megh hŵketh ma es honap, es mossaak megh hŵ rwhayokath, es legyenek kezók harmad napra. Mert harmad napon le zaal wr ysten mynd ez neepnek elette Synay hegynek teteyre. Es zerez' hatarth az nepnek mynd kórwl es mond azt hŵnekyk: oyyatok magatokath, hogy az hegyre ffel ne mennyetek, se hŵ hataryt ne ylleffetók. Mert vala ky ylletendy az hegyet halalnak halalawal hal, kez hŵtet ne ylleffe, de megh kówezyeek, awagy megh lewöldózzek. Awagy barom ylletendy, awagy ember, towabba nem eel. Le zalla azert moyfes az hegyről az neephez, es megh zentólee hŵketh, es mykoron megh mostaak vona hŵ rwhayokat monda: Legyetek kezók harmad napra, es ne kózelgheffetók thy feleffeeghtókhöz. Ymaran azert az harmad nap el ywthwan, es az nap ffel kylween, es yme azon kózbe nagy menydórhók kezdeenek hallattathny, es fenes vyllamafók, es nagy ferŵ kódben boroyttaa mynd az hegyet, es nagy trombita zozatot(k) kezdeenek zengheny. Es megh yyedeenek mynd az neepék, kyk az taborba valanak. Mykoron azert ky vytté vona hŵket az taborbol ystennek zyne

eleybe, megh tawol az hegynek alatta. Mynd az synay kedegh fyftelegh vala: myert hogy le zallot vona hű rea wr ysten tyzbe, es mynt egy kemeenczeből vgy zarmazyk vala az fyfth hű rola. Es az kyrth zozat es laffa laffan yobban hallattatyk vala. Hozya hywaa azert wr ysten az hegynek teteyre moyfest, es monda hűneky: Zall le, es lafd megh az neepet netalantal fler akar yewnyeez hegyre hogy ystent lathaffa, es el vezyenek nagy sokan hű kózzólók. Es monda moyfes wr ystennek: Az kőz neep nem yóheth fler ez synay hegyre. Merth nam megh hattad hűnekyk mondwan: vefs hatarth az heegy alat hűnekyk, es zentóld megh hűketh, kynek monda wr ysten: Meny el, zaal le, es yew fler the es aaron. Az papok kedeegh es az kőz nep atal ne mennyenek az hataron, fe ystenhez fler ne yewyenek, hogy megh ne óllye hűketh. Es le zalwan moyfes mynd meg mondaa az neepnek ystennek bezedeth.

Guzad Cap

Ellyen nemű bezedóketh zola oth wr ysten hűnekyk: En vagyok te vrad ysten kykywe hoztalak egyptombol zolgalathnak hazabol. Ne legyen ydeghen ystentók en elettem. Ne faragy te magadnak balwanth fem eegyeb valamy hafonlatoffagot, kyk mynd földön awagy mennyen vannak. Ne ymagyad hűketh fe tyztólyed. En vagyon(k) te vrad ystened, erefs, felelmes, zerethó, megh

latogathwan atyaknak hű alnokfaghyt hű ffyokban, mynd harmad es neegyed yzygh, azoknak kyk enghem gylóltenek. Es yrgal-maffagot teweene ezer keppen azoknak kyk enghem zerethnek, es az en paranzolatymat tarttyak. Ne vegyed the vradnak ystenednek hű neweet heyaba, mert nem vezy wr ysten az ollyant mykeent byntelent ky hű neweet heyaba vezy. Emlekózyel megh hogy az ynnep naphoz zentellyed, hat napokon mwkalkogyal, es mynden dolgot el teegy. Heted napon te vradnak ystenednek ynnep napya vagyon. Semy dolgot ne teegy hű raytta, fe te, fe hozyad tartozzo, kyk te kapwdon belől laknak. Mert hat napokon teremtetted wr ysten mennyeth es földet, es tenghert, es kyk mynd hű bennók vannak, es heted napon megh nywgot. Annak okaert megh aldotta wr ystennek az ynnep napot, es megh zentólte hűtet. Tyztellyed te atyadat anyadat hogy hozyw nyomw legy ez földön. Ne ólly. Ne paranzalkoggyal. Ne tegy orffagoth. Ne zoly hamys tanoth te atyad ffya ellen. Ne kywand te baratodnak hazat. Ne kyvand hű feleffegheet, ne zolgayat, ne zolgaloyat, ne ókreeth, ne zamarath es femyt kyk hű hozyaa tartoznak. Mynd az neep kedegh lattya vala az zozatokath, lampafokat, es az kyrth zengghesóketh, es mynd az hegyeth fyftólóghween: es ottan megh hyyedeenek es retteneenek, es tawol alwan mondanak moyfesnek: zoly the mynekűnk es megh hallyok, ne zollyon mynekűnk wr

yften, ne talantan megh halywnk. Es monda moyfes az nepnek: Ne akaryatok feelnye. Azert yewt hogy megh kefeertene tyteketh wr yften, es hogy hű feelleme lenne tybenetek es ne veethköznetők. Tawl alla azert az neep, moyfes kedegh be meene az kőd-be kybe yften vala, es monda wr yften moyfesnek: Ezeketh mongyad az yzrael ffyaynak: Ty magatok lattatok, hogy menyből zoltam tynektek: Azerth ne zerezyetek ty magatoknak fe ezyfból fe aranbol ystene-keth, földből zerezyetek ennekem oltarth, es azon algyatok ystennek ty tyztóffeeghtőketh es aldozattokath, mynd ty yohotokath es ókrótóketh valameely helyen en emlekőzetóm leend, es en hozyad yewók es megh aldlak teghedet. Hogy ha kedegh kewből zerzendez ennekem oltarth, ne eppóhed hűtet faragot kewekből, merth mynt faraghny kezdendőd hűtet, ottan megh fertőztetyk, garadyczon ne hagy az oltarra, hogy te zeme-remfeghód ky ne lassfeek.

Gwjon Egned Capitulum

Monda wr yften moyfesnek: Ezek az yteeletők ky(keth) ah neepnek eleybe veff. Ha fydo zolgaath veyendez awagy zolgalot, hat eztendeegh zolgallyon teghed, es heted eztendóben zabadon ky boczaffad hű zolgalattyath megh fyzethween. Ha vala ky masth megh verend, es megh haland, az es halalnak halalawal hallyon. Ha kedegh yften enghedendy hű kezeeben, en helth zerzek

howa fwffon tórween napygh. Ha kedegh vala ky zanzandekkal megh ólendy hű barrattyat meegh az oltartwl es el vonnyad hogy megh hallyon. Vala ky hű attyat, annyat megh verendy, awagy ólendy, halalnak halalaaval hallyon. Vala ky embert wrzand, es el adangya, halalnak halalawal hallyon. Vala ky masth megh verend, awagy kewel ytend, es megh né haland deagyba efendyk, awagy yftapon yarand: az ember ky azt tette, megh fyzeffe mynden karath, es myt orwofokra kóltót. Vala ky zolgayat awagy zolgaloyat megh verendy vezzówel egy (es) megh haland kezeebe, ottan gykos lezen: ha kedygh az wtan my keweffe eelend, nem lezen, merth peenzen vette. Vala ky nezüks azzonyallatot megh verend es hallowtat zylend: tartozyk arra vala myth az azzonnak hű vra vezen raytta, ha kedeegh az azonyallat es megh haland: vala(ky) azt tette, ottan leelekert lelkót aad, zómeerth zemeth, fogherth fagath, kezertth kezeth, laberth labath, eegheteeferth eegheteefst, febeerth febóth, yteeferth yteefst. Ha mykoron barom zarwawal vala kyt megh ólend meg kel kówezny, es nem kel hű hwfaath megh eenny, az baromnak wra byntelen lezen. Ha vala meely barom dyhes awagy zeles leend: es gyakortaa hyrre tetween hű vranak be nem rekeztendy, es hű zarwawa(D) vala kyt megh ólend^{||^{so}} az baromot megh kel kewezy, es hű wrat megh kel ólny hogy ha dyaath akaryak

megh venny: azth kel adny az hű lelkeerth vala myt keeren'nek. Vala ky kwttat awagy czatornath afand, es be nem feedendy, es vala meely barom belee efendyk: az kwthnak wra megh fyzeffee az baromnak araath, az barom kedeegh ewee lezen. Ha egyknek barma az mafeeth megh ólendy tórteenettel, mynd az eelóth, mynd az holtat megh ozyak hű kóztók. Ha kedegh egyk zeles volth, es az hű wra be nem akarta rekezteny, az holtteerth maſth aggyon es az holth barom hűee leezen.

Hwjon kett Cap

Ha ky maſth megh wrozand, neegy anneeth aggyon erette. Vala ky az wrvoth eeyel hű byneebe megh ólendy nem lezen gyklos, ha kedeegh nap vylaggal, vethkózyk. Vala ky maſtnak mezeyt awagy zelóyeet megh fertendy, az karth megh fyzety. Vala ky zeneth gyoytand es karth teend, megh fyzety. Vala kynek maſtwl yozagath el wrozyak, megh kel fyzethny. Byes bayoſth eelny ne haggyatok. Vala ky balvan yſteneknek aldozandyk, megh kel ólony, hanem csak az wr yſtennek, yeweveenth megh nem kel haboroytany, arwakath megh nem kel ferteny. Mert ha megh fertendytók hűket, reatok kyaythnak, es en megh halgatom hű kyaythafokath, es reatok zall az en haragom, es el vezthlek tytóketh ellenfeghnek fegywereewel, es ty feleffeeghtek ózweggyee maradnak, es ty ffyatok arwayaa.

Ha kynek kólczón peenzth adandaz, ne foycz ky lelkeet ydew nap elóth megh adny mynt az wforaff. Ha the baratodnak rw-hayat el vetted zalaghba, nap nywgtat elót meg aggyad hűneky, merth nynczen eegyeb kybe hallyon, mert ha read kyaytand, megh halgatom hűtet merth yrgalmas vagyok. Az yſteneketh ne ragalmazad, es the neeped feyedelmeeth ne athkozyad, the dezmadath, es elfew magodat ne keeffel be zolgaltathny. Te elfew zylettedeth ennekem aggyad. Te barmaydbol es yohaydbol megh azonkeppé teegy, heted napygh legyen hű annyawal, es nyolczad napon ennekem aggyad hűtet, zenth emberek leztók ennekem. Az oly tagot kyt beſtye marth megh, ne eegyetek, de az ebeknek veſſetek.

Hwjon három Cap

Hazwghnak bezeedeet be ne veegyetek, es ne foghyad te kezedet egybe, hogy vala meely bynes mellet hamyf tano leegy. Ne yndoycz fenkyt gonozra: fe fokak tanaczának ne enghegy gonozba: hogy myndenwttth megh ohaffad magadat byntwíl. Ha mykoron megh talalandod the baratodnak yohath awagy zamarath, el teevedween az mezón, haycz megh hűtet. Ha le efween talalandod ne mwlyad el hűtet, de ffel emellyed hű vele. Byntelenth es igazath megh ne óly, merth ellenfeghe lezek az kegyethlennek. Mynden hazwghfagot el tawoztaff. Es ne zereff ayan-dekoth venny, ky meg vakoyttya meegh

az belczeth es, es el fordoyt্যা az ygaznak bezeedeeth: zarandekhoz kemeen ne leegy, twggyatok hogy ty es zarandekok voltak egiptomnak földeen. Hat eztendeegh zanczad the földedeth, es be gyóhed hű haznaath: heted eztendőben nywgodny haggyad hűteth hogy eelnyenek az zegheenyók vele es ha vala my el maradand, eelnyenek az mezey vadak madarak hű vele. Azonkeppé teegy the zelaydnak es olay ffaydnak, hat napokon mwkalkoggyal, heted napon megh zennyel hogy te barmod es megh nywgoggyek, es the zolgayd zolgaloyd megh kynnyeheek hű farathfagokath: Mynd ezeketh megh tarczatok. Ydeghen yfsteneknek newókra ne efkűggyetők. Harom yzbe mynden eztendőbe ennekem ynnepeth yllyetők, es az hofweethnak tyztólety^k(t) megh óryzyed, heeth napon eegyel pogaczath mynt megh paranczoltam teneked wy" honapnak ydeyn mykoron ky yettel egyptombol, es ne leegy en elettem hewfaggal. Haromzer yewyen en eleembe eztendeegh mynden fyrffyw zemeely, kólth kynyerrel ne aldozyal ennekem veerth, aldozathnak keweree ne maraggyon the nalad reegghelygh. Te földed gymólczeenek eleyth ffel vygyed te vrad yfstennek hazahoz. Ne főzyed az ghedóleth hű annyának teyeeben. yme en el kyldóm en angyalomat hogy te eletted mennyen es megh óryzyen teghed, es be vygyen az megh zertzet herre. Tarczad hűtet es halgaffad az hű zawath, es ne alohad hogy megh vtalna teghedet, es nem

hagy el teghed mykoron veethkőzól, mert az en newem vagyon hű velee. Hogy ha azért halgatandod az hű zawath, es myndeketh megh teyendőd, kykeith paranczok, ellenfeghe lezek te ellenfeghydnak, es megh gyettrem kyk teghed meg gyeternek. Eletted meegyen azért az en angyalom, es be vyzen az ygyeerethnek földceben. Ne ymaggyad az oth valo yfsteneketh, es ne tyztólyyed hűketh, es ne ted az oth lakooknak mywelkődetyth, de el rekkenczed hűketh es el tóryed az balwanoknak ozlopyth. Es zolgallyatok thy vratoknak yfsteneknek, hogy megh algyalak tyteketh mynd kynyerrel mynd vyzzel, es mynden beteghfegeth el vegyek ty kőzzóletők. Nem lezen maghtalan es meddew ty kőztetők, ty eelletteknek napyayth veeghyg tellyefeytóm. Feelelmet es rettentefh boczatok myndenwt the elótted, es mynden neepet megh ólók vala howa be meegy, es mynden ellenfeghydnak hatat adok the elótted. Es lezen the hatarod az vereff tenghertwl foghwa, mynd nap nywgaty tengherygh. Te kezeydbe adom mynd földön lakozokat, es ky hanyom hűket onnan te zynednek elette. Ne teegy frygeth hű velők, fe az hű yfstenekkel, hogy bynre ne yndohanak es vezedelmedre legyenek yewendőre.

§wjon neegy

Monda az wtan moyfefnek: yewetek ffel wr yfstenhez, te es aaron, Nadak es

abyw, es hethwenen yzraelnek veeney kózzól, es ymathkozyatok tawl, es csak moyfes yewyen wr ysten eleeben, es az tebbý oda ne kózelgheffenek, fe az kózz neep. Es mynd megh mondaa moyfes az neepnek wr ystennék bezeedeeth. Es felele az neep egyetembe: Wrwnknak mynden mondafaath megh teezyek. Es megh yraa moyfes wr ystennék mynden mondafaath, es reegghel ffel kelween oltarth zerze wr ystennék az hegynek alatta, es el kyldee az yffyakath es aldozattra valokath hozanak, es aldozanak oth wr ystennék bekefeghes hostyakath, wr ystennék tyzen keth twlkokath. Veve azert az aldozat veereenek feleeth es tóltee egy poharba, az feleeth kedegh ónthee az oltarra. Es ffel veveen az tórweenek kenyweeth olwafa hű benne az neep hallafara, kyk mondanak: vala myth zolta my vrwnk ysten, mynd megh teezyek, es enghedelmehek lezűnk, hű kedeegh az megh tartot veerth az neepre hymthee, es monda: Ez az fryghnek veere kyt meg ereffeyteth wr ysten ty veletek, mynd ez bezedeknek myatta. Es mykoron ffel mentenek vona az hegyre Moyfes es aaron, nadab es abyw, es hethwenen az yzraelnek veeney kózzól, megh lataak yzraelnek ysteneeth. Hű labay alath oly mynt saffyrom kewból alkototh pagymontomoth, es mykeppen az eghet mykoron zeep tyzta. Es lathwan órwleenek, es eenek ynak wr ystennék elótte. Es monda ysten moyfesnek: yew" ffel hozyam az hegyre es leg" velem oth, es keth kew tablakat adok

teeneked, es tórveent es paranczolatokath kyketh en yrttam, hogy megh tanohad reaya az yzrael ffyayth.||³⁷ Fel kele azerth Moyfes es Jofwe, hű zolgaya, es ffel eredween az hegyre monda az yzrael veeneynek: Varyatok megh eet mygh hozyatok terűnk. Nam veletók vagy on aaron es hwr, ha my kerdees tamadand kózzettók vygyeetók hű hozyayok. Mynt azerth ffel menth vona Moyfes az hegyre, ottan be boroyttaa feteth kódd az hegyeth, lakozwan hű raytta ystennék dyczófeghe. Es heted napon hozya hywaa ysten moyfesst az kóddból, ollyan kepew vala kedegh ystennék hű dyczófeeghe, mynt az egghó thyz az hegynek teteyn, lathwan azth mynd az yzrael ffyay. Be menwen azerth moyfes az kóddnek kózzepybe ott leen ystennel negyven eeh es nappaa.

Gwjon ewth? Cap

Es zola wr ysten moyfesnek mondwan: Mongyad azth az yzrael ffyaynak, hogy veyen be ennekem mynden dezmaath mynden embertűl, es kyk zabad akarattal myt adnak veegyetoók el, ezyfeth, aranyath, erczeth, vafath, byborth, barffonth, kamwkat, athlaczoth, keczke beerth, Bak Beerth, Setym ffakath, olayth lampaf eeghethny, keneteth, zep yllathw temyenth, draga keweketh, es gyengyeketh, myfe mondo rwakra. Es zerez" ennekem Santtuarimot az az egyhazat, es en hű kózztók lakozom az zent helyen, es mynd azon hafonlatoffagh zeren zerezyed hűtet mynt en theeneked

ky jegyzóm ez hegyen. Es egy zekrenth zereez" ennekem Setym fíabol, kynek hozya faga harmad ífel ífeengh legyen zeeleffeghe máíffel ífengh: magáíffaga es máíffel ífengh: es tyzta arannyal megh aranyazzad híwteth mynd kywíl belól, es híw neegy zegheere neegy arany karykath zerez", hogy rwdban el vyheffEEK mykoron zyghífeegh. Es tarcz az zekreenbe az tórwenh es az paranczolatokath, kyketh en adok teeneked. Es zerez" fólwíl feedeleth híwneky tyzta aranbol, es keth kerwbyn angyalokath tyzta aranbol keth felól, be fedezween híw zarnyokkal az zekreenth: es egy máí zyneeth neezyek keth ífelól. Eennen zolok teeneked es paranczokok te nekéd az ket kerwbyn angyalok kózzól, es az zenth zekreenek fólwíle, mykoron myt akarandok paranczolny az yzrael ífyaynak. Towaba zerez" egy aztalh es Setym fíabol kynek hozya ket ífengh legyen, zeeleffeghe egy ífengh, es magáíffaga máíffel ífengh, es az neegy labanal, neegy aran karykakath, hogy rwdban el vyheffEEK mykoron zyghífeegh, zerez" annak vtanna vyzmosdokath, twríribvlomokath, poharokat, gyerttatartokat, zeweethnókóketh es ollokath kywel hammath el typyeek, kyben mynd zolgallyanak az aldozath koron, mynd tyzta aranbol, ezeketh mynd ollyan hafonlatos pelda zerenth zerezyed megh mynth meg vagyón teenekéd mwtathwan az hegyen. — Eetth keth kapitwlom hean vagyón, my modon, es my zerrel montta wr yísten

zerzeny az nagyab tabernaculomoth, awagy az yísten Satorath es egyházath mynden zezamawal hozya tartozowal, es benne valokkal, kynek ertelme es magyaríffaga ífemykeppen en elmeenbe nem ífer, de eegyebtíwl ífem erthetóm. De mykoron megh kezíwt vona, monda wr yísten moyífefnek: Paranczold azth az yzrael ífyaynak, hogy hozyanak teenekéd olayth az olay fakrol tyztan es megh zyrrween hogy koron ked lampas eeghyen az egyházban es az cellahnak kywíle ky yísten elóth vagyón es ahhoz ílafson aaron es az híw ífyay reegghel es ífíhwe, ky erekke valo tyztóleth leezen mynd nemzettról nemzettre wr yístennek az yzrael ífyay kózzóth.

írvíij cap.

Aaronth the atyadíífyat fogd hozyad híw ífyayval mynd tellyes yzraelnek neepe kózzól hogy papy zolgalattal zolgallyanak ennekem: Aaron, Nadab, abyw, eleazar, es ytamar. Es zerez" zēt papy ewtózetót aaronnak te atyadíífyanak híw dyczóífeegheere, es ekóíífeeghere, kyben meg zentóíttethween zolgallyon ennekem, es az rwhaya mynd aranyas gyenghes es draga kewekkel legyen be ífyzween, es az hwmeralnak keth zelen onykhyn kówekón megh nyomyaak yzraelnek tyzen keth ífyá neweeth erek emlekózettre. Es azth aaron vyífellye wr yístennek elette Es annak felette zerez" egy tenernee aranyafbarfont kyre neegy renddel ífyzyed rea ez tyzen keth draga keweketh. Elífew renden

legyen Sardius, thopafius, es Smaragdus. Masod renden Karbonculus, Saffyrus, es yafpis, harmad renden Lygurius, Achates, es amethystus. Es negyed renden Crifolitus, Onychynus, es Beryllus. Ezeketh mynd aranban kel be foglalny hű allo helyeken. Es ez tyzen keth keweken yzraelnek tyzen keth ffya newe legyen ffel yrwa. Es vyfely aaron hű meelyeen mykoron az sanctuariomba be meegyen wr ystennék eleybe erekke valo emlekózzetre, es vefi bőlczeffeeghót es ygaffagot aaronnak meellyere, hogy vyfelye hű raytta az yzrael ffaynak yteel(et)yth mykoron be meegyen wr ystennék eleybe. Es zerez' aaron kenthefeenek also peremeere egy arany czenghetűth mynt egy punica alma vona: maf felől megh azon keppen, hogy mykoron reaya vezy hű papy ótőzetyth az aldozatnak ydeyn: megh halgattafseek hű zenghefe mykoron be meegyen awaygy ky yew az sanctuariombol wr ystennék elette, es megh ne hallyon. Es zerez' hű homlokara tyzta aranbol egy kys gyenghe, es yrth ffel hű rea: Ez wr ystennék zenty, es kőffed ffel arany fonallal az pyspeknek koffyomaara, es koronked homlokán hordozzya hog' yrgalmas legyen hűneky wr ysten, Aaronnak, ffaynak, es zerez' kőczőleket, partha óweketh, es zeep fyweghóketh hű dyczőfeghekre, es ekeffeghekre. Es ótőztedffel mynd aaront, mynd az hű ffayyth, es myndennek megh zentellyed hű kezóketh, es ennenmagokath, hogy papfagh-

ban zolgallyanak ennekem. Ez erekke valo tórween lezen aaronnak es hű magzatynak hű vtanna.

Ғызын кыленз Чап (XXXI).

Es mykoron myndenth be tellyefeytet vona Moyfes, kyt wr ysten hagyoth vona hűneky, aaronnak, es hű ffaynak, es az templomnak, es hű benne valo zenthfegheere, zola esmeg wr ysten moyfesnek mondwan: yme hyttam en hű neween Bezellelth hwry, es hwr ffayth Judanak nemzeteeből, es bel tóltóttem hűtet ystennék lelkwel, bőlczefeghewel, ertelmeewel, es mynd twdomannyal mynd mywnék gondolattyara, es leeletyre, aranbol, ezyffhből, erczból, gyengyből, kewből es fabol, Es tarffot attam hűneky olyabot Akyfamek ffayth dannak nemzeteből, es mynden bőlczeffeeghót attam hű zyvebe, hog' myndent kyt en paranczoltam teeneked az fanttuariomnak es az ystenny Satornak zyghfeghere megh twgya lelhy es zerezny. Esmegh zola wr ysten moyfesnek mondwan: Mongyad azth az yzrael ffaynak: Laffatok hogy az en ynnepemeth megh óryzyeetek, merth yegyűl vagyon vettethwen en kőztttem es ty kőztetők mynd ty nemzethfeghtőkbe, hogy megh twggyatok merth en vagyok az wr ysten ky megh zentőllek tyteketh. Tarczatok megh az en ynnepemeth merth zenthfeghre vagyon tynektek. Vala ky megh főtőztetendy hűtet, halalnak halalawal hallyon. Vala ky hű raytta

dolgot teyend, ky vezz annak lelke az neep kózzól, hath napokon teegy mynden dolgot, az heted napon kedeegh ynnep vagon, wr ystennek nywgodalma napya. Vala ky az nap dolgot téend meg hallyon. ||^{ss} Megh tarzack azerth yzrael ffyay az ynnepeth, es zolgallyaak mynd hŵ nemzethfeghekbe, merth zerzees ez es yegy en kózóttem, es the kózótted. Merth hath napokon tette es terem-tette wr ysten mennyet es földeth, es heted napon megh zóneek mynden dolgatwíl, mynt ez kenynek eleyn megh hallottatok. Es ada wr ysten moyfesnek, mynd ez bezedeknek vtanna, Synay hegynek teteyn keth kew tablakath, kyk ystennek wyyawal valanak be yrwan.

Harmincz Cap

(XXXII).

Lathwan azert az neep hogy fokat keef-neek moyfes az hegyen, ffel tamadanak aaron-
ra mondwan: kel ffel, zerez" ysteneket myne-
kŵnk kyk eletŵnk yaryanak. Mert Moy-
fesnek, ez embernek, ky mŷket kywe ho-
zot egyptombol, nem twggyok mynt terteenth
dolga. Es monda hŵnekyk aaron: Veegye-
tek mynd ky ty feleffeghteknek, fyatoknak
es leantoknak fylókból az gyrŵketh es hoz-
yatok en hozyam, es wgy teenek az nee-
pek, aaron ónthe mynd azokbol egy boryw
kepóth. Es ottan mondanak az neep: Ezek
az the ystenyd yzrael, kyk kywe hoztanak
teghed egyptombol. Mynth azth latta vona
aaron, ottan oltarth zerze hŵneky, es megh

keyaytataa mondwan: hónap vrnak tyztóle
tes ynnep vagon. Es regghel ffel kelween
bekefeeghes aldozatot theen az Balvan'nak,
es le yleenek eenny es ynnya es ffel kelee-
nek yateekra. Es az ydóben zola wr ysten
moyfesnek mondwan: Meny el, zaal le, merth
vethkózeek az neep, kyt kywe hoztal egypt-
omnak földeeról, hamar el tertenek az
vtrol kyth megh mwtattal hŵnekyk, es
borywth ónteenek, es ymadak hŵtet, es
hoftyakath aldozwan hŵneky mondanak:
Ezek az the ystenyd yzrael, kyk kywe hoz-
tanak theghed egyptomnak földeról. Efimegh
monda wr ysten moyfesnek: latom hogy ez
neep kemeen nyakw, hagy el enghem hogy
haragwgyeek megh az en dagalyom hŵ el-
lenók, es el veztóm hŵketh, es nagy neep-
pee tezelek teghed. Moyfes kedegh ymaggya
vala hŵ vrath ysteneeth mondwan: Vram
myre haragzyk az the tagalyod ez the nee-
ped ellen, kyth kywe hoztaal egyptombol
nag" ereff kezzel, keerlek ne mongyak az
egyptombelyek: alnokfaggal vytte ky eennen,
hogy az hegyek kózót ólnee megh hŵket,
zennyeeek megh azert az the haragod, es legy
kegyelmes az hŵ alnokfagokon. Emlékózyel
megh Abrahamnak, ysaaknak, es Jacobnak
the zolgaydnak kedwókról, kyknek megh
efkŵttel the magadra, mondwan: Megh fo-
kafoytom az thy nemtóketh, mynth az eghy
Cyllagokath: es mynd ez földet, kyról zol-
tam, thy maradektoknak adom, hogy mynd
erekke byryatok hŵteth. Es ez ymaczaagh

vtan megh enghede wr ysten, hogy ne teen-
nee az vezedelmet, kyt zolth vona az hű
neepe ellen. Es alaa teree moyfes az hegy-
ről el vyveen kezeeben az keth kew tabla-
kath, kykre wr ysten az paranczolatokath
yrtta vala hű wyawal. Es halwan Jofwee
az megh gyűlth neepnek zenghesőketh mon-
da moyfesnek: hadakozasnak zenghese hal-
lattatyk az taborba, ky ottan felele: Nem
hadra valo yndwlath az, fem fwtafra keze-
reythew zenghees. De eenek zooth hallok
en. Mykoron azerth az thaborhoz közelghő-
thenek vona, Lataa az borywth es az tanczot
moyfes, Es nagyon megh razaghwan le ha-
gyttaa kezeeből az tablakath es el tóree az
hegynek alatta. Es le ragadwan az borywth,
kyth zerzette nek vala, ottan megh eeghe-
tee, es aprora tóree mynt egy por", es az
vyzbe hymthee es megh adaa ynnya az neep-
nek. Es monda aaronnak: Myt thet noked
ez neep, hogy eellyen nagy bynth hoznal
hű rea. Kynek hű ottan felele: Ne hara-
gwggyeek ream en vram, mert the twdod,
hogy ez neep haylando mynden gonozra,
wgy mondanak ennekem: zerez" ysteneketh
mynekűnk kyk my elettűnk yaryanak, mert
moyfesnek nem twggyok mynt vagy on dolga,
es en mondeek: kynek vagy on aranya, hoz-
yatok en hozyam, es el hozwan az zenbe
veteem hűtet es ez bozyw(r) tamada ky be-
lőle. Lathwan azerth moyfes hogy megh foz-
tatot vona az neep, es megh alwan az ta-
bornak aytayan monda: ha ky wr ystennek

reezere vagy on, yewyen en hozyam. Es
hozya gyűleenek mynd leuinek ffyay, kyk-
nek ottan monda: Ezth mongya Izraelnek
wra ystene: mynden ember farara keffee
hű fegywereeth. Mennyetek el es teryetek
megh egyky kapwrol az mafykra az tabor-
nak középőtte, es mynden megh őllye hű
attyaffyat, zomzeeggyat es barattyath. Es wgy
teenek leuinek ffyay moyfesnek mondafa
zerent. Es halanak megh azon napon oly
mynt hwzon harom ezer neepnek. Es monda
moyfes: megh zentőltetők ma ty kezetőketh
wr ystennek ty ffyatokba, es atyatokffyaban.
Es mafod napon monda moyfes az neepnek:
Nagy bynth tőtötők. Fel meegyek wr
ystenhez ha vala my keppen megh enghez-
telhetőm hűtet ez ty gonoffagtokrol. Es ffe-
menween wr ystenhez mōda: Nagy veeth-
kőt tett ez neep, merth borywt enteth hű-
maganak, es aranyas ysteneketh zerzettek.
Awagy boczaffad megh hűnekyk ez nagy
veethkőt, awagy ha nem tezed, vakary ky
enghem az the kenywedből kyth yrtal. Ky-
nek felele wr ysten: ky ennekem veethkő-
zendyk, azth terlem ky az en kenywemből.
Te kedegh meny el, vyd oda ez neepet howa
mondottam teenedek. Az en angyalom elől
veezen teghedeth. Megh veree azert wr ysten
az neepeth ot az aran borywnak byneerth,
kyth aaron zerzeth vala hűnekyk.

Гармногъ ег" (XXXIII).

Zola az wtan wr ysten moyfesnek mond-

wan: Meny el, kel ffele ez herról the es ez neep ky the veled vagyon, kyt kywe hoztaal egyptombol az herre kyn megh efkw'ttem Abrahamnak, yfaaknak es Jacobnak mondwan: the nemódnék adom hw'tet, es angyalth boczatok te eletted, hogy kywe vefsem onnan az kananeofth, amorreofth, etheofth, ferezeofth, eweofth es Jebwfeofth. Es be meny az meezzel es teyel folyo földre, en kedeegh nem megyek el the veled, mert kemeen nyakw neep vagy the, netalantan hertelen el veztelek teghed az wton. Halwan azerth az neep ez eelleyen gonoz bezedet, el fakada fyrwa, es fenky hw' yobbyk rwhayaban nem ewtózeek. Es monda wr yften moyfesnek: mongyad azt az yzrael ffaynak: kemeen nyakw vagy the, ym egyzer meegyek the kózzeed es mynd el reekentlek teghed. Kywe vyvee azerth moyfes az taborbol az yften Satorath tawl, es ha kynek az neep kózzól my kerdeefe tamad vala, oda meegyen vala megh twdakozny. Mykoron kedeegh moyfes be meegyen vala az yften Satoraban, ottan be bamollya vala feteth kewd az Satorth, es wgy zool vala wr yften moyfeffel, es az neepék azt lathwan le efween ymaggyak vala hw'k, es wr yften, ky mynd az Satoranak aytayan: zool vala kedeegh wr yften moyfeffel zynról zynre, mynt zokot ember zolny hw' barattyanak. Mykoron kedeegh moyfes ky megyen vala yften elól az taborba, az hw' zolgaya Jofwe Nun ffya fohowa el tawozyk vala yften elól. Monda

azerth moyfes wr yftennek: Az paranczolod hogy en ky vygyem ez neepeth, es nē yelented megh kyt boczataz el en velem, yeleffen myerth azth mongyad: yfimerlek vgyan neweden en teghedet, es kegyelmeth leeltel en elettem. Ha azerth malasztot leeltel en te eletted, mwtaffad megh ennekem az te zynedet, hogy yfmeryelek megh teghed. Es monda wr yften: az en zynem eletted yaar, es nywgodalmat adok teeneked. Es monda moyfes: Ha tennenmagad nem leez my eletw'nk, ne vgy' mynketh ky ez herról, kyben twggyok en es ez the neeped hog' malasztot leltw'nk te eletted, ha te magad nem yarz my velw'nk, hogy dyczerteffw'nk mynden neepektwl kyk ez zeles földén lakoznak? Es monda wr yften moyfesnek: Ez bezedet es megh teezem kyt zolaal: mert malasztot leeltel en elettem es twdlak teghed te newedról, ky monda: Mwtaffad megh az te zynedeth. Ottan monda wr yften: en megh ^{§9}mwttatok teeneked mynden yoth es hywam te elótted wrnak neweeben, es yrgalmazok kywel akarandok, es kegyelmes leezók, kyben ennekem keellemeteffeghem leend. Ef-megh monda: Nem lathatod meg az en zynemeth. Merth nem lathat enghem ember, es eelleyen. De yme vgy mond: eeth ez helyen aall' megh az kew zyklan es mykoron azon el menend az en dyczófeghem, addyglan az kewnek odwaban rekezlek teghedet, es az en yogommal megh otalmazlak. Es mykoron fel emelóm rolad az en kezemeth,

hatwl megh lacz enghemeth, az en zynemeth kedeegh eelween nem lathatod.

Harmyncz kett Cap (XXXIV).

Es monda annak vtāna hŵneky: faraghy efmegh keth kew tablakat mynt az eleebbyek valanak, es rea yrom az ygheeketh, kyk az tablakon valanak, kyketh el tőreel. Es leegy keez regghel, hogy yew' ffel ez Synay heegyre, es leg' velem az heegynek teteyn. De fenky fel ne yewyen the veled, es fenky ne laffon teghed az hegyen, es femy barom oth ellenbe ne őryzteffek, es azonkeppen then mynt megh valanak hagywa. Mykoron azert le zallot vona wr ysten feteth kődbe, eleybe mene moyfes, wrnak neweet hywan, ky mykoron azon elmwlth vona, monda: O vralkodo wr ysten, yrgalmass es kegyelmes, zenwedendő, es fokfaghw yrgalmaffagos, es ygaffagos, ky őryz yrgalmaffagot ezer kőzőth, ky el veez mynden alnokfagot, vethkőt es bynth, mert fenky nynczen te eletted ennen magaban artathlan, ky az atyaknak hŵ alnokfaghyt megh byntetőd az ffyakban es wnokakban mynd harmad es negyed zzygh, es ottan harmaffaggal (hamar..) le effek moyfes arczwl az földre, es ymadwan wr ystenth monda: ha malasztot leeltem en te eletted aldót wram, keerlek ne yary my velŵnk, mert az neep yghen kemeen' nyakw, hogy el veegyed az my alnokfaghwnkath, es byneynketh, es mynketh erekkee byr'. Felele wr ysten: En myn-

den lataffara zerzeesth teezők, es yegyeketh tezők kyket soha földön nem lattanak, sem vala meely nemzeth kőzőth, hogy megh yfmerye ez neep, kynek kőzőtte vagy, wrnak rettenetes dolgath. Myndeneketh megh tarcz vala kyketh ma paranczoltam teneked. En magam kywe (vetem) te eletted az the ellenfeghydeth. Oyyad magad hogy az föld neepewel barathfagot ne zerez', kyk teeneked esetődre leegyenek. De el tőryed mynd az hŵ oltarokath, az balwanyokat le veryed, es az erdőketh ky vagdallyad. Ne akary ydeghen ystent ymadny: Merth az wr ystennek hŵ newe zerelmes, feelelmes, es ygaffagos. Ne teegy zerzeesth az tartoman bely neepekel, hogy az hŵ balwan ystenekek ymadafara es tyztőletyre ne vonnyanak. Azokban femyt ne eegyel, kyt az balwannak aldoztanak. Ne veegy az the ffyadnak felelfeeghet az hŵ leany kőzzől, hogy az hŵ eeletőkre ne hayczak hŵketh. Semy erczből ne zerez' ystent te magadnak. Az hofwety ynnepeth megh yllyed mynth megh vagon paranczolwan. Vala my elezer mehet... n'eyth, enym lezen, mynd emberből, mynd barom allatbol, zamarnak elfew zyletteeet yohal valczad megh, ha kedegh megh nem valtod, megh őll'ed, the ffyaydnak elfew zylőtőketh megh valczad, wgy hogy soha ne yew' en eleenbe hewan. Harom ydőben eztendeegh mynden fyrfyw zemely en eleembe yeyen. Mykoron en az ydeghen nemzetőt te zyned elől el vetendem, es ky

zelefejtendem az the hatarydat, fenky nem pathwarkodyk az the földednek, mykoron fíel menendez wr ystennek eleybe, háromzer eztendegh the gabonadnak eleyth fíel vgyed the vradnak ystenednek. Esmegh monda wr ysten moyfesnek: yryad megh teemagadnak mynd ez bezedeketh, kykben mynd the veled, mynd yzraellel frygeth zerzettem. Oth leen azert wr ystennel moyfes az Synay hegynek teteyn negyven ee es nappaa, fem kynyeret nê eeth, fem vyzet nem ywth, es megh yraa az tablakon az frygynek tyz ygheyth. Mykoron azert le zalana moyfes az hegyról, kezeebe tarttya vala az byzonfaghnak tablayth es nem twggya vala, hogy megh zarwafwlth vona az hű orczaya, wr ystennel valo nyayaffagaerth. Lathwan azert azth aaron, es mynd az yzrael fíyay hogy moyfesnek zarwa kelth vona, nem mernek vala kózel hozya menny. De mykoron hozya hytta vona hűketh, ottan hozya meeneenek: mynd aaron, mynd az feyedelmek, es mynd az teb neepék, kyknek mynd megh paranczola azokat, kyket wr ystenttűl hallot vona az fyna hegyeen. Es el veeghezween hű bezeedeet, velomot vetee hű orczayara. De mykoron wr ystennek akar vala bezeelleny, el vezy vala az velomot hű orczayarol: ha kedegh mykorô zool vala az yzrael fíyaynak, fíel teezy vala az velomot, merth lattyaak vala hogy zarwaf es fenef vona az hű zyne. (XXXV).

Egybe gyeythwen azerth mynd az yzrael

fíyaynak fereghóket, monda hűnekyk: Ezek paranczola wr ysten megh lenny: Hath napokon teegyetek mynden dolgoth. Az hetedyk nap zenth lezen tynektek, wr ystennek ynnepe, es nywgodalma. Vala ky hű raytta vala my dolgot teend megh óleffeek. Zeneth ne gyohatok ty hazatokban az ynnep napon. Es megh monda moyfes mynd az fokaffaghnak ez az bezeed, kyt megh paranczola wr ysten mondwan: Valazyatok ky ty dezmatokath wr ystennek. Mynden yo kedwel es zabad akarattal aggya, valamyth akar, wr ystennek, aranyat, ezyflet, gyengyeth, vaffath, erczeth, draga kóweketh, fakath es rwhakath: es vala my eegyeb zykeegh wr ystennek tyztóffeeghere es aldozattyara. Es vala ky kóztetók bólcz es twdos, yewyen el es zerezyen megh myndenth ky zykeegh wr ystennek Satoranak eppűletyre mynd kyűl, belól, es papy óltózó rwhakat, kyben aaron es hű fíyay zolgallyanak wr ystennek elette. Azth halwan mynd az fokaffagh, ottá ky meeneenek moyfesnek elóle, es ky mynd hű ayoytatoffaga es tehethseghe zerenyth ayandekokath vynek ystennek tyztóffeeghere, mynden dologhnak kezűletyre wr ystennek Satoraban: es az zent rwhaknak zerezeere: mynd fyrffyak mynd azzonyallatok fok aranyath, ezyflet, gyengyeth, draga kóweketh, gyerűketh, es draga ótózetóketh, es rwhakath, fakath, erczeketh, parfont, byborth, kamwkat, athlaczot, hogy myndent megh zerezneenek kyketh wr ysten

paranczolt vona moyfesnek atala. Es monda moyfes az yzrael ffyaynak: yme ennen maga wr yften ky walasztotta hŵ newezety zerent Beezeleelth hwrynak ffyath, Judanak nemzeteeből, es be tóltótte yfennek lelkeewel, bölczeffegghel, es tudomannyal, myndent megh gondolny, lelly es zerezny, arambol, ezyftból, erczból es vafbol, es myndent ky faraghny, yrny, es metelny draga kőwekből alcz mefterfeegh zerent. Es vala myth kowacznak kel thwdny, myndent hŵ zyweebe adot. Es maft hoolyaboth akyfameknek ffyath danak nemzeteeből azth es megh tanoytotta, es mynden bölczeffegghel be tellyefeytette, vala myth takacznak, zŵónek, zabonak, es zŵcznek twdny kel, hogy mynden wyfagoth gondolhaffon es lelheffen vala my zykfeegh wr yfennek tyztóffeghere, es zolgalattyara az hŵ zenth haylokaban.

(XXXVI—XL.)

Myndent megh zerzeenek azert Bezeleel es oolyab mynd az teb bölczekkel, kyknek wr yften bölczeffegghet es ertelmeth adot vala, kyk mynd zykfeeghófók valanak az sanctuariomnak eppwletyre, es ekóffeghere, kyketh mynd wr yften paráczolt vala moyfesnek, kyk mykoron naponkeed mwkal-kodnanak: az neepekedeegh mynden reegghel hollal nag¹⁰ fokakath vyznek, vala kyk mynd wr yfennek tyztóffeghere es aldozattyara kellemetefek valanak, mynek okaerth az mefterek kezereyteteenek yewnye moyfeshez mondwan: tebbet hoz wgy mond

az neep honnem mynt zykfeegh vona: hagyaa azert moyfes megh kyaytany, hogy fenky tebet ne hozyon az sanctuariomnak eppwletyre myerth hogy eeleg vona ymaran kyt hordottanak vona, es megh zóneenek. Myndent megh zerzeenek azert tellyes zywel nagy bölcezen es nagy kylemb kylemb czodakeppen, mynd kowacz myŵ zerenth, mynd takacz myŵ zerenth, mygh nem myndent teekelletes kezŵlettre hoznanak, mykeppen megh paranczolta vala moyfesnek wr yften: myndent wgy teenek az yzrael ffyay, femy fogyathkozast nem tŵnek benne vala kyk megh valanak hagywa. Az papy rwhakath es megh zerzeek, kykben aaron, es az hŵ ffyay zolgalnanak wr yfennek elette, mykeppen megh vala paranczolwa, kyketh mykoron megh latta vona moyfes be tellyefedween, ottan megh aldaa hŵketh. Efmegh zola wr yften moyfesnek mondwan: Az elfew honabba, es az honapnak elfew napyan allaffad ffel az en Satoromath, es helyheffed hŵ bele az aranyas zekrenth: es vony velomot hŵ elette, es oda zerezwen az aranyas aztalth, zerezd rea mynd kyk megh vannak paranczolwan, az aranyas gyertatartok hŵ zewethnekywel, es az aranyas oltarth kyn aldozny kel wr yfennek elette, az Sanctuariom elóth. Es veegy zenth kene-tóth, kywel kend meg mynd az Satort tellyeffegghel mynden ezkózeewel, az aldozathnak oltarath mynden edeenywel, hogy megh zentólteffenek. Es myndent zent olay

kenettel zentól' megh, hogy zenthfeghefek leegyenek. Es gyeycz aaront es az hű ffya-yth az zenth egyhaz aytanak eleybe, es eleeb megh ferezthwen vyzbe ótóztefth ffele hűketh zenth rwhakban, hogy zolgallyanak ennekem, es az hű papy keneteefók mynd erekke haznalatos leegyen, es wgy theen moyfes mynth megh paranczola a hűneky wr yften. Es mykoron myndenek teekeelle-teffegghel megh zereztettenek vona rend zerenyth, ottan feteth kóð be bamlaa az factort, es wr yftennek dyczófege zalla hű rea. Es nem mehet vala moyfes, myerth

hogy az feteth kóð myndent be fogoth vona, es wr yftennek felfeghes vota oth yelen vona. Ha mykoron az kóð ffele zaal vala hű rola, akkoron oda meennek vala az yzrael ffyay. Ha kedeegh myghlen fólótte aal vala, ugyan ottan azon helyen lakoznak vala. Nappal azért koronkeed feteth kóð foghya vala be az Satorth, es eeyel feneff thyz mynd az yzrael ffyay neepeynek latafokra, vala hob lakoznak vala.

Eth veeghezteytk el moyfesnek masod kenywe, ky exodofnak nevezteytk.